

PM 2018:11

Svenska lärosäten som verktyg för att attrahera utländsk högkvalificerad arbetskraft

I DETTA PM UNDERSÖKER Tillväxtanalys hur svenska universitet och högskolor bidrar till att attrahera högkvalificerad arbetskraft till Sverige och svenska företag. Vi studerar särskilt i vilken utsträckning inresande studenter och doktorander stannar i Sverige efter avslutade studier samt om förutsättningarna för att attrahera och behålla fler bör förbättras.

Dnr: 2017/054

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 010 447 44 00
E-post: info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta: Carl Wadell
Telefon: 010 447 44 73
E-post: carl.wadell@tillvaxtanalys.se

Förord

Detta PM undersöker hur svenska universitet och högskolor bidrar till att attrahera högkvalificerad arbetskraft till Sverige och svenska företag. Rapporten är en delstudie inom Tillväxtanalys ramprojekt *Vad kan staten göra för att underlätta kunskapsintensiva industriers attraktion av internationell kompetens?* som pågår 2017–18. Betydelsen av att attrahera högkvalificerad arbetskraft beskrivs bland annat i regeringens export- och nyindustrialiseringsstrategi, samt av näringslivsföreträdare. Även regeringens utredning om ökad internationalisering av universitet och högskolor pekar på värdet av att internationella studenter och doktorander stannar och arbetar i Sverige.

Studien visar att svenska lärosäten attraherar jämförelsevis få inresande studenter samt att det är en relativt liten andel som stannar. Den visar även på stora skillnader mellan svenska lärosäten sett till hur de bidrar till att attrahera högkvalificerad arbetskraft. En förklaring är att det är stora skillnader i hur viktigt lärosätena anser det vara att bidra till att studenterna stannar och i vilken utsträckning de arbetar systematiskt med att få fler att stanna. Vidare visar rapporten att andra länder, i vissa avseenden, har regelverk som är mer utformade för att internationella studenter ska stanna och starta företag eller arbeta i landet.

PM:et har skrivits av Carl Wadell som är analytiker på Tillväxtanalys. Anne Kolmodin, Tillväxtanalys, har varit med och genomfört och analyserat intervjuer med lärosätena samt bidragit med synpunkter på rapporten. Sofia Tano och Erik Engberg, båda Tillväxtanalys, har tagit fram statistikunderlag. Konsultföretaget Ramböll Management Consulting AB kontrakterades för att göra en jämförande studie av olika länders policy. För den här delen kontrakterades även Petra Herzfeld Olsson, docent i civilrätt och universitetslektor i internationell arbetsrätt vid Uppsala universitet, för att kvalitetsgranska arbetet. Anna Fogelberg Eriksson, lektor vid Institutionen för beteendevetenskap och lärande vid Linköpings universitet, har granskat rapporten utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Vidare har Henrik Emilsson och Carly Smith-Jönsson, även de på Tillväxtanalys, bidragit med synpunkter på rapporten.

Östersund, maj 2018

Carly Smith-Jönsson
Avdelningschef, Infrastruktur och investeringar
Tillväxtanalys

Innehåll

Sammanfattning	7
Summary	10
1 Inledning	13
1.1 Syfte	13
1.2 Genomförande	14
2 Litteraturstudie	16
2.1 Effekter på tillväxten	16
2.2 De globala flödena	18
2.3 Attraktionsfaktorer	20
2.4 Svenska lagar, regelverk och strategier	25
3 Lärosätenas bidrag till att attrahera och behålla	28
3.1 Lärosätenas bidrag till att attrahera	28
3.2 Lärosätenas bidrag till att behålla	31
4 Jämförelse med andra länder	37
4.1 Antal inkommande och utresande studenter	37
4.2 Jämförelse av regelverk och incitament	41
4.2.1 Studieavgifter	41
4.2.2 Stipendier	44
4.2.3 Regler för arbete under studierna	46
4.2.4 Tid att stanna och söka arbete	48
4.2.5 Snabbspår till arbetstillstånd och uppehållstillstånd	50
4.2.6 Ekonomiska incitament	53
5 Intervjustudie med svenska lärosäten	54
6 Diskussion och slutsatser	64
Bilaga 1 Deltagare i intervjustudie	69
Bilaga 2 Intervjuguide	70
Bilaga 3 Svenska lärosäten på globala rankinglistor	71
Bilaga 4 Utveckling inresande studenter	73
Bilaga 5 Studieavgiftsskyldiga helårsstudenter	74
Bilaga 6 Inresande studenter som stannar	75
Bilaga 7 Inresande doktorander som stannar	85
Bilaga 8 Överblick över länders regelverk	95

Sammanfattning

Den här rapporten undersöker i vilken utsträckning och på vilket sätt svenska lärosäten bidrar till att attrahera högkvalificerad arbetskraft till Sverige. Mer specifikt undersöks i vilken utsträckning inresande studenter och doktorander stannar i Sverige efter avslutade studier samt om förutsättningarna för att attrahera och behålla fler bör förbättras. Resultaten visar att drygt 20 procent av de inresande studenterna och doktoranderna stannar och arbetar i Sverige efter avslutade studier. Andelen inresande studenter som stannar tenderar därmed att vara något lägre än i jämförbara OECD-länder.

Fördelaktigt för Sveriges ekonomi

Varje år väljer tusentals studenter från andra länder att komma till Sverige för att studera och redan under studietiden bidrar de till Sveriges ekonomi genom att betala studieavgifter och genom konsumtion i landet. Stannar de och arbetar i Sverige finns det mycket som pekar på att de bidrar till tillväxten och har en positiv inverkan på Sveriges ekonomi. Behovet av att inresande studenter och doktorander stannar i Sverige kommer troligtvis även att öka då Sverige går mot ett underskott av ingenjörer och IT-utbildade. Internationella studenter och doktorander är en särskilt intressant grupp för att tillgodose detta kompetensbehov eftersom en stor del av dessa individer läser STEM-utbildningar.¹

Ökad global konkurrens om talanger

I engelskspråkiga länder som USA, Storbritannien och Australien har högre utbildning länge varit en betydande exportnäring och dessa länder tar emot en majoritet av världens internationella studenter. Det var först 2011, i och med införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter, som Sverige började konkurrera med dessa länder om de betalande studenterna. När studieavgifterna infördes minskade antalet inkommande tredjelandsstudenter till Sverige kraftigt under två år, men har sedan dess återhämtat sig relativt väl.² Jämförelseländer som Danmark och Nederländerna har dock haft en betydligt bättre utveckling än Sverige under det senaste decenniet, sett till antalet inresande freemoverstudenter.³ Konkurrensen om de internationella studenterna ökar även från länder som Kina och Indien som expanderar sina egna utbildningssystem.

Förhållandevis få inresande studenter stannar

Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 var det 20 procent som hade sysselsättning i Sverige 2015. Även om jämförelser med andra länder ska göras med viss försiktighet så tenderar andelen inresande studenter som stannar i Sverige att vara något lägre än motsvarande andel i jämförbara OECD-länder. Vad avser inresande doktorander var det 40 procent av de som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015. Det var några få lärosäten som stod för majoriteten av de inresande studenter och doktorander som stannade. En stor del av de inresande studenter och doktorander som stannar hamnar i storstadsregionerna och då framförallt i Stockholm.

¹ STEM står för Science, Technology, Engineering, and Mathematics

² Innan avgifterna infördes kom det 14500 freemover-studenter, året efter de infördes sjönk antalet till knappt 5800 för att sedan klättra upp till 9800 läsåret 16/17.

³ Freemover-studenter är inte här inom ramen för utbytesprogram utan har på egen hand arrangerat sina studier.

Många av de som stannar arbetar i företag

Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 var det 84 procent som hade sysselsättning i företag. Av dessa var det 45 procent som arbetade i stora företag, 36 procent i små och medelstora företag samt 19 procent i mikroföretag. Av de inresande doktoranderna som avslutade sina studier 2013 var det 34 procent som hade sysselsättning i företag 2015. Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 arbetade 21 procent inom ”Verksamhet inom juridik, ekonomi och vetenskap”, 15 procent inom ”Informations- och kommunikationsverksamhet” och 14 procent inom ”Tillverkning”.

Förändrade mönster efter införandet av studieavgifterna 2011

I och med införandet av studieavgifter 2011 minskade antalet studenter från tredje land drastiskt. Den här rapporten visar att denna nedgång även bidrog till att antalet inresande studenter som stannade kvar minskade med nästan 60 procent. Efter införandet av studieavgifter minskade framförallt antalet inresande studenter från Asien som stannade och arbetade i Sverige efter avslutade studier. Samtidigt indikerar resultaten att andelen studenter från tredjeland som stannar kvar efter avslutade studier är ungefär den samma som innan avgifterna infördes. Vidare har andelen inresande studenter som stannar kvar och arbetar i företag ökat. Vid flera lärosäten har andelen inresande studenter som stannar efter avslutade studier minskat, efter införandet av studieavgifter. Men det finns även exempel på lärosäten där andelen som stannar har ökat. I intervjuer med anställda vid lärosätena framkommer det att lärosätena agerat på olika sätt, vad avser rekrytering av betalande studenter från tredje land, i och med införandet av studieavgifterna.

Staten kan skapa bättre förutsättningar för att attrahera och behålla fler

I vissa avseenden har andra länder regelverk som är mer utformade för att internationella studenter ska stanna och arbeta i landet. I Sverige får studenter från tredjeland stanna sex månader efter examen för att söka arbete. I flera andra länder är denna period 12 eller 18 månader. Vidare har vissa av jämförelseländerna mer gynnsamma lagar för internationella studenter som vill starta företag i landet efter avslutade studier. Ett exempel är Danmarks ”etableringskort”. Det framkommer även att svenska lärosäten har upplevt problem med Migrationsverkets handläggningstider och med myndighetens kommunikation med studenter och lärosäten. Flera av de intervjuade uppger även att det är svårt för många inresande studenter och doktorander att hitta ett adekvat boende.

Staten bör överväga att göra en engångssatsning för att få fler lärosäten att bygga en verksamhet för att attrahera och behålla studenter från tredjeland. För mindre lärosäten bör en sådan satsning innebära en profilering mot framtidsområden som exempelvis digitalisering. Sverige har, till skillnad från flera jämförelseländer, inga stipendieprogram riktade mot särskilt talangfulla studenter. Sverige skulle kunna gynnas av att ha flera mindre stipendier och ett antal mer omfattande stipendier för särskilt talangfulla studenter. Vidare borde framtidens stipendieprogram i större utsträckning kunna utformas i samverkan med företag. Vissa länder använder även andra ekonomiska incitament riktade mot både lärosäten och de internationella studenterna för att fler ska stanna efter avslutade studier. Ett exempel är den nederländska expertskatten som har särskilda villkor för unga internationella studenter och doktorander.

Lärosätena kan förbättra arbetslivsanknytningen för inresande studenter

Alla de intervjuade lärosätena upplevde att det var viktigt att attrahera internationella studenter men bara några få ansåg det vara ett prioriterat mål för lärosätet att de inresande studenterna stannade och arbetade i Sverige. Exempel på områden där lärosätena upplevde att de skulle kunna arbeta mer strategiskt är samverkansavtal med lärosäten i andra länder, arbetslivsanknytning och karriärrådgivning för internationella studenter, språkundervisning i både engelska och svenska samt uppföljning av internationella studenters karriärer.

Behov av fler studier baserade på svensk data

I jämförelse med exempelvis Danmark och Nederländerna har det gjorts lite forskning i Sverige kring attraktion av internationella studenter och deras etablering på den svenska arbetsmarknaden. Att replikera studier som gjorts i ovan nämnda länder skulle vara ett första steg att öka kunskapen. Framförallt skulle det vara intressant att veta mer om de ekonomiska effekterna av att inresande studenter stannar och arbetar i Sverige. Den här typen av studier skulle kunna användas för att ytterligare klargöra hur verkansfulla satsningar på lärosätena är i relation till andra satsningar för att attrahera högkvalificerad arbetskraft. En central del för att öka kunskapen om attraktionsfaktorer och effekter är tillgång till bra data. Här finns ett behov av att integrera data från flera olika myndigheter.

Sverige kan bli bättre på att attrahera och behålla fler

Sammantaget visar den här rapporten att Sverige presterar sämre än flera jämförelseländer när det kommer till att attrahera och behålla internationella studenter, samtidigt som den globala konkurrensen om dessa talanger hårdnar. Av de studenter som stannar idag arbetar en stor del i företag. Det finns en potential i att utveckla samverkan mellan lärosätena och företagen kring de internationella studenternas arbetslivsanknytning. Det finns även möjligheter för staten att förbättra förutsättningarna för lärosätena att attrahera och behålla internationella studenter.

Summary

This report examines how, and the extent to which Swedish higher education institutions (HEIs) contribute to attracting highly qualified persons to the Swedish labour market. More specifically, it analyses the extent to which incoming international students and doctoral candidates stay in Sweden on completion of their studies, and what measures could be taken to achieve a higher retention rate. The results show that around 20 per cent of the incoming students and doctoral candidates stay and work in the country on completion of their studies. The retention rate tends to be somewhat lower than in other comparable OECD countries.

Beneficial for the Swedish economy

Thousands of students from other countries choose to come to Sweden to study every year, and they contribute to Sweden's economy during their period of study by paying tuition fees and through their consumption in the country. There are numerous indications that if they stay and work in Sweden, they can contribute to growth and have a positive impact on the economy. The need for incoming students and doctoral candidates to stay in Sweden is also likely to increase as Sweden moves towards a shortage of engineers and IT specialists. International students and doctoral candidates are a potentially important group for addressing these skills shortages, as a large proportion of them study STEM programmes⁴.

Increased global competition for talent

In English speaking countries such as the US, the UK and Australia, higher education has long been a significant export industry, and these countries receive the majority of the world's international students. It was only with the introduction of tuition fees for third country students in 2011 that Sweden started to compete with these countries for paying students. The numbers of third country students entering Sweden fell substantially during the first two years after tuition fees were introduced; however, they have subsequently recovered relatively well.⁵ Even so, countries such as Denmark and the Netherlands have had a much better development than Sweden over the last decade, seen to the number of incoming freemover students.⁶ At the same time, competition is also increasing from countries such as China and India, which have expanded their own education systems.

Comparatively few international students stay

Of the students who completed their studies in 2013, 20 per cent had employment in Sweden in 2015. Even though comparisons with other countries should be made with a certain amount of caution, the proportion of incoming students that stays in Sweden tends to be somewhat lower than the corresponding proportion in comparable OECD countries. For incoming doctoral candidates, 40 per cent of those who completed their studies in 2013 had employment in Sweden in 2015. A small number of HEIs accounted for the majority of the incoming students and doctoral candidates who stayed in Sweden. A large

---

⁴ STEM stands for Science, Technology, Engineering and Mathematics

⁵ Before fees were introduced, 14,500 freemover students arrived; the year after they were introduced, the numbers fell to barely 5,800, to then rise to 9,800 in the 16/17 academic year.

⁶ Freemover students are not studying within an exchange program but have arranged their studies abroad on their own.

proportion of the students and doctoral candidates who stayed ended up in the metropolitan areas and primarily in Stockholm.

Many of those who stay work in private companies

Of the incoming students who completed their studies in 2013, 84 per cent had employment in private companies in 2015. Of these, 45 per cent worked in large companies, 36 per cent in small and medium-sized companies and 19 per cent in micro-enterprises. Of the incoming doctoral candidates who completed their studies in 2013, 34 per cent had employment in private companies in 2015. Of the incoming students who remain in Sweden 21 per cent works in "Professional, scientific and technical activities", 15 per cent in "Information and communications", and 14 per cent in "Manufacturing".

Changed pattern with the introduction of tuition fees

The introduction of tuition fees in 2011 drastically reduced the number of students from third countries coming to study in Sweden. This report shows that this downturn also contributed to a fall in the number of incoming students who remained in Sweden after their studies by almost 60 per cent. The decrease was especially significant for students from Asia. At the same time, the results indicate that the proportion of students who remained is about the same as before fees were introduced, while the proportion of incoming students who stay on and work in private companies has increased. The proportion of incoming students who stay after completing their studies has fallen at several HEIs after the introduction of tuition fees. However, there are also examples of HEIs where the proportion that remains has increased. In interviews with employees at a number of HEIs, it emerged that the introduction of tuition fees had led the institutions to act in different ways in relation to recruitment of students from third countries.

The government can improve the conditions to attract and retain

In certain respects, other countries have regulations that are formulated more favourably to enable and encourage international students to stay and work in the country. In Sweden, third-country students are permitted to stay for six months after graduating in order to look for work. In some other countries, this period is 12 or 18 months. Additionally, certain comparable countries have more favourable laws for international students who want to start a company in the country after graduating. One example is Denmark's "establishment card". It also appears that Swedish HEIs have experienced problems with the Migration Agency's turnaround times and with the Agency's communication with students and HEIs. Several of the interviewees also state that it is difficult for many incoming students and doctoral candidates to find adequate accommodation.

The government should consider implementing a one-off initiative to encourage more HEIs to develop a strategy to attract and retain students from third countries. For smaller HEIs such an initiative should entail profiling themselves in relation to future global challenges and trends, like for instance digitalisation. Sweden, unlike many comparable countries, lacks scholarship programmes targeted at particularly gifted students. Sweden could benefit from having a broader range of less generous scholarships and at the same time a small number of more comprehensive scholarships for particularly gifted students. In addition, future scholarships could probably, to a greater extent, be designed in conjunction with companies. Certain countries also use other economic incentives targeted both at HEIs and directly at international students to encourage more to stay after

completing their studies. One example is the Dutch expert tax, which has specific conditions for young international students and doctoral candidates.

The HEIs can improve links to the labour market for incoming students

All the HEIs interviewed felt that it was important to attract international students, but only a small number considered it to be a priority goal for the institution that international students stayed and worked in Sweden. Examples of areas where the HEIs felt that they would be able to work more strategically are cooperation agreements with HEIs in other countries, links with businesses and the labour market, as well as career guidance for international students, language instruction in both English and Swedish, and follow-up of international students' careers.

Need for further studies based on Swedish data

In comparison with Denmark and the Netherlands, for example, little research has been conducted in Sweden on attracting international students and their establishment in the Swedish labour market. Replicating studies performed in the above-mentioned countries would be a first step in increasing knowledge. In particular it would be interesting to know more about the economic effects of retaining incoming students in Sweden. These types of studies could be used to further explain how effective HEIs are, in relation to other alternatives, when it comes to attracting highly qualified persons to the Swedish labour market. A central element in increasing knowledge about factors affecting Sweden's attractiveness for international skilled workers is access to good data. In this context there is a need to integrate data from several different government agencies.

Sweden can be better at attracting and retaining international students

This report shows that overall Sweden is performing less well than several comparable countries when it comes to attracting and retaining international students, at the same time as global competition for these talents is hardening. Of the students who currently stay in Sweden after completing their studies, a large proportion works in private companies. There is a potential in developing cooperation between the HEIs and private companies regarding international students' links to the labour market. In summary, there are a number of measures that the government could implement to further realise HEIs' potential to attract and retain international students.

1 Inledning

För att uppnå produktivitetsökningar och en innovationsdriven hållbar tillväxt behöver Sverige en högkvalificerad arbetskraft. En utmaning för många svenska företag, som vill växa genom att anställa, är dock en bristande tillgång till rätt arbetskraft.⁷ Enligt Statistiska centralbyrån kommer Sverige ha ett underskott på över 50 000 ingenjörer år 2030.⁸ En möjlig lösning på detta problem är att locka kvalificerad arbetskraft från andra länder att komma till Sverige och arbeta i svenska företag. Det finns relativt stark evidens att en kvalificerad och högutbildad arbetskraft från andra länder kan främja innovation, produktivitet, export och tillväxt i svenska företag.⁹ Samtidigt står hela EU inför ett underskott av kvalificerad arbetskraft vilket innebär att det blir svårare för svenska företag att rekrytera från närliggande länder.

Ett sätt för Sverige att attrahera högkvalificerad arbetskraft är genom landets lärosäten (universitet och högskolor). Årligen kommer tusentals studenter och doktorander från andra länder till Sverige för att studera och några blir kvar och arbetar i svenska företag. De internationella studenterna bidrar redan under studietiden till ekonomin genom de anmälnings- och studieavgifter de betalar¹⁰ och genom sin konsumtion i landet. De stärker även universitetens internationella profil. Även om det saknas studier på svensk data så finns det relativt starka belägg från studier i andra länder för att internationella studenter som stannar och arbetar efter examen har positiva långsiktiga effekter på Sveriges ekonomi.

I engelskspråkiga länder som USA, Storbritannien och Australien har högre utbildning länge varit en betydande exportnäring och dessa länder tar emot en majoritet av världens internationella studenter. Det var först 2011, i och med införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter, som Sverige började konkurrera med dessa länder om de betalande studenterna. Samtidigt ökar konkurrensen om internationella studenter även från tillväxtländer som nu bygger ut sina utbildningssystem.

1.1 Syfte

Rapporten syftar till att undersöka hur svenska lärosäten bidrar till att attrahera högkvalificerad arbetskraft. Mer specifikt undersöks i vilken utsträckning internationella studenter och doktorander stannar och arbetar i Sverige. Primärt fokuserar undersökningen på de som stannar och arbetar i företag och inte i offentlig sektor. Vidare har det gjorts en avgränsning att inte studera inresande forskare som redan är disputerade eftersom dessa individer mestadels rör sig inom akademien. Rapporten syftar även till att identifiera utvecklingsmöjligheter som skulle kunna medföra att svenska lärosäten i ännu större utsträckning skulle kunna bidra till att attrahera högkvalificerad arbetskraft i form av inresande studenter och doktorander.

⁷ Företagens villkor och verklighet 2017 – Huvudrapport, Rapport 0232, Nr 1 i serien om Företagens verklighet och villkor, Tillväxtverket

⁸ Ingenjörerna – En djupanalys av ingenjörsutbildade och personer med ett ingenjörssyrke, SCB, Temarapport 2013:1

⁹ The effects of immigration on economic growth – a literature study, Tillväxtanalys, PM 2018:07

¹⁰ Läsåret 2015/16 var det cirka 13 procent av de internationella studenterna som betalade studieavgift enligt Universitetskanslersämbetet.

1.2 Genomförande

Tillväxtanalys har använt en kombination metoder och data från flera källor för att genomföra projektet.

Litteraturstudie

Inledningsvis genomfördes en litteraturstudie för att få en bild av vad som redan är gjort kring effekterna av att attrahera och behålla internationella studenter samt vilka faktorer som påverkar internationella studenters val. Vidare syftade litteraturstudien till att på en bild av hur de globala flödena av internationella studenter ser ut samt hur svensk policy, relaterad till att attrahera och behålla internationella studenter och doktorander, har utvecklats.

Statistikunderlag

För att få en bild av lärosätenas bidrag till att behålla inresande studenter och doktorander i Sverige användes data från Tillväxtanalys Individ och företagsdatabas (IFDB), en longitudinell mikrodatabas som Tillväxtanalys administrerar och som omfattar samtliga individer, företag, arbetsställen samt utbildningsregister i Sverige. För att jämföra Sveriges prestation med andra länder har data från framförallt OECD och UNESCO använts.

Jämförelse av länders policy

Konsultföretaget Ramböll Management Consulting AB kontrakterades för att göra en jämförande studie av olika länders policy relaterad till att attrahera och behålla internationella studenter. För den här delen kontrakterades även Petra Herzfeld Olsson som är docent i civilrätt och universitetslektor i internationell arbetsrätt vid Uppsala universitet för att kvalitetsgranska arbetet.

Intervjustudie med svenska lärosäten

För att få en fördjupad förståelse av förutsättningarna att attrahera internationella studenter och doktorander genomfördes intervjuer med nyckelpersoner på nio svenska lärosäten. Lärosätena valdes ut genom ett strategiskt urval med syftet att få en god representation av olika typer av lärosäten. De lärosäten där intervjuer genomfördes var: Blekinge tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm, Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Stockholms universitet samt Uppsala universitet. De faktorer som vägdes in i urvalet var att inkludera lärosäten som var: både nya och traditionella, statliga och privatägda samt i storstäderna och på mindre orter.

Intervjuerna genomfördes med de personer som lärosätena själva ansåg vara mest lämpade att besvara frågorna. På vissa lärosäten genomfördes intervjuerna med rektor eller prorektor medan de genomfördes med tjänstemän som arbetade med internationalisering på andra lärosäten. För respektive lärosäte genomfördes 1–3 intervjuer med 1–5 personer. Bilaga 1 ger en överblick över vilken typ av lärosäten som deltog i intervjustudien och i bilaga 2 finns intervjuguiden som användes. Intervjuerna varade ungefär 60 minuter, spelades in, transkriberades och analyserades med hjälp av mjukvaran Nvivo.

Begrepp och definitioner

Internationella studenter är studenter som i vuxenålder flyttar, eller överväger att flytta, till ett annat land för att bedriva studier på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå.

Personer som kommer till Sverige för att studera eller doktorera kallas inresande studenter/doktorander. Inresande studenter och doktorander som studerar första gången vid ett svenskt lärosäte kallas nya inresande studenter/doktorander. Här ingår även nya inresande, trots att de ofta studerat på högskolenivå i sitt hemland, eftersom de är nya i det svenska systemet.

Inresande studenter kan vara antingen utbytesstudenter eller freemover-studenter. Inresande utbytesstudenter är inskrivna vid ett lärosäte i ett annat land och genomför en del av sin utbildning vid ett svenskt lärosäte, inom ramen för ett utbytesavtal. Freemover-studenter är inte här inom ramen för utbytesprogram, utan har på egen hand arrangerat sina studier. Det är vanligt att freemover-studenter studerar generella program på avancerad nivå, 58 procent av dem gjorde det 2015/16.¹¹

Med inresande freemover-studenter avses:

- Personer som beviljats uppehållstillstånd för studier och där beslutet om uppehållstillstånd är fattat mindre än två år innan studierna påbörjades.
- Utrikes födda som invandrat mindre än sex månader innan studiestarten.
- Övriga personer som saknar uppgift om svenskt personnummer i lärosätens studieadministrativa system.

Freemover-studenter på grundnivå och avancerad nivå kan antingen vara betalande eller icke betalande.

---

¹¹ Kartläggning av studieavgifter, UKÄ, Rapport 2017:2

2 Litteraturstudie

Det här kapitlet sammanfattar den litteraturstudie som genomförts inom ramen för projektet.

2.1 Effekter på tillväxten

I utvecklingen av en svensk kunskapsekonomi, som står sig i den internationella konkurrensen, blir högkvalificerad arbetskraft en allt viktigare resurs. Genom att lösa problem och komma med nya innovativa idéer bidrar dessa individer bland annat till ökad produktivitet och tillväxt. Deras betydelse som tillväxtmotorer i länder har pekats ut av forskare inom en rad olika vetenskapliga discipliner.^{12 13} Då dessa individer inte är jämt fördelade mellan länder är länders förmåga att attrahera och behålla talanger och högkvalificerad arbetskraft en central del i att säkra den långsiktiga konkurrenskraften.

Tillväxtanalys publicerade våren 2018 en litteraturgenomgång av den akademiska forskningen kring effekter av migration på innovation, produktivitet, internationell handel och tillväxt.¹⁴ Genomgången visar att immigranter med hög utbildning gör det främsta bidraget till tillväxten. Nedan presenteras resultaten från några studier närmre.

En studie av svenska företag visar att mångfald i etniskt ursprung är positivt korrelerat med andelen av omsättningen som kommer från radikala innovationer.¹⁵ En annan studie visar att bland de svenskar som har patent så presterar gruppen utlandsfödda i princip lika bra som de svenskfödda.¹⁶ Att anställa en utlandsfödd person med eftergymnasial utbildning som bott i Sverige en kortare tid har visat sig vara relaterat till en markant genomsnittlig ökning av tjänsteexporten till personens ursprungsland.¹⁷ Att anställa en högt utbildad immigrant beskrivs framförallt som ett kostnadseffektivt sätt för små företag att förbättra exporten. Nyligen publicerad forskning visar även att immigranter i franska företag förbättrat exporten överlag (inte bara till sina hemländer) genom att bidra till ökad produktivitet.¹⁸ En dansk studie visar att mångfald i arbetsstyrkan gör det möjligt för företag att förbättra sin generella förmåga att hantera olika kulturer, normer och institutioner vilket i sin tur leder till förbättrade exportresultat.¹⁹ Mycket pekar alltså på att immigranter som genomgått högre utbildning är en viktig tillväxtmotor för Sverige.

Det finns även studier som mer specifikt studerar effekterna av att attrahera och behålla internationella studenter. På kort sikt bidrar internationella studenter till ekonomin genom

¹² Romer, P.M. (1990) Endogenous Technological Change, *Journal of Political Economy*, Vol. 98, Nr. 5, Part 2

¹³ Florida, R (2002) The Economic Geography of Talent, *Annals of the Association of American Geographers*, Vol. 92, Issue 4

¹⁴ The effects of immigration on economic growth – a literature study, *Tillväxtanalys*, PM 2018:07

¹⁵ Mohammadi, A., Broström, A. & Franzoni, C., Workforce Composition and Innovation: How Diversity in Employees' Ethnic and Educational Backgrounds Facilitates Firm-Level Innovativeness (October 10, 2016). *Journal of Product Innovation Management*.

¹⁶ Zheng, Y. and Ejermo, O. (2015), "How do the foreign-born perform in inventive activity? Evidence from Sweden", *Journal of Population Economics* 28: 659.

¹⁷ Hatzi Georgiou, A. och Lodefalk, M. (2014) Utlandsfödda och företagens internationalisering – ett lyft för tjänsteexporten?, *Entreprenörskapsforum*.

¹⁸ Mitaritonna, C. et al., 2017. Immigrants and firms' outcomes: Evidence from France, *European Economic Review*, 96: 62–82.

¹⁹ Parrotta, P. et al. Ethnic diversity and firms' export behavior, *European Economic Review* (2016) 89: 248–263. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2016.08.001>

att betala studieavgifter och genom konsumtion.²⁰ En nederländsk studie från 2012 visar att det skulle räcka att endast 2,5 procent av de internationella studenterna stannar och arbetar för att få positiva långsiktiga effekter på de landets ekonomi.²¹ Studier, med liknande resultat, har gjorts i Danmark²², Finland²³, Tyskland²⁴ samt USA²⁵. Värt att notera är att det, såvitt Tillväxtanalys vet, inte gjorts någon liknande studie baserad på svensk data. Det bör även nämnas att utöver direkta ekonomiska vinster så bidrar internationell rörlighet bland studenter och doktorander även till andra värden som exempelvis diplomati mellan länder.

Det finns även anledning att tro att betydelsen av att kunna attrahera och behålla internationella studenter kommer att öka. En anledning är att internationella studenter i stor utsträckning utbildar sig inom Stäm-ämnena²⁶ samt handel och juridik. Ungefär 60 procent av de internationella studenterna i världen läser dessa ämnen, i jämförelse med 22 procent av de nationella studenterna. I Sverige ser fördelningen ut på ungefär samma sätt mellan nationella och internationella studenter.²⁷ På doktorandnivå är det en ännu större andel som verkar inom Stäm-ämnena. Detta är särskilt intressant givet att Sverige går mot ett underskott av ingenjörer.

Vidare presterar inkommande studenter bättre än svenska studenter, sett till i vilken utsträckning de tar de högskolepoäng de registrerat sig för. De inresande studenterna presterar i nivå med de svenska studenterna på generella program men tar avsevärt större andel av poängen per kursregistrering på fristående kurser. De inresande studenterna har gjort en relativt rejäl förbättring av sin prestation sedan läsåret 2011/12 då studieavgifter för tredjelandsstudenter infördes i Sverige. De inresande männen som tar sina högskolepoäng i tid har ökat med 6 procentenheter till 84 procent och kvinnorna med 5 procentenheter till 90 procent till läsåret 2013/14.²⁸

Internationella studenter är även en viktig rekryteringsbas till doktorandtjänster vid svenska lärosäten. Av alla doktorsexaminerade i Sverige 2016 hade 38 procent utländsk bakgrund och andelen har ökat från 18 procent 2006.²⁹ Internationella studenter har även visat sig ha en positiv inverkan på tillkomsten av internationella forskningssamarbeten med deras hemländer.³⁰ Nyligen publicerades en studie på nästan 18 000 forskare i 16 länder som visar att utlandsfödda forskare har större genomslag än de som bedriver forskning i sitt hemland. Resultaten stod sig även när man kontrollerade för migration innan forskarstudierna inleddes, det är med andra ord inte en effekt av toppforskare som i vuxen ålder rekryterats till ett visst land. Studien tittade även på prestationen hos drygt 4000 forskarlager

²⁰ International mobility of highly skilled, OECD, 2016.

²¹ www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/05/16/de-economische-effecten-van-internationalisering-in-het-hoger-onderwijs.html

²² Analyse af samfundsøkonomisk gevinst ved tilrækning og fastholdelse ad internationale studerende, Styrelsen for Universiteter og Internationalisering, København, 2013

²³ What do We know about the economic impact of international higher education students, Cimo, 2014

²⁴ The Financial impact of Crossborder Student Mobility on the Economy of Host Country, Prognos AG och DAAD, 2013

²⁵ Economic Impact of International Students, Institute of International Education, New York, 2017

²⁶ Från engelskans Science – Technology – Engineering – Math

²⁷ Universitet och högskolor Internationell studentmobilitet i högskolan 2015/16, UF 20 SM 1603, SCB, Utkom den 8 december 2016.

²⁸ Uppgången för inresande studenters prestationsgrad fortsätter – En analys av studenternas prestationsgrad för läsåren 2004/05–2013/14, Statistisk analys, UKÄ

²⁹ Universitet och högskolor. Doktorander och examina på forskarnivå 2016, UF 21 SM 1701, UKÄ och SCB

³⁰ Appelt et al., Which factors influence the international mobility of research scientists?, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, No. 2015/2.

och kunde identifiera en prestationspremie hos de forskarlag som hade en utländsk ”försteförfattare”. Detta resultat stod sig även när man jämförde forskningsmiljöer från samma land och lärosäte.³¹

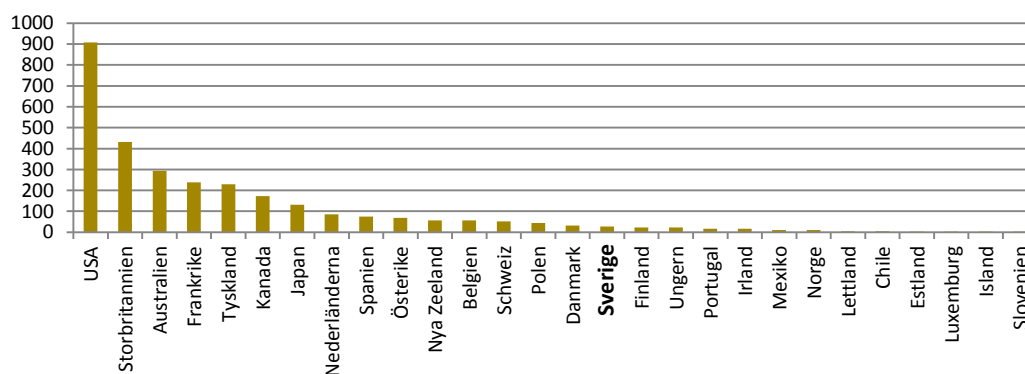
Samtidigt finns det potentiellt negativa effekter. En risk på lång sikt skulle kunna vara att de internationella studenterna och doktoranderna tränger undan svenska studenter och doktorander från utbildningar och jobb. En sådan debatt finns idag i bland annat USA, Storbritannien, Singapore, Kanada och Nederländerna. Dessa länder har dock ett betydligt större inflöde av freemover-studenter än vad Sverige har. En ytterligare möjlig negativ effekt är att utländska studenter och doktorander bedriver otillbörlig underrättelseverksamhet mot svenska lärosäten och företag. Under de senaste åren har den här typen av verksamhet ökat i Sverige.³²

Sammantaget tenderar dock de positiva effekterna att överstiga de negativa effekterna varför Sverige och svenska lärosäten bör eftersträva att vara konkurrenskraftiga när det kommer till att attrahera internationella studenter och doktorander samt att det finns goda förutsättningar för dem att stanna och arbeta i landet

2.2 De globala flödena

Sett till flödena av internationella studenter så är det några få länder som står för en stor del av både andelen studenter som åker iväg och andelen studenter som tas emot. USA är det land som tar emot flest internationella studenter följt av Storbritannien och Australien. Även Frankrike, Tyskland och Kanada tar emot ett relativt stort antal internationella studenter (figur 1). Sett till vilka länder som skickar flest studenter utomlands så kommer flest studenter från Kina, Indien, Tyskland, Sydkorea, Frankrike och Saudiarabien.

Figur 1 Antal inresande internationella studenter (i tusental) år 2015, för respektive OECD-land

Källa: OECD, *Education at a Glance, 2017*, bearbetad av Tillväxtanalys

Gruppen internationella studenter har varit under stark tillväxt. Från 1970 till 2015 ökade antalet studenter som studerade utanför sitt hemland från 0,8 miljoner till 4,6 miljoner (figur 2).³³ Denna statistik avser enbart freemover-studenter, det vill säga studenter som ordnar med sina utlandsstudier på egen hand och inte läser som utbytesstudenter. Enligt OECD:s prognoser beräknas antalet internationella studenter fortsätta att öka till åtta

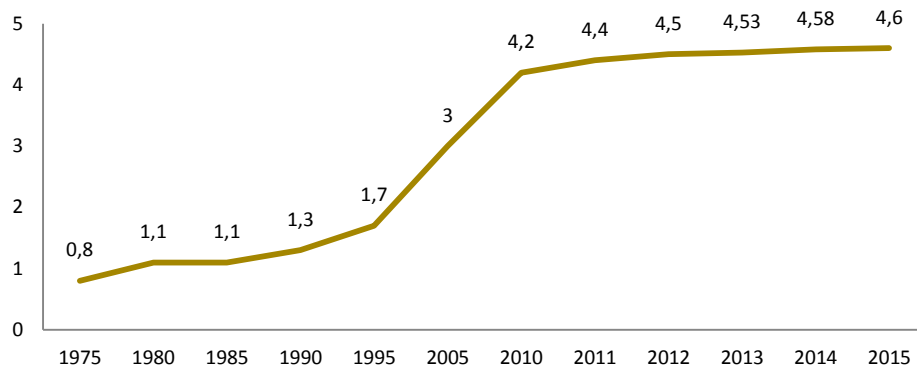
³¹ Veugelers, R (2017) Countering European brain drain, *Science* vol:356 issue:6339 pages: 695–696

³² Industrispionage mot svenska intressen ökar, Publicerat 14 januari 2013, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5405996>

³³ OECD (2017), *Education at a glance 2017: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris.

miljoner år 2025. Mellan åren 1999 och 2013 ökade antalet internationella studenter från Kina och Indien med 480 respektive 230 procent och stod tillsammans för 35 procent av tillväxten av internationella studenter.

Figur 2 Det totala antalet internationella studenter (i miljoner) som registrerat sig för högre utbildning 1975–2015

Källa: OECD, *Education at a Glance, 2017*, bearbetad av Tillväxtanalys³⁴

Samtidigt menar OECD att den årliga tillväxten av internationella studenter har börjat sjunka. Detta tros framförallt bero på att utbildningssystemen i tillväxtländer byggs ut och blir mer konkurrenskraftiga. I många fall kommer lärosäten i dessa länder även att erbjuda allt fler utbildningar på engelska vilket innebär att det försprång som svenska lärosäten haft, i och med att de erbjudit många engelskspråkiga kurser, troligtvis kommer att minska. I Kina uppges exempelvis antalet program som ges på engelska ha ökat med 63 procent mellan 2013 och 2018.³⁵

Sett från det svenska perspektivet så kom flest nya inresande studenterna läsåret 2015/16 från Tyskland följt av Frankrike och Kina. Detta gällde både för den totala gruppen nya inresande studenter och för utbytesstudenter. För freemover-studenterna var Indien det land som flest kom ifrån för att studera i Sverige, följt av Finland och Kina. Läsåret 2015/16 kom det 7 760 inkommande studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz. Drygt hälften av dessa kom från Asien och 20 procent från Nordamerika. Vad avser Afrika så skedde en fördubbling från 320 nya inresande läsåret 2013/14 till 640 läsåret 2014/15 och därefter minskade antalet nya inresande till 330 läsåret 2015/16. En förklaring kan vara att stipendier riktade till studenter från Sveriges långsiktiga samarbetsländer ökade påtagligt 2014/15 och sedan minskade igen 2015/16.³⁶

Kritiska händelser påverkar studentflödena

I slutet av 1990-talet var USA ohotad etta när det kom till att attrahera internationella studenter och forskare. Landets attraktivitet påverkades dock kraftigt av att landet, i sviterna av terroristattacker, stramade åt kraven och gjorde det svårare för studenter och forskare att komma till USA. Samtidigt skapades ett mer integrerat utbildningssystem i Europa genom Bologna-processen och bildandet av European Higher Education Area. Flera

³⁴ UNESCOs statistik över antalet internationella studenter skiljer sig från OECD:s. Den här artikeln förklarar skillnaderna: World Education News & Reviews (2009), What defines an international student? <https://wenr.wes.org/2009/09/wenr-september-2009-feature>

³⁵ <https://thepienews.com/analysis/international-students-in-china-increasingly-diverse/>

³⁶ Universitet och högskolor – Årsrapport 2017, UKÄ, Rapport 2017:8

europiska länder (framförallt Storbritannien) samt Kanada och Australien attraherade studentgrupper som tidigare åkt till USA.³⁷

I spåren av den globala finanskrisen 2008 tvingades lärosäten i USA till omfattande nedskärningar i sina budgetar, vilket gjorde dem mer beroende av internationella studenter som betalar mer än inhemska studenter. I synnerhet ökade antalet kinesiska studenter, från en växande medelklass, vid amerikanska lärosäten. Samtidigt var många lärosäten dåligt förberedda på att ta emot stora mängder internationella studenter och att möta deras krav på undervisning, integration och karriärvägar. Enligt Choudaha (2017) bidrog detta i kombination med en inbromsning i den kinesiska ekonomin till att allt fler kineser ställde sig tveksamma till om en investering i en amerikansk utbildning skulle betala tillbaka sig?

Två mer närliggande händelser som påverkat studentflödena är Brexit och den nya administrationen i USA. Båda dessa händelser, i världens två främsta destinationsländer, har haft ett kraftfullt antiimmigrationsbudskap vilket påverkat studenters syn att studera och arbeta i länderna.^{38 39} Frågan är om det framförallt är andra engelskspråkiga länder som Kanada och Australien som kommer att gynnas av denna utveckling eller om det även innebär möjligheter för länder som Sverige?

2.3 Attraktionsfaktorer

Det har gjorts en hel del forskning med syfte att utveckla modeller som förklarar varför studenter väljer att studera vid ett lärosäte i ett annat land. En av de mest använda modellerna är push-pull-modellen som utgår ifrån att studentens beslut påverkas av en rad bortstöttnings- och tilldragningsfaktorer.⁴⁰ Bortstöttningsfaktorer är exempelvis karaktärsdrag hos hemlandet, framförallt ekonomiska och sociala, som begränsar möjligheterna till utbildning där. Tilldragningsfaktorer kan beskrivas som fördelarna med ett särskilt lärosäte i ett visst land och inkluderar bland annat lärosätets kvalitet och rykte, tillgång till välrenommerade lärare, landets rykte och kostnader relaterade till studierna. De omfattar även landspecifika faktorer som att få ett arbete efter examen, erfarenhet av att leva i ett annat land, geografisk närhet och relationer till personer i värdlandet. Därtill kommer faktorer som språkkunskaper och ett gemensamt kolonialt förflutet.

En studie av 151 sändar- och mottagarländer baserad på UNESCO-data fann ett flertal faktorer som var bestämmande för studentmigrationen. Kanske inte helt förvånande så var länder med högre bnp samt utbildning av hög kvalitet (i studien definierat som placering på universitetsranking) de populärare destinationerna. En intressant observation var dock att studentmigrationen huvudsakligen inte gick från mycket fattiga till rika länder utan snarare mellan länder med mindre skillnad i bnp. Internationella studenter tenderade även att vilja studera i länder där de talade samma språk. Förekomsten av diktatoriska regimer i hemlandet visade sig även vara en faktor som fick personer att studera utanför landets gränser.⁴¹

³⁷ Choudaha, R. (2017), Three waves of international student mobility (1999–2020), *Studies in Higher Education*, Volume 42, 825–832.

³⁸ Brexit och universiteten – en svensk möjlighet för samarbete, *Tillväxtanalys*, PM 2017:05

³⁹ <https://www.nytimes.com/2017/11/13/us/fewer-foreign-students-coming-to-us.htm>

⁴⁰ Mazzarol, T. och Geoffrey N.S. (2002) "Push-pull" factors influencing international student destination choice *The International Journal of Educational Management*, 82–90.

⁴¹ Perkins, R., Neumayer, E., 2014. Geographies of educational mobilities: exploring the uneven flows of international students. *The Geographical Journal* 180, 246–259. doi:10.1111/geoj.12045

En annan studie baserad på data över internationella studenters rörelse mellan 180 ursprungsländer och 13 destinationsländer visar på ytterligare några attraktionsfaktorer. Den visar att det finns en stark ”nätverkseffekt” bland internationella studenter vilket innebär att stora grupperingar av individer från ett visst land tenderar att attrahera ytterligare individer från samma land. Detta samband visade sig även vara starkare om de som befann sig i destinationslandet hade hög utbildningsnivå. Även denna studie visar att utbildningskvalitet hade en positiv inverkan på flödena samtidigt som höga levnadsomkostnader i destinationslandet hade en negativ inverkan. Slutligen visade den att studieavgifter tenderar att inte enbart ses som en kostnad av internationella studenter utan även ha ett positivt signalvärde.⁴²

En dansk studie visade att hög ålder, att ha en dansk partner, att komma från ett icke-nordiskt land, språkkunskaper i danska, jobb vid sidan av studierna samt teknisk utbildning var positivt korrelerat med att inkommande studenter stannade och arbetade i Danmark efter examen.⁴³ En studie av lärosäten i Sverige, Kanada, Nederländerna och Tyskland visar att de främsta hindren för att studenter ska stanna kvar i länderna var bristande språkkunskaper vilket framförallt hindrade rekrytering till små och medelstora företag, brist på arbetslivserfarenhet i destinationslandet, tvekande arbetsgivare (framförallt små och medelstora företag), brist på nätverk i destinationslandet, brist på karriärrådgivning vid lärosäten samt hindrande lagar och regelverk.

En kvalitativ dansk studie, baserad på 43 djupintervjuer med internationella studenter som stannat för att arbeta i Danmark efter examen, ger en nyanserad bild av hur de internationella studenterna kommit fram till sitt beslut att studera i Danmark och därefter stanna kvar och arbeta i landet.⁴⁴ I intervjuerna framgår det att beslutet att studera utomlands ofta handlar om att bredda möjligheterna genom att uppleva en annan kultur och att genomföra en särskild utbildning eller att få en särskild specialisering. Det visade sig även vara relativt vanligt att kritiska livshändelser eller en negativ socio-ekonomisk situation påverkat beslutet att studera utomlands.

Studien beskriver hur valet av land, stad och lärosäte ofta är beroende av hur individen balanserar olika hinder och möjligheter vid den specifika tidpunkten i livet. Studenterna reflekterar kring relevanta studiealternativ, specifika lärosätens rykte, livsstilen i värdlandet, om det finns familj eller vänner i värdlandet, hur det kommer att påverka den framtida karriären samt hur långt det är hemifrån. De främsta faktorer som fick studenterna att stanna kvar och arbeta i Danmark var enligt studien att träffa en partner eller att få ett arbete. De faktorer som gjorde Danmark attraktivt var god ”work-life balance”, avslappnad och informell kultur på arbetsplatser, omfattande välfärd och höga lönenivåer. Dessa faktorer torde även gälla för Sverige. Nedan diskuteras några attraktionsfaktorer närmre.

Karriärmöjligheter

Karriärmöjligheter har visat sig vara en faktor som har stor betydelse när presumtiva studenter väljer var de ska studera. En studie av amerikanska studenter har visat att bristen på praktik och arbetsmöjligheter är den primära orsaken till missnöje bland internationella

⁴² Beine, M. et al, The Determinants of International Mobility of Students, Cesifo Working Paper No. 3848, 2012

⁴³ Internationale studerende i Danmark – Hvad har betydning for om internationale studerende bliver i Danmark efter endt studie?, Uddannelses- og forskningsministeriet, 2015

⁴⁴ Mosneaga, A. och Winther L., Emerging Talents? International Students Before and After Their Career Start in Denmark, Popul. Space Place 19, 181–195 (2013)

studenter på grundnivå i USA.⁴⁵ En studie av 37 000 internationella studenter i Australien visade att en majoritet av studenterna förväntar sig att deras universitet ska hjälpa dem att hitta ett arbete efter examen.⁴⁶ Samtidigt skiljer sig behoven mellan studenter från olika länder. Indiska studenter söker exempelvis, i större utsträckning än andra, möjligheter att arbeta i destinationslandet efter studierna och lägger således större vikt vid hur länders migrationslagstiftning skapar möjligheter till arbete efter examen.

Högskoleverket konstaterade 2012 att utländska studenterna i Sverige var mycket nöjda med den svenska utbildningens innehåll men att studenterna upplevde att lärosätenas samverkan med arbetslivet och övriga samhället kunde förbättras. Karriärvägledning, arbetslivserfarenhet och anställningsbarhet var områden som identifierades som utvecklingsområden.⁴⁷ En annan studie från 2015 visade att endast 30 procent av de svenska lärosätena hade karriärservice speciellt riktad mot internationella studenter. I Kanada, Nederländerna och Tyskland var det över 50 procent av lärosätena som hade en särskild karriärservice för internationella studenter.⁴⁸

Vidare är Sverige ett av de länder inom OECD där lönepremien på högre utbildning är lägst.⁴⁹ Det här innebär att det i Sverige är en jämförelsevis liten skillnad, sett till lönen, mellan de som genomgått högre utbildning och de som inte gjort det. Det här kan bidra till att inresande studenter väljer att åka till ett land där de erbjuds en högre lön, efter avslutade studier. Samtidigt har Sverige, i jämförelse med många andra OECD-länder en relativt omfattande offentligfinansierad välfärd med goda möjligheter till exempelvis föräldraledighet.

Studieavgifter

Internationella studenters val av land och lärosäte kan även påverkas av lärosätenas studieavgifter. Ett tydligt exempel på detta samband är utvecklingen av antal inresande studenter från tredjeländ efter att Sverige införde studieavgifter 2011. Efter införandet av studieavgifter minskade det totala antalet nya inresande studenter med 29 procent från läsåret 2010/11 till 2011/12. Antalet utbytesstudenter och freemover-studenter från EU/EES och Schweiz fortsatte att öka mellan dessa läsår medan freemover-studenter från tredjeländ minskade från 8 080 till 1 650 vilket motsvarar en minskning på 80 procent.

Från ett svenskt perspektiv är dock frågan idag snarare hur lärosätena ska prissätta sina utbildningar? Forskning kring studieavgifternas påverkan på attraktionsförmågan ger inte ett entydigt svar. Viss forskning argumenterar att studieavgifter påverkar attraktionen av internationella studenter negativt.⁵⁰ Samtidigt finns det annan forskning som menar att höga studieavgifter sänder en signal om kvalitet vilket gör lärosätena mer attraktiva (se till exempel Beine et al, 2012).

Det verkar trots allt finnas stöd för att internationella studenter är beredda att betala mer för utbildningar vid välrenommerade lärosäten som exempelvis ligger högt upp på de globala

⁴⁵ Schulte, S. and Choudaha, R., Improving the experience of international students, Change: the magazine of higher learning, Volym. 46, Issue 6, 2014

⁴⁶ Lawson, C. (2014), International higher education student satisfaction with opportunities for work experience and employment in Australia, Australian department of education.

⁴⁷ Kontaktiviteter – Högskolornas verksamheter för utbildningarnas arbetslivsanknytning, Rapport 2012:23 R, Högskoleverket

⁴⁸ The Expert Council of German Foundations on Integration and Migration, Train and Retain – Career Support for International Students in Canada, Germany, the Netherlands and Sweden, Study 2015-2.

⁴⁹ OECD, Education at a Glance 2017

⁵⁰ Yang, J. och Wang, Y, Tuition Fees and Student Mobility, Department of economics, Lund University, 2016

rankinglistorna. I Sverige tenderar studieavgifterna dock inte att skilja särskilt mycket mellan olika lärosäten. År 2016 tog exempelvis Mittuniversitetet ut en lika hög genomsnittlig studieavgift som Lunds universitet, trots att Lunds universitet ligger betydligt högre placerat på de internationella rankinglistorna. I bilaga 5 finns en jämförelse av olika lärosätens genomsnittliga studieavgifter.

En aspekt av studieavgifter är att studenterna ställer högre krav på att utbildningarna ska motsvara deras förväntningar om att utbildningen de valt ska skapa förutsättningar för en tänkt karriär. Nyligen fick en amerikansk student som studerat vid ett svenskt lärosäte tillbaks delar av sin studieavgift eftersom utbildningen som hon betalt för inte höll den förväntade kvalitetsnivån.⁵¹ Domen innebär att lärosäten som tar ut avgifter utan att kunna leverera utlovad utbildning löper en större risk att förlora, inte bara intäkter, utan även sitt rykte och attraktionsförmåga.

Tillgång till stipendier

Ytterligare en faktor som kan påverka internationella studenters beslut att komma till ett visst land och lärosäte är tillgången till stipendier. Av de totalt 4 624 betalande studenter som hösten 2015 studerade vid svenska lärosäten hade 38 procent någon form av svenskt stipendium. I denna siffra inkluderas förutom stipendier från Universitets- och högskolerådet (UHR) och Svenska institutet (SI) även svenska stipendier från lärosätena själva, finansierade av stiftelser, företag och andra organisationer eller lärosätenas egna medel.

I samband med införandet av studieavgifter i högskolan tog regeringen initiativ till två typer av stipendieprogram som administreras av UHR och SI. Stipendieprogrammen från SI riktar sig till presumtiva studenter från de länder med vilka Sverige bedriver ett långsiktigt utvecklingsamarbete respektive övriga utvecklingsländer. UHR:s stipendieprogram riktar mot särskilt kvalificerade studenter, oavsett vilket tredjeland de kommer ifrån. Den största andelen stipendier (från båda stipendiegivare) läsåret 2015/16 tilldelades till studenter från Indien (16 %), Kina (9 %), Pakistan (8 %) och Bangladesh (5 %).⁵² Det finns några utvärderingar av stipendieprogrammen som ger viss kunskap om hur de fungerar som attraktionsfaktor.

UKÄ konstaterar att tillgången till stipendier påverkar tillströmningen av nya inresande studenter olika beroende på vilket land studenterna kommer ifrån. De visar att för studenter från Bangladesh och Etiopien fanns ett samband mellan tillgången på stipendier och antalet inkommande freemover-studenter. De konstaterade samtidigt att variationer i tilldelningen av SI-stipendier inte har haft några tydliga effekter på tillströmningen av nya freemover-studenter från Indien, Kina och Indonesien. I UKÄ:s undersökning framkommer det även att lärosätena är positiva till stipendier men fler än hälften av lärosätena uppger att UHR-stipendierna inte ger dem tillräckliga förutsättningar att hävda sig i konkurrensen om de allra mest meriterade studenterna, bland annat eftersom stipendierna inte omfattar levnadsomkostnader.

Svårigheterna att konkurrera om de allra bästa studenterna illustreras även av det faktum att en relativt stor andel av de som beviljas stipendium tackar nej. I Högskoleverkets tidigare uppföljningar 2011 och 2012 var andelen som tackade nej till motsvarigheten till dagens UHR:s stipendier drygt 30 procent och andelen förefaller, av enkätsvaren i UKÄ:s undersökning att döma, vara ungefär densamma idag. I UKÄ:s rapport om studieavgifterna

⁵¹ <http://www.hogstادمstolen.se/Om-Hogsta-domstolen/Nyheter-fran-Hogsta-domstolen/En-hogskola-ska-betala-tillbaka-del-av-studieavgift-till-en-student-pa-grund-av-bristande-kvalitet-i-utbildningen/>

⁵² Kartläggning av studieavgifter, UKÄ, Rapport 2017:2

anges det att andelen som tackar nej till SI-stipendier är betydligt lägre, mellan 5 och 10 procent. En viktig skillnad mellan programmen är att SI-stipendierna även inkluderar medel för levnadsomkostnader.

Under 2018 genomförde Delegationen för migrationsstudier (Delmi) en utvärdering av ett av Svenska Institutets största stipendieprogram, Visbyprogrammet.⁵³ Visbyprogrammet har funnits sedan 1997 och är inriktat mot länder i Östeuropa. Inom programmet finns en rad olika stödformer men studien inriktas mot programmets långtidsstipendiater. När Visbyprogrammet initierades spelade ekonomiska motiv, som att kunna etablera kontakter med nya viktiga marknader för svenskt näringsliv, en viktig roll. Med tiden tonades dock dessa mål ned till förmån för offentlig diplomati och internationellt samarbete. Stipendiaterna erhåller förutom medel för att täcka studieavgifterna även bidrag för levnadsomkostnader.

Enkäten skickades ut via mejl till 1 539 personer som innehaft minst ett Visbystipendium mellan åren 1997 och 2016 och besvarades av totalt 482 personer vilket innebär en svarsfrekvens på 31 procent. Totalt angav 77 procent att de valt att studera i Sverige snarare än i ett annat land eftersom det fanns ett stipendium att tillgå i Sverige. Samtidigt ansåg respondenterna att allmän internationell erfarenhet och internationella kontakter var ungefär lika viktiga som mer Sverigespecifika företeelser, som kvaliteten på den svenska utbildningen, arbetsutsikter eller upplevd trygghet och säkerhet. På frågan var stipendiaterna bor idag visade det sig att 50 procent bodde i sitt hemland, 27 procent var etablerade i Sverige och 23 procent hade bosatt sig i ett annat land. Även om det var vanligast att efter sin stipendieperiod lämna Sverige direkt (62 procent), stannade en ansenlig grupp kvar i landet (38 procent) och det är således fler som har erfarenhet av att ha bott i Sverige efter vistelsen än vad som i dag bor i landet.

Bland de som stannade kvar i Sverige en period har ungefär hälften av de som svarat på undersökningen arbetat eller bedrivit vidare studier, oftast inom samma område som de studier eller den forskning de erhöll stipendium för. Andra anledningar, än arbete, till att man stannat kvar i Sverige en period är till exempel att man haft en partner som bor i Sverige eller att man sökt arbete. Det finns även andra utvärderingar av Svenska Institutets stipendier som visar att stipendiets längd var av betydelse för huruvida en person stannat i Sverige efter stipendiet eller återvänt till hemlandet. Personer med korta vistelser (under fem månader) återvände i mycket högre grad än personer som vistats längre i landet.⁵⁴

Det som Delmis utvärdering även pekar på är att det är betydligt vanligare att de stipendiater som bor i Sverige idag har sin högsta examen från ett svenskt universitet än från ett annat land. Studien visade även att de stipendiater som studerat teknik och tillverkning är de som är mest benägna att stanna kvar i Sverige efter studierna (48 procent som stannar mot 39 procent som åker tillbaks). Även inom naturvetenskap, matematik och data var det relativt många stipendiater som stannade kvar (30 procent stannade). En förklaring är att det varit brist på kompetens inom dessa områden i Sverige.

Placering på rankinglistor

En annan faktor som påverkar studenters val av studiedestination är hur lärosäten är rankade på globala rankinglistor. Det finns olika mätningar om vilken betydelse ranking-

⁵³ Akademiskt utbyte och internationell migration – En studie av stipendiater inom Svenska institutets Visbyprogram, Delmi, Rapport 2018:2

⁵⁴ Rylander, U., 2010. Stipendier skapar relationer: En uppföljning av Svenska institutets gäststipendiater 1973–1997. Svenska institutet, Stockholm

listorna har. I företaget Hobsons *2017 International Student Survey* (ISS) tillfrågades 34 000 studenter som övervägde att studera utomlands och av dessa var det 20 procent som angav att lärosätenas placering på rankinglistor hade stor betydelse för deras val.⁵⁵

I bilaga 3 görs en jämförelse av hur svenska lärosäten placerar sig på rankinglistorna QS World University Rankings och THE World University ranking, i jämförelse med lärosäten i några andra länder.

Sett till utvecklingen mellan 2011 och 2017 ökade Sverige antalet lärosäten på THE World University ranking från 6 till 11 (45 procentig ökning). Här hade dock alla länder utom Nederländerna en bättre procentuell utveckling (Danmark 57 procent, Norge 80 procent, Finland 89 procent, Nederländerna 30 procent och Tyskland 68 procent). Sett till antal lärosäten som placerade sig topp 100 på THE World University ranking så hade Sverige tre lärosäten 2017. Mellan åren 2011 och 2017 gick Sverige från att ha två till att ha tre lärosäten som placerade sig topp 100. Finland gick från 0 till 1 lärosäte, Nederländerna från 0 till 7 lärosäten och Tyskland från 3 till 10 lärosäten.

År 2017 hade Sverige 8 lärosäten på QS World University Rankings. Bland jämförelseländerna var det Finland, Nederländerna och Tyskland som hade fler lärosäten på listan. Sett till utvecklingen mellan 2011 och 2017 så hade Sverige samma antal lärosäten på listan båda åren. Även Danmark, Norge och Nederländerna hade samma antal lärosäten på listan 2011 som 2017 men Tyskland ökade från 43 till 45 lärosäten. Sett till antal lärosäten som placerade sig topp 100 på QS World University Rankings så hade Sverige två lärosäten 2017. Av jämförelseländerna var det enbart Tyskland som hade fler topp 100 lärosäten på listan (Nederländerna hade lika många som Sverige). Sverige hade även 2011 två lärosäten bland listans topp 100. Danmark, Nederländerna och Finland minskade antalet lärosäten och Norge inga topp 100 lärosäten något av åren. Tyskland hade tre lärosäten på topp 100 både 2011 och 2017.

Sammantaget har svenska lärosäten stått sig relativt väl på rankinglistorna över tid men något bättre på QS World University Rankings jämfört med THE World University ranking. Jämförelseländerna har framförallt presterat bättre när det kommer till att få fler lärosäten på THE World University ranking. En anledning är att det är skillnader mellan hur rankinglistorna utvärderar lärosätena. Lite förenklat kan man säga att QS World University Ranking främst fokuserar på lärosätenas anseende bland forskare runt om i världen. THE World University väger in fler variabler och försöker reflektera både forskningsgenomslag och anseende.

2.4 Svenska lagar, regelverk och strategier

Det finns en rad regelverk och lagar, både på nationell och på EU-nivå, som påverkar förutsättningarna för att attrahera internationella studenter och doktorander till Sverige samt för att de ska stanna och arbeta i landet.

Lagar på EU-nivå

EU/EES-medborgare som studerar i ett annat EU/EES-land i mer än tre månader får stanna kvar efter examen förutsatt att de arbetar eller kan försörja sig. Om så inte är fallet får inte EU/EES-medborgaren vistas kvar i landet. Idag är det upp till varje EU-land att bestämma hur länge studenter från tredjeländ får stanna kvar efter examen. Enligt rådets direktiv 2016/801 har studenter och forskare från tredjeländ rätt att stanna kvar i 9 månader efter

⁵⁵ <https://www.internationalstudentsurvey.com/>

avslutade studier för att söka jobb eller starta företag. Direktivet har ännu inte införts i de studerade EU-länderna, men ska vara införlivat i nationell lagstiftning senast i maj 2018.

2013 lanserade EU sin *European higher education in the world strategy* som bland annat syftar till att främja innovation och jobbskapande i Europa samt att attrahera internationella studenter och kvalificerade immigranter. Vidare syftar strategin till att öka studenters anställningsbarhet och förbereda dem för att bli ”världsmedborgare”. I och med lanseringen av strategin uppmanades även medlemsstaterna att utveckla sina egna internationaliseringsstrategier.

Den svenska högskolelagen

I den svenska högskolelagen finns två skrivningar relaterade till att attrahera och behålla inkommande studenter. I 1 kap. 5 § anges att högskolorna i sin verksamhet bör främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden. Vidare framgår det i 1 kap. 2 § att det ingår i högskolornas uppgift att samverka med det omgivande samhället. Internationaliseringen av svenska lärosäten har även lyfts fram i flera propositioner. 2005 presenterades en nationell strategi för internationalisering av den högre utbildningen i propositionen *Ny värld, ny högskola*. Målen i denna strategi bekräftades 2008 i propositionen *Gränslös kunskapshögskola i globaliseringens tid*.

Lärosätenas resurstilldelningssystem

Det resurstilldelningssystem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som gäller sedan 1993 baseras på antalet rapporterade helårsstudenter och helårsprestationer fördelade på utbildningsområden. Beloppet på ersättningen varierar mellan olika utbildningsområden och det finns ett takbelopp för ersättningen. Om ett lärosäte antar större volym studenter eller producerar fler poäng får man inte full ersättning. Takbeloppet kan även beskrivas som lärosätets utbildningsuppdrag. Detta innebär att lärosätena har ekonomiska incitament att attrahera internationella studenter som fyller upp utbildningsplatser samt att studenterna tar sina poäng. Lärosätena saknar dock, sett till den statliga utbildningsersättningen, ekonomiska incitament att bidra till att internationella studenter stannar och arbetar i Sverige.

Införande av studieavgifter 2011

Ytterligare en aspekt som påverkar lärosätenas incitament att attrahera internationella studenter är de anmälnings- och studieavgifter som infördes den 1 juli 2011 för tredjelandsstudenter. I och med införandet minskade antalet inresande studenter kraftigt för att sedan gradvis återhämta sig. År 2018 hade lärosätenas sammanlagda intäkter från anmälnings- och studieavgifter överstigit nivån innan studieavgifterna infördes och lärosätenas anslag minskades.⁵⁶

Strategi för internationellt samarbete inom forskning och forskningsbaserad innovation från 2012

En strategi för internationellt samarbete inom forskning och forskningsbaserad innovation antogs 2012.⁵⁷ Denna strategi angav ett antal mål, däribland att Sverige är känt, attraktivt och konkurrenskraftigt som arbetsplats för utländska forskare, att svenska universitet och högskolor och institut är aktiva partner i den internationella forskningsgemenskapen och

⁵⁶ Kartläggning av studieavgifter, UKÄ, Rapport 2017:2

⁵⁷ U2012/4853/F

att samarbeten bidrar till att öka det svenska näringslivets möjligheter på utländska marknader.

Förändringar i regelverken 2014

Ytterligare ett exempel på svensk policyutveckling kom 1 juli 2014 då tiden som utom-europeiska studenter kan stanna och söka arbete efter avslutade studier förlängdes från tre till sex månader. Även reglerna för anhöriga till internationella studenter (inkl. doktorander) och deras rätt att arbeta i Sverige förändrades 2014. Enligt huvudregeln ska anhöriga till internationella studenter beviljas arbetstillstånd om de ansöker om ett sådant.⁵⁸

Anhöriga till studerande ska ges samma rätt att arbeta som anhöriga till arbetstagare.⁵⁹ Sedan 2014 kan anhöriga till internationella studenter beviljas ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för bosättning. Tidigare fanns ingen formell möjlighet att bevilja anhöriga till studenter uppehållstillstånd för att bosätta sig i Sverige.⁶⁰

Sveriges exportstrategi från 2015

I regeringens exportstrategi från 2015 nämns vikten av att stärka internationella utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten mellan akademi, forskningsinstitut och näringsliv i Sverige och i andra länder. Exportstrategin pekar även på vikten av att attrahera studenter, forskare och lärare från andra länder för att bidra till stärkt svensk konkurrenskraft.⁶¹

Internationaliseringsutredningen 2017/18

Under 2017 tillsatte regeringen även en internationaliseringsutredning med uppdraget⁶² att:

- föreslå nya mål och en ny nationell strategi för internationalisering av universitet och högskolor, som omfattar både utbildnings- och forskningsverksamheten,
- föreslå hur fler studenter kan få ett internationellt perspektiv i sin utbildning bland annat genom att fler studenter, lärare och forskare studerar eller verkar utomlands och en bättre internationalisering på hemmaplan, och
- föreslå åtgärder för att öka Sveriges attraktivitet som studiedestination och kunskapsnation bland annat genom en översyn av systemet för anmälnings- och studieavgifter.

⁵⁸ Arbetstillstånd beviljas dock inte om uppehållstillstånd ges för kortare tid än sex månader och medföljande barn kan beviljas arbetstillstånd om de är 16 år eller äldre.

⁵⁹ Prop. 2013/14:213, punkten 8.3.

⁶⁰ Upphållstillstånd beviljades tidigare med stöd av 5 kap. 10 § UtL.

⁶¹ Regeringens exportstrategi Skrivelse 2015/16:48

⁶² Ökad internationalisering av universitet och högskolor, Kommitédirektiv 2017:19.

3 Lärosätenas bidrag till att attrahera och behålla

Det här kapitlet beskriver hur svenska lärosäten bidrar till att attrahera internationella studenter och doktorander samt att de stannar och arbetar i Sverige.

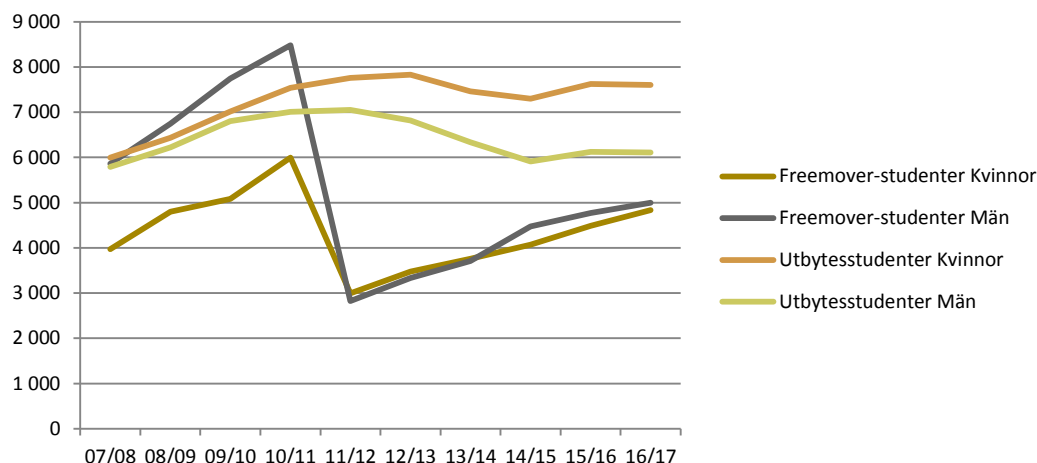
3.1 Lärosätenas bidrag till att attrahera

I det här stycket presenteras statistik över inflödet av studenter och doktorander från andra länder samt hur dessa flöden har utvecklats under de senaste åren. Data kommer från UKÄ:s databas ”Högskolan i siffror” samt publikationer baserad på den databasen.

Attrahera internationella studenter

I och med införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter 2011 sjönk antalet inresande studenter till Sverige kraftigt, efter att ha ökat påtagligt under flera år. Framför allt är det freemover-studenter från tredjeland som minskat drastiskt medan utbytesstudenterna som till största delen kommer från EU/EES inte påverkades av avgifterna. Minskningen av freemover-studenter var större bland män än bland kvinnor (figur 3).

Figur 3 Inresande studenter för första gången i svensk högskoleutbildning läsåren 2007/08–2016/17

Källa: Inresande studenter för första gången i svensk högskoleutbildning läsåren 2007/08–2016/17 efter ålder och kön, SCB/UKÄ

Det är dock några få lärosäten som har stått för en stor del av återhämtningen efter införandet av studieavgifterna. Lärosätena Lunds universitet, Uppsala universitet, Stockholms universitet, Kung. Tekniska Högskolan och Göteborgs universitet tog tillsammans emot nästan hälften av alla inresande studenter läsåret 2016/17. Det är även dessa lärosäten, och då i synnerhet Lunds universitet, som haft ett ökande antal inresande studenter mellan läsåren 2012/13 och 2016/17 (bilaga 4).

De betalande studenterna har ökat mellan knappt 600–1000 studenter årligen sedan avgifterna infördes. Mellan 2016 och 2017 ökade antalet betalande studenter med 18 procent vilket motsvarar 820 studenter. Även här är det ovan nämnda lärosäten tillsammans med Linköpings universitet och Chalmers tekniska högskola som haft den största ökningen. Ökningarna har därmed framförallt skett vid lärosäten som redan hade ett relativt stort

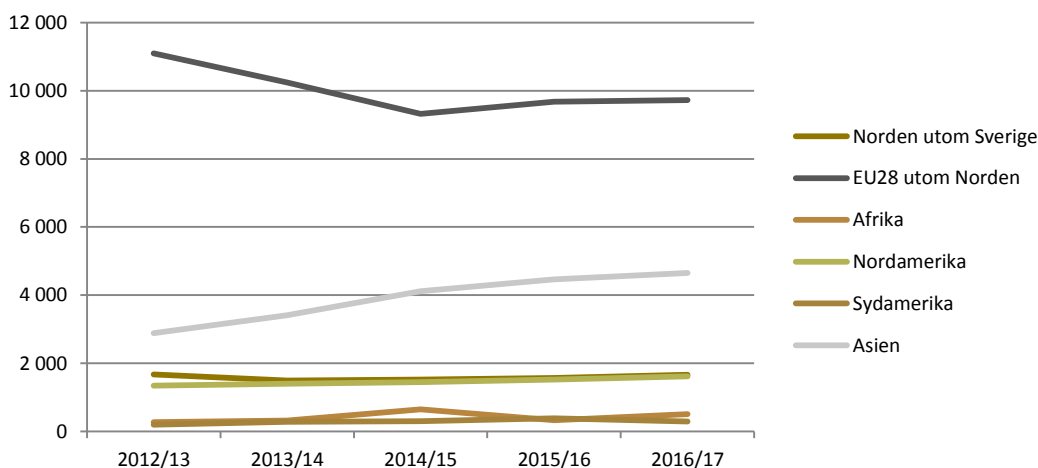
antal betalande studenter. Blekinge tekniska högskola (BTH) var ett undantag från en generell trend med ökning sett till antalet betalande studenter, då antalet minskade med 74, från 355 till 281 betalande studenter mellan läsåren 2015/16 och 2016/17.

Samtidigt är BTH det lärosäte som hade den högsta andelen betalande studenter, 9,6 procent, läsåret 2016/17. Höga andelar betalande studenter hade även Kungliga Tekniska högskolan (6,4 procent) samt Chalmers tekniska högskola (5,9 procent) och Stiftelsen Högskolan i Jönköping (5,9 procent). I genomsnitt uppgick andelen betalande studenter till 1,9 procent av den totala studentvolymen på grundnivå och avancerad nivå (anslagsfinansierade helårsstudenter och betalande studenter).⁶³

I stort sett alla lärosäten har betalande studenter, men de förefaller satsa på den avgiftsbelagda verksamheten i olika utsträckning. Vid några lärosäten utgör intäkter av anmälningsskatt och studieavgifter en betydande del av de totala intäkterna till utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Vid exempelvis Kung. Tekniska Högskolan, Chalmers tekniska högskola, Stiftelsen Högskolan i Jönköping samt Blekinge tekniska högskola uppgick andelen intäkter av anmälningsskatt- och studieavgifter under 2017 till 8–10 procent. Vid flertalet andra lärosäten uppgick andelen anmälningsskatt- och studieavgifter till mellan omkring en och tre procent av de totala intäkterna till utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Efter nedgången, till följd av införandet av studieavgifterna, har det framförallt skett en ökning av antalet inresande studenter från Asien, framförallt Kina och Indien. Samtidigt tenderar tillväxttakten av inresande studenter från Asien att avta. Mellan läsåren 2012/13 och 2014/15 ökade antalet inresande studenter från Asien med 42 procent. Mellan läsåren 2014/15 och 2016/17 var ökningen endast 13 procent. Antalet inresande studenter från EU (utom de nordiska länderna) minskade med 12 procent mellan läsåren 2012/13 och 2016/17 (figur 4).

Figur 4 Inresande studenter för första gången i svensk högskoleutbildning läsåren 2012/13–2016/17 efter geografiskt område

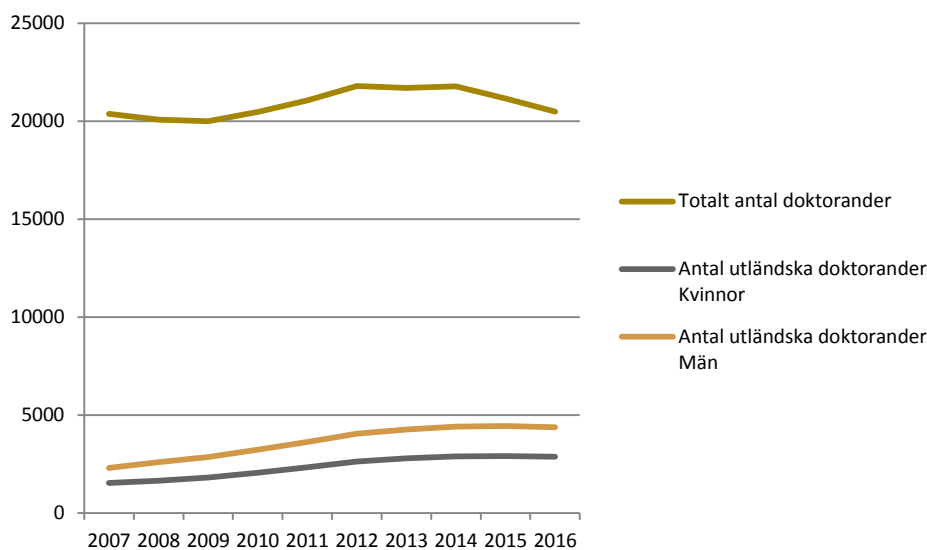
Källa: Inresande studenter för första gången i svensk högskoleutbildning läsåren 2012/13–2016/17 efter geografiskt område, land och kön, SCB/UKÄ

⁶³ Fortsatt fler betalande studenter 2017, Statistisk analys, UKÄ

Attrahera internationella doktorander

Sedan 2013 har antalet doktorander minskat och det gäller både svenska och utländska doktorander. Totalt utgjorde de utländska doktoranderna 35 procent av samtliga doktorander vid svenska lärosäten år 2016. Av alla kvinnliga doktorander så var 29 procent utländska doktorander och av männen så var motsvarande siffra 41 procent. Andelen utländska doktorander av samtliga doktorander har ökat från 18 procent till 38 procent sett över en tioårsperiod. Samtidigt har tillväxttakten av antalet utländskadoktorander avtagit de senaste åren. Mellan 2007 och 2012 ökade antalet utländska doktorander med 74 procent men mellan 2012 och 2016 ökade antalet med endast 8,5 procent (figur 5).

Figur 5 Antal utländska doktorander vid svenska lärosäten 2007–16

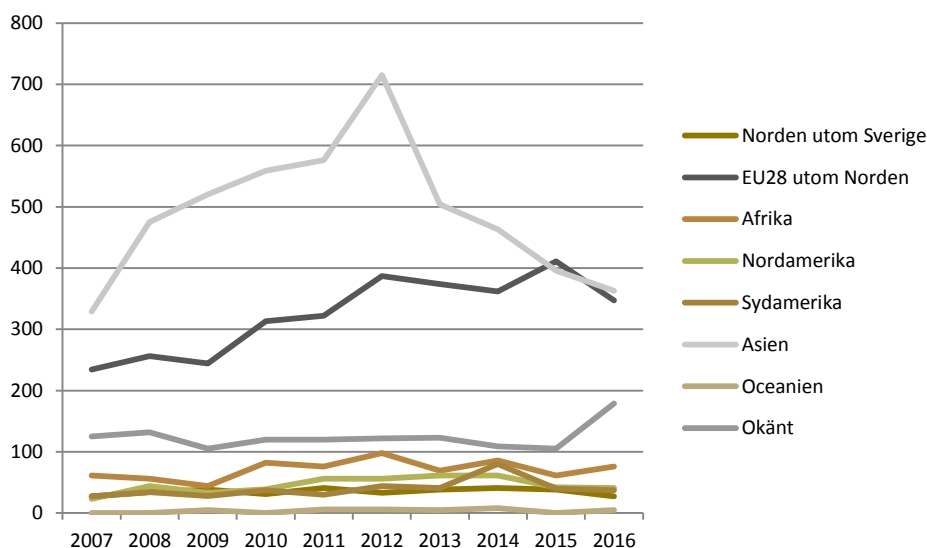

Källa: Högskolan i siffror, UKÄ

Antalet doktorsexamina bland de utländska doktoranderna ökade med 110 personer mellan 2015 och 2016. Det medförde att andelen utländska doktorander bland de doktors-examinerade ökade från 36 procent till 38 procent. Könsfördelningen bland de utländska doktorsexaminerade år 2016 var 36 procent kvinnor och 64 procent män. Fördelningen var ungefär densamma under de tio föregående åren. Mellan 2016 och 2017 minskade dock antalet forskarexamina avlagda av utländska doktorander för första gången på tio år. Enligt UKÄ kan införandet av studieavgifter på nationell nivå ha haft en negativ effekt på rekryteringen av tredjelandsstudenter till forskarutbildningen.⁶⁴

2016 kom de flesta nya doktoranderna med utländsk bakgrund från Europa och Asien. Under de senaste åren har antalet doktorandnybörjare från olika delar av världen kommit att ändras relativt kraftigt. Mellan 2007 och 2012 ökade antalet doktorandnybörjare från Asien med 117 procent. Mellan åren 2012 och 2016 minskade antalet doktorandnybörjare från Asien med 50 procent. Även antalet doktorandnybörjare från europeiska länder minskade. Mellan 2007 och 2017 ökade antalet nybörjardoktorander från EU28-länder utom Norden med 65 procent. Mellan 2012 och 2016 minskade antalet nybörjardoktorander i denna grupp med 10 procent (figur 6).

⁶⁴ Kartläggning av studieavgifter, Rapport 2017:2, UKÄ

Figur 6 Utländska doktorandnybörjare kalenderåren 2007–16 efter födelseland⁶⁵

Källa: Universitet och högskolor. Doktorander och examina på forskarnivå 2016, UF 21 SM 1701, SCB och UKÄ

3.2 Lärosätenas bidrag till att behålla

I det här stycket presenteras statistik över hur stor andel av de inresande studenterna och doktoranderna som stannar i Sverige och arbetar efter avslutade studier.

Avgränsningar och definitioner

Den statistik som redovisas här omfattar endast de studenter som registrerats med sitt officiella personnummer i högskoleregistret, vilket gör det möjligt att hämta information om dem från andra register om hemland, sysselsättning etcetera. Enligt SCB⁶⁶ gäller detta endast för drygt hälften av de freemover-studenter som avslutade sina studier på grundnivå och avancerad nivå i Sverige år 2010 respektive 2013. Det faktiska antalet inresande studenter är därför troligtvis cirka dubbelt så stort som de siffror som redovisas i denna analys. För inresande doktorander är andelen med personnummer omkring 80 procent. Enligt SCB består gruppen som inte är registrerade med officiellt personnummer i något högre grad av studenter från EU och Norden, eftersom de inte behöver söka uppehållstillstånd för att studera i Sverige. Tillväxtanalys bedömning är att de kohorter som analyseras i detta stycke, trots allt, utgör ett någorlunda representativt urval av inresande studenter, med en viss överrepresentation av studenter från tredje land.

Inresande studenter definieras här som utrikes födda personer som påbörjade sina högskolestudier senast året efter att de förekommer i folkbokföringen för första gången. Att en person studerar definieras som att vederbörande förekommer som registrerad vid en utbildning i högskoleregistret. Avslut av studier definieras som det sista år då personen är registrerad vid en utbildning. Tillväxtanalys kan inte urskilja vilka studenter som studerade i Sverige som utbytesstudenter. För att eliminera risken att analysen omfattade utbytesstudenter inkluderar vi enbart inresande studenter som varit registrerade på en längre

⁶⁵ Endast doktorandnybörjare under 65 år inkluderas i tabellen. Uppgifterna för år 2016 är preliminära, på grund av viss eftersläpning i rapporteringen

⁶⁶ Inresande studenters verksamhet efter studierna, Temarapport 2014:2, SCB

utbildning, och inte enbart en kurs. En person definieras som sysselsatt om dennes sysselsättningsstatus i RAMS (Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik) är ”förvärvsarbetande”. Variabeln avser personens sysselsättningsstatus i november månad.

Kapitlet bygger på analys av två kohorter; dels de inresande studenter och doktorander som avslutade sina studier 2013 och som hade sysselsättning i Sverige 2015 samt de som avslutade sina studier 2010 och som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015. Genom att studera dessa två kohorter går det även att dra slutsatser kring hur införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter 2011 påverkade flödena. En viktig detalj i urvalet är dock att kohorten med de studenter som avslutade sina studier 2010 innefattar alla inresande studenter som läst en längre utbildning och avslutade sina studier det året. Kohorten som avslutade sina studier 2013 avser endast studenter som påbörjade sina studier tidigast 2011. I bilagorna 6 och 7 presenteras data över alla lärosätens bidrag till att behålla inresande studenter och doktorander i Sverige.

Hur många stannar efter avslutade studier?

Av de inresande studenter som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2013, och som inte gick vidare till forskarutbildning i Sverige, var det 20 procent som hade sysselsättning i Sverige 2015. Vad avser de inresande doktoranderna var det 40 procent av de som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015.

Av de inresande studenter som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2010 var det 21 procent som hade sysselsättning i Sverige 2012. År 2015 hade andelen med sysselsättning i Sverige, av de som avslutade sina studier 2010, sjunkit till 20 procent. Av dessa var det dock 13 procent som ej hade sysselsättning i Sverige 2012 vilket indikerar att viss omsättning har skett, även om andelen totalt sett är i princip oförändrad. Dessa 13 procent utgörs troligtvis huvudsakligen av personer som var arbetslösa två år efter avslutade studier samt personer som inte var i Sverige två år efter studierna men som återvände efter två år för att arbeta. Om man räknar med de inresande studenter som avslutade studier på grundnivå och avancerad nivå år 2010 och sedan gick vidare till forskarutbildning i Sverige var det 19 procent som var sysselsatta 2012. Vad avser de inresande doktoranderna var det 44 procent av de som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012. Andelen var den samma 2015.

I absoluta tal minskade dock antalet inresande studenter som stannade kraftigt efter införandet av studieavgifterna. Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2010 var det 1098 som hade sysselsättning i Sverige 2012. För de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 var det 462 stycken som hade sysselsättning i Sverige 2015.⁶⁷ Detta motsvarar en minskning på 60 procent. Då denna statistik endast utgör ett urval är det verkliga antalet som stannade större, kanske så mycket som dubbelt så stort.

Var har de som stannar studerat?

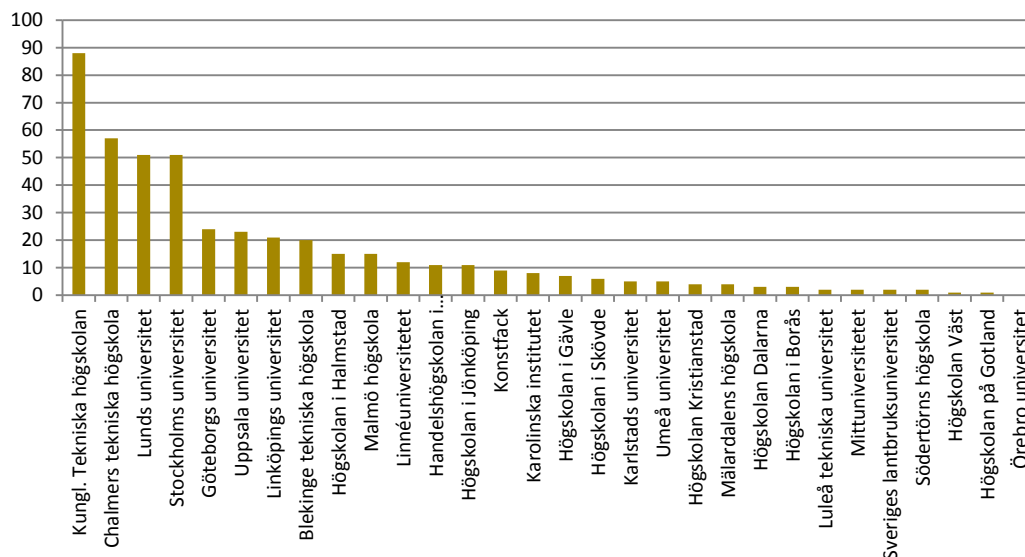
Av de inresande studenter som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2013 och som hade sysselsättning i Sverige 2015 hade 19,0 procent studerat vid Kungl. Tekniska Högskolan, 12,3 procent vid Chalmers tekniska högskola, 11 procent vid Lunds universitet, 11 procent vid Stockholms universitet, 5,2 procent vid Göteborgs universitet. 60 procent av

⁶⁷ Kohorten med de som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 skulle vara något större om man räknade med de inresande studenter som påbörjade sin utbildning innan 2011.

de inresande studenter som stannade denna period hade studerat vid dessa fem lärosäten. figur 7 visar samtliga lärosätens bidrag till att inresande studenter stannade.

Figur 7 Antal inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på lärosäte

Källa: Tillväxtanalys

Lärosätenas förmåga att få inresande studenter att stanna tenderar att ha påverkats olika av införandet av studieavgifter. En jämförelse av kohorterna som avslutade sina studier 2010 respektive 2013 och som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015 visar att andelen som stannar minskat vid Kungl. Tekniska Högskolan (minskning från 29 till 24 procent), Göteborgs universitet (minskning från 20 till 15 procent) och Uppsala universitet (minskning från 18 till 13 procent) samtidigt som andelen ökat vid Chalmers tekniska högskola. (ökning från 23 till 26 procent), Stockholms universitet (ökning från 26 till 28 procent). Andelen som stannade efter studier vid Lunds universitet var oförändrat.

Av de inresande doktorander som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2013 och som hade sysselsättning i Sverige 2015 hade 19,5 procent studerat vid Kungl. Tekniska Högskolan, 11,3 procent vid Uppsala universitet, 11 procent vid Lunds universitet, 9,6 procent vid Chalmers tekniska högskola och 9,1 procent vid Karolinska Institutet. 60 procent av de inresande doktorander som stannade denna period hade studerat vid dessa lärosäten.

Varifrån kommer de som stannar?

Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 var 37,4 procent från EU exklusive Norden, 32,5 procent från Asien, 7,7 procent från Norden exklusive Sverige och 4,9 procent från Afrika. Av de inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 var 40,8 procent från Asien, 39,5 procent EU exklusive Norden, 4,4 procent från Afrika.

En jämförelse av kohorterna med inresande studenter som avslutade sina studier 2010 respektive 2013 och som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015 visar vissa förändringar. Andelen, av de som var sysselsatta två år efter studieavslut, som var från

Asien minskade från 48,7 procent till 32,3 procent och andelen från Afrika minskade från 8,6 procent till 5,4 procent. Samtidigt ökade andelen från EU exklusive Norden från 17,7 procent till 39,6 procent. Även andelen av de sysselsatta inresande studenterna som var från Nordamerika ökade, från 3,0 till 4,0 procent. Här är det värt att notera att andelen inresande studenter från tredjeland som stannade efter avslutade studier var ungefär densamma för båda kohorterna. Detta indikerar att införandet av studieavgifterna inte påverkade i vilken utsträckning tredjelandsstudenterna stannade kvar. Antalet som stannar tenderar att samvariera med antalet tredjelandsstudenter som avslutar sina studier ett visst år.

I vilka län hamnar de som stannar?

Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 så befann sig 46,1 procent i Stockholm, 19,7 procent i Västra Götaland, 10,1 procent i Skåne och 3,6 procent i Östergötland. Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och som 2015 hade sysselsättning i Sverige så hade 15,6 procent flyttat till Stockholm, 5,8 procent till Västra Götaland och 2,4 procent till Skåne.

Av de inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 så befann sig 35,9 procent i Stockholm, 15,3 procent i Västra Götaland, 14,0 procent i Uppsala och 11,8 procent i Skåne. Av de inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 och som 2015 hade sysselsättning i Sverige hade 7,1 procent flyttat till Stockholm, 3,3 procent till Uppsala, 3,3 procent till Västra Götaland och 3,3 procent till Skåne.

En jämförelse av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 med de som avslutade studierna 2010 och hade sysselsättning 2012 visar inga stora förändringar i vilka delar av landet de hamnar. En jämförelse av de inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 med de som avslutade studierna 2010 och hade sysselsättning 2012 visar vissa förändringar. Framförallt var det en minskning i andelen som stannar i Stockholm, från 42,0 till 35,9 procent.

I vilka branscher hamnar de som stannar?

Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som hade sysselsättning i Sverige 2015, arbetade 20,6 procent inom ”Verksamhet inom juridik, ekonomi och vetenskap”, 15,1 procent inom ”Informations- och kommunikationsverkssamhet” och 14,4 procent inom ”Tillverkning”. Av de inresande doktorander som avslutade sina studier 2013, och som hade sysselsättning i Sverige 2015, arbetade 51,5 procent inom ”Utbildning”, 12,9 procent inom ”Tillverkning” och 12,9 procent inom ”Verksamhet inom juridik, ekonomi och vetenskap”.

En jämförelse av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 med de som avslutade studierna 2010 och hade sysselsättning 2012 visar sig vissa förändringar sett till vilka branscher studenterna söker sig till. Framförallt har en större andel av de som stannat efter att studieavgifterna infördes sysselsättning inom ”Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap” (från 14,3 till 20,6 procent). Samtidigt minskade andel främst inom ”Uthyrning, fastighetservice, resetjänster” (från 6,5 till 4,3 procent) samt ”Vård och omsorg; sociala tjänster” (från 9,4 till 7,3 procent). Andelen

studenter som hade kvalificerade yrken (chefsyrken eller yrken som kräver högskoleutbildning) var densamma i de två kohorterna, 73 procent.⁶⁸

En jämförelse av de inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 med de som avslutade studierna 2010 och hade sysselsättning 2012 visar sig vissa förändringar sett till vilka branscher doktoranderna söker sig till. En majoritet (51,5 procent) hamnade även för den senare kohorten i "Utbildning". En ökad andel hamnade i "Tillverkning" (ökning från 10,1 till 12,9 procent). En minskad andel hamnade i "Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap" (minskning från 17,4 till 12,3 procent) samt i "Vård och omsorg; sociala tjänster" (minskning från 11,6 till 9 procent). Andelen doktorander som hade kvalificerade yrken var stabil på 99 procent.

Av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och som hade sysselsättning i Sverige 2015 arbetade 84 procent i företag. Av dessa var det 44,8 procent som arbetade i stora företag, 36,0 procent som arbetade i små och medelstora företag samt 17 procent som arbetade i mikroföretag. En jämförelse av kohorterna 2010–12 och 2013–15 visar att andelen av de som stannar som arbetar i företag ökade från 81,2 till 84,1 procent. Vidare ökade andelen som arbetade i mikroföretag (från 16,8 procent till 19,2 procent) samt mycket stora företag (från 23,7 till 27,9 procent).

Hur stor del av den invandrande högkvalificerade arbetskraften kommer via svenska lärosäten?

För att få en uppfattning om hur stort bidrag lärosätena gör till invandringen av högkvalificerad arbetskraft skapades en kohort med de högutbildade som kommit till Sverige samma år som de inresande studenterna avslutade sina studier. Jämförelsekohorten inkluderade alla personer i Tillväxtanalys Individ- och företagsdatabas som:

- Invandrade till Sverige för första gången år 2010
- Var sysselsatta samma år som år som de invandrade
- Hade minst två års eftergymnasial utbildning när de kom till Sverige
- Hade ej varit registrerade vid ett svenskt lärosäte
- Hade civilstånd "ogift"

Dessa avgränsningar medförde att det är en liten andel flyktingar i kohorten eftersom endast en minoritet av dem har högskoleutbildning. Vidare visade det sig att endast 5 procent av individerna i kohorten kom från Mellanöstern vilket även det indikerar att kohorten inte innehåller många flyktingar. Att ha med kriteriet "ogift" kan dock medföra att exempelvis seniora personer inom näringslivet som tar med sig sina familjer till Sverige faller bort, men medför samtidigt att majoriteten av anhöriginvandrare exkluderas.

Kohorten bestod av 1 180 personer, varav 38 procent var kvinnor. Av dessa var det 78 procent som fortfarande hade sysselsättning i Sverige två år efter att de kom och 63 procent som hade sysselsättning i Sverige fem år efter att de kom. Sett till ursprungsland kom 51,8 procent av dessa personer från EU exklusive Norden, 15,1 procent från Asien och 14,2 procent från Norden exklusive Sverige.

⁶⁸ Enligt de SSYK-koder (Standard för svensk yrkesklassificering) om individers yrke som förekommer i arbetsmarknadsstatistiken. Denna statistik har vissa begränsningar; exempelvis saknas information om yrke enligt SSYK för år 2015 för cirka 20 procent av individerna.

En jämförelse med kohorten bestående av inresande studenter som avslutade sina studier 2010 och som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015 visar några skillnader. Dels går det att konstatera att lärosätena gjorde ett relativt stort bidrag till att attrahera arbetskraft med minst två års eftergymnasial utbildning till Sverige. Av de inresande studenter i Tillväxtanalys data som avslutade sina studier 2010 var det 1098 som hade sysselsättning i Sverige 2012.⁶⁹ Det verkar som att de som studerat i Sverige innan de börjar arbeta i landet tenderar att stanna kvar i större utsträckning än de högutbildade personer som kommer till landet första gången för att arbeta. Vidare går det att konstatera att lärosätena var en särskilt viktig kanal för att få in högkvalificerad arbetskraft från Asien på den svenska arbetsmarknaden.

---

⁶⁹ Som nämnts tidigare underskattar denna siffra det faktiska antalet inresande studenter med cirka 50 procent. Antalet högutbildade arbetskraftsinvandrare givet avgränsningarna ovan underskattas också, på grund av att cirka hälften av alla invandrare saknar information om utbildning i IFDB.

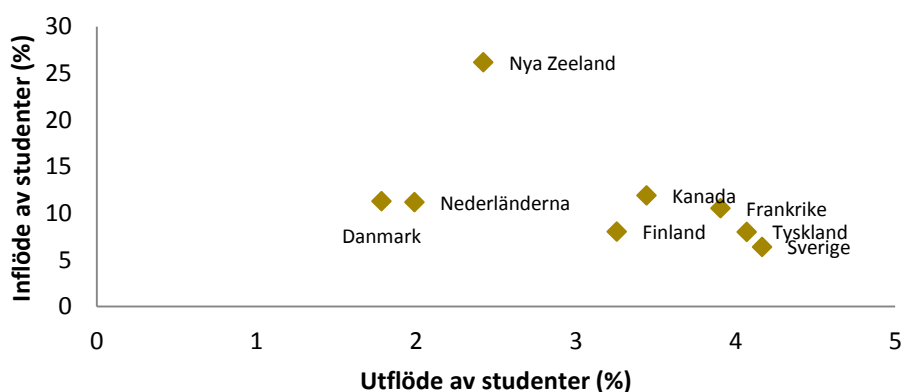
4 Jämförelse med andra länder

I det här kapitlet jämförs Sverige med några andra länder, både sett till hur lärosätena bidrar till att attrahera inresande studenter samt hur regelverk och incitament är utformade för att attrahera och behålla internationella studenter och doktorander. Bilaga 8 ger en överblick över olika länders regelverk.

4.1 Antal inkommande och utresande studenter

Figur 8 visar att Sverige är det land som presterar bäst sett till utflöde av freemover-studenter till andra länder men som även har det minsta inflödet av freemover-studenter.

Figur 8 Inflöde och utflöde av freemover-studenter i åtta länder 2015⁷⁰

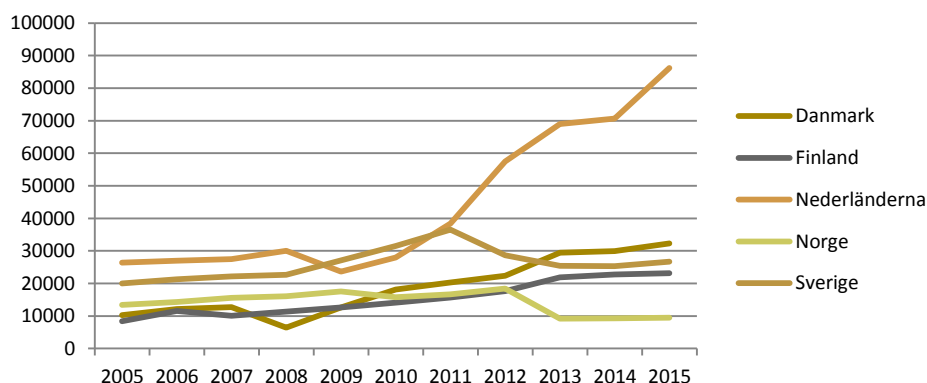
Källa: OECD, *Education at a Glance 2017*, bearbetad av Tillväxtanalys

Antalet internationella studenter som kom till Sverige minskade kraftigt åren efter att studieavgiften infördes men har sedan 2013 sakta återhämtat sig. Sett över tid har flera av Sveriges jämförelseländer haft en betydligt bättre utveckling sett till antalet inkommande studenter. Framförallt har Nederländerna haft en kraftig ökning av antalet inkommande studenter (figur 9). En förklaring till Nederländernas kraftiga ökning är att man, på samma sätt som Sverige och Danmark, ökat antalet engelskspråkiga program det senaste decenniet.⁷¹

⁷⁰ Inflöde av studenter motsvarar antalet internationella studenter i landet i relation till det totala antalet studenter från landet (som studerar i eller utanför landet). Utflydet av studenter motsvarar andelen nationella studenter som studerar utomlands. . Denna statistik avser enbart freemover-studenter.

⁷¹ <http://monitor.icef.com/2015/06/english-taught-programmes-in-europe-up-more-than-300/>

Figur 9 Antal inkommande studenter från andra länder år 2005–15

Källa: UNESCO Institute of Statistics, 2017-10-19

En närmare granskning av andelen internationella studenter Sverige och dess jämförelseländer attraherar per utbildningsnivå visar att Sverige uppvisar relativt bra resultat när det kommer till internationella doktorander men betydligt sämre när det kommer till internationella bachelor- och masterstudenter (tabell 1).

Tabell 1 Andel internationella studenter per utbildningsnivå 2015

	Total andel för högre utbildning	Bachelor eller motsvarande nivå	Master eller motsvarande nivå	Doktor eller motsvarande nivå
Sverige	6	2,4	9	33
Danmark	10	5,5	17	30
Finland	7	5,2	12	19
Nederländerna	10	8,3	17	37
Tyskland	7	4,4	12	7
Frankrike	10	7,3	13	40
EU-genomsnitt	8	6,1	13	22

Källa: OECD, *Education at a Glance 2016*.

Det finns begränsade möjligheter att göra direkta jämförelser mellan olika länder när det gäller andelen internationella studenter som stannar efter examen, eftersom det finns stora variationer mellan hur länder definierar internationella studenter och vad som menas med att stanna kvar. Uppgifter från OECD gällande studenter som stannade kvar efter examen 2007 eller 2008 indikerar att ungefär 20–30 procent stannade.⁷² Att stanna kvar definieras enligt OECD som andelen internationella studenter som ändrar sitt uppehållstillstånd från student och stannar kvar i landet under en längre tid efter examen för att arbeta eller annat syfte. OECD:s definition omfattar inte närmare hur länge de internationella studenterna stannar i landet.⁷³ De internationella studenterna i Kanada, Nederländerna och Tyskland stannar kvar i större utsträckning än övriga OECD-länder där det finns jämförbara uppgifter. I Kanada stannar drygt en tredjedel av de internationella studenterna, vilket är den högsta andelen bland OECD-länderna (tabell 2).⁷⁴

⁷² OECD saknar uppgifter om hur stor andel av de internationella studenterna som stannar efter examen i Sverige och Danmark.

⁷³ OECD (2012) *International Migration Outlook 2012*.

⁷⁴ Ibid.

Tabell 2 Andel internationella studenter som stannar kvar efter examen, år 2007 eller 2008

Land	Andel internationella studenter som stannar kvar efter examen
Sverige	Ingen uppgift
Danmark	Ingen uppgift
Finland	22 %
Tyskland	26 %
Nederländerna	27 %
Kanada	33 %
Nya Zeeland	21 %

Anm: Statistiken för EU-länder avser endast studenter som kommer från länder utanför EU/EES.

Källa: OECD, *Education at a Glance 2011*

I följande avsnitt redogörs för ytterligare studier av internationella studenters benägenhet att stanna kvar i landet efter avslutade studier. I flera av de nationella undersökningarna är andelen som stannar kvar betydligt större än vad OECD kom fram till. En bidragande faktor är att flera av de nationella undersökningarna mäter hur många som stannar ett år efter avslutade studier medan OECD-undersökningen endast avser när studenterna fick nytt uppehållstillstånd, vilket kan vara efter mer än ett år efter avslutade studier.

Sverige

Som redan nämnts hade 20 procent av de inresande studenter som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2013 sysselsättning i Sverige 2015.

Finland

Enligt finska Utbildningsstyrelsen har ungefär 40–50 procent av de internationella studenterna ett arbete i Finland ett år efter examen. En tredjedel av de internationella studenterna har flyttat från Finland efter ett år. Tabell 3 nedan redovisar hur stor andel av de internationella studenterna som arbetade i Finland ett år efter examen.

Tabell 3 Antal internationella studenter (inkl. doktorander) som stannar i Finland ett år efter examen

Examensår	Antal examina	Arbetar i Finland	Studerar i Finland	Kvar i Finland, men arbetar/studerar inte	Flyttat från Finland
2011	2444	45,5 %	5,6 %	17,9 %	31,1 %
2012	2806	45,4 %	5,6 %	17,9 %	31 %
2013	2832	47,3 %	0,8 %	23 %	35,6 %
2014	3430	38,8 %	5,2 %	22,3 %	33,6 %

Källa: Finska utbildningsstyrelsen⁷⁵

⁷⁵ Utbildningsstyrelsen: *Utländska examensstuderande vid finländska högskolor*.
http://www.cimo.fi/tjanster/statistik_over_internationalisering/hogskolor/utlandska_examensstuderande

Danmark

Enligt den danska tankesmedjan DEA bor knappt 40 procent av de internationella studenterna kvar i Danmark ett år efter examen. De internationella studenter som stannar i Danmark blir kvar i genomsnitt 5,5 år.⁷⁶

Norge

Uppgifter från norska Statistisk Sentralbyrå visar att merparten av de internationella studenterna lämnar Norge. Ungefär 40 procent av studenterna från länder utanför EU/ESS som invandrade till Norge 2007 bodde kvar i landet fyra år senare. Bland studenterna från länder utanför EU/ESS som invandrade till Norge kring millenniumskiftet bodde cirka 20 procent kvar i Norge tio år senare.⁷⁷

Tyskland

Enligt statistik från Centrala Utlänningsregistret (*Ausländerzentralregister, AZR*) stannar många studenter kvar i Tyskland efter examen. År 2014 bodde cirka 54 procent av tredjelandsmedborgare som hade avlagt examen under perioden januari 2005–oktober 2013 kvar i Tyskland. De flesta hade fått uppehållstillstånd av familjeskäl eller arbete, medan övriga sökte arbete eller väntade på beslut om sökt uppehållstillstånd.⁷⁸

Nederländerna

Andelen internationella studenter som stannar i Nederländerna efter examen har studerats i flera sammanhang med olika resultat.⁷⁹ En genomgång av tidigare studier, som genomförts av nederländska Socioekonomiska rådet (*Sociaal-Economische Raad, SER*)⁸⁰, tyder på att cirka 40 procent av de internationella studenterna stannar i Nederländerna i 1,5 år efter examen.⁸¹ Enligt organisationen Nuffic⁸² bor 36–42 procent av de internationella studenterna kvar i Nederländerna fem år efter examen.⁸³

Studenter från länder utanför EU tenderar att stanna i Nederländerna i större utsträckning än studenter från EU-länder. Kvinnor tenderar också att stanna i större utsträckning än män. Cirka 60 procent av studenterna från länder utanför EU bor kvar i Nederländerna ett år efter examen, vilket kan jämföras med cirka 50 procent av studenterna från EU-länder. 40 procent av studenterna från länder utanför EU bor kvar i Nederländerna tre år efter examen, medan 30 procent av studenterna från EU-länder bor kvar i tre år.⁸⁴

⁷⁶ DEA (2015) *Samfundsøkonomisk analyse af internationale studerende – De samfundsøkonomiske konsekvenser ved internationale studerende på danske videregående uddannelser fra 1996 til 2012*. s. 8.

⁷⁷ Statistisk sentralbyrå: *Rekordhøy studentinnvandring til Norge*.

<https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/rekordhoy-studentinnvandring-til-norge>

⁷⁸ DAAD (2016) *Facts and Figures on the International Nature of Studies and Research in Germany*. s 34.

http://www.wissenschaftweltoffen.de/publikation/wiwe_2016_verlinkt.pdf

⁷⁹ OECD (2016) *Recruiting Immigrant Workers: The Netherlands 2016*. OECD Publishing. s. 213ff.

⁸⁰ Sociaal-Economische Raad är ett rådgivande organ till den nederländska regeringen och parlamentet inom socioekonomiska frågor.

⁸¹ SER (2013) *Analyse ten behoeve van het advies 'Make it in the Netherlands!'*. s. 20.

⁸² Nuffic är en oberoende och icke-vinstdrivande organisation som arbetar med att främja internationalisering av det nederländska utbildningssystemet. Organisationen samarbetar med bl.a. nederländska ministeriet för utbildning, kultur och vetenskap.

⁸³ Nuffic: *Stayrates of graduates - Countries of origin*. <https://www.nuffic.nl/en/internationalisation/mobility-statistics/stayrates-of-graduates/countries-of-origin>

⁸⁴ Berkhout et al. (2016) *Attracting and Retaining Highly Skilled Migrants in the Netherlands*. s 43ff.

De flesta studenter från länder utanför EU lämnar Nederländerna 1–2 månader efter examen. Bland de som stannar kvar längre än 1–2 månader är det framförallt många som lämnar Nederländerna cirka 12 månader efter examen. Att internationella studenter lämnar Nederländerna efter 12 månader kan möjligen förklaras av att det så kallade orienteringsåret för att söka arbete löper ut.⁸⁵

Kanada

Uppgifter från Statistics Canada visar att 20–27 procent av de internationella studenterna har permanent uppehållstillstånd i Kanada tio år efter att de fick sitt första uppehållstillstånd för studier. Hälften av de internationella doktorandstudenterna är kvar i Kanada 10 år efter att de fått sitt första uppehållstillstånd för studier. Andelen studenter som stannar kvar varierar kraftigt mellan studenter från olika länder. Studenter från länder med relativt låg bnp per capita stannar kvar i större utsträckning.⁸⁶

Nya Zeeland

En nyligen genomförd studie som genomförts av det nederländska utbildningsministeriet visar att ungefär 40 procent av de internationella studenterna arbetar i Nya Zeeland ett år efter examen. Fem år efter examen arbetar knappt 30 procent av de internationella studenterna i Nya Zeeland. Hälften av studenterna har återvänt hem och drygt 10 procent studerar fortfarande efter fem år efter examen.⁸⁷

4.2 Jämförelse av regelverk och incitament

I följande del beskrivs regelverk och incitament i respektive land för att få internationella studenter, doktorander och forskare att stanna och arbeta i landet. Med internationella studenter avses studenter som läser hela eller delar av sin universitets- eller högskoleutbildning i ett annat land än hemlandet.

4.2.1 Studieavgifter

Inom EU har alla EU-medborgare rätt att studera i ett annat EU-land på samma villkor som inhemska medborgare. Eventuella studieavgifter för EU-medborgare ska därmed motsvara studieavgifterna för inhemska medborgare. När det gäller tredjelandsmedborgare (dvs. studenter från länder utanför EES eller Schweiz) är det upp till EU-länderna att välja om studierna ska vara avgiftsfria. EU-länderna väljer även själva villkor och avgiftsnivåer för studieavgifter för tredjelandsmedborgare. Vanligtvis är studieavgifterna för tredjelandsmedborgare högre än för EU-medborgare.⁸⁸

De studerade länderna har gjort delvis olika vägval när det gäller studieavgifter för EU-medborgare och tredjelandsmedborgare. I Sverige, Danmark och Finland är det avgiftsfritt för EU-medborgare att studera på kandidat- och masternivå, medan tredjelandsmedborgare måste betala studieavgifter. Norge och Tyskland utmärker sig genom att inte ta ut studieavgifter för vare sig EU-medborgare eller tredjelandsmedborgare. I Nederländerna, Kanada

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Lu & Hou (2015) *International students who become permanent residents in Canada*. Statistics Canada. s. 6

⁸⁷ Ministry of Education (2017). *Moving places: Destinations and earnings of international graduates*. <https://www.educationcounts.govt.nz/publications/80898/moving-places-destinations-and-earnings-of-international-graduates>

⁸⁸ EU-kommissionen/EACEA/Eurydice, (2016) *National Student Fee and Support Systems in European Higher Education – 2016/17. Eurydice Facts and Figures*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. s. 5 & 15.

och Nya Zeeland måste alla internationella studenter betala studieavgifter för studier på kandidat- och masternivå (tabell 4).

Tabell 4 Studieavgifter för studier på kandidat- och masternivå

Land	EU/ESS-medborgare	Tredjelandsmedborgare
Sverige	Nej	Ja
Danmark	Nej*	Ja
Norge	Nej**	Nej**
Finland	Nej	Ja
Tyskland	Nej	Nej
Nederländerna	Ja	Ja
Kanada		Ja
Nya Zeeland		Ja

*Endast studier på heltid är avgiftsfria.

** Studier på offentliga högskolor och universitet är avgiftsfria, medan studier på fristående och privata högskolor kan kräva studieavgift.

I följande avsnitt beskrivs huvudreglerna kring studieavgifter för studier på kandidat- och masternivå i de studerade länderna. Det finns även särskilda regler för vissa grupper, till exempel utbytesstudenter, som inte beskrivs närmare i den här rapporten.

Sverige

I Sverige är studier på kandidat- och masternivå avgiftsfria för EU-medborgare som studerar på antingen hel- eller deltid. Sedan 2011 betalar tredjelandsmedborgare studieavgifter för att studera högre utbildning på kandidat- och masternivå i Sverige.⁸⁹ Den genomsnittliga studieavgiften för studier på masternivå uppgår till cirka 125 000 kronor per år.⁹⁰ Som tidigare beskrivits skiljer sig dock avgiften mellan olika lärosäten (se bilaga 5).

Danmark

I Danmark är studier på högskolenivå avgiftsfria för EU-medborgare som studerar på kandidat- och masternivå på heltid. EU-medborgare som läser kurser eller program på deltid betalar studieavgifter. Även tredjelandsmedborgare som läser på kandidat- eller masternivå betalar studieavgifter. De årliga studieavgifterna för heltidsstudier varierar mellan 6 000 och 16 000 euro.⁹¹

Norge

Studier på offentligt finansierade högskolor och universitet i Norge är avgiftsfria för både EU/ESS- eller tredjelandsmedborgare. Alla studenter betalar dock en administrativ avgift på 300–600 norska kronor per termin. Privata högskolor kan under vissa förutsättningar ta ut studieavgifter, men intäkterna från avgifterna måste komma studenterna till nytta.

⁸⁹ För utbytesstudenter gäller särskilda undantagsregler, som innebär att utbytesstudenter som genomför en del av sin utbildning vid en svensk högskola eller studerar inom avgiftsbefriade utbytesprogram inte behöver betala anmälnings- och studieavgift i Sverige.

⁹⁰ Svenska Institutet: *Study in Sweden – Tuition fees and costs*. <https://studyinsweden.se/plan-your-studies/fees-and-costs/>

⁹¹ Uddannelses- og Forskningsministeriet: *Study in Denmark - Tuition Fees & Scholarships*. <http://studyindenmark.dk/study-options/tuition-fees-scholarships>

Studieavgifterna vid privata högskolor är generellt sett lägre än motsvarande avgifter i andra länder.⁹²

Finland

EU-medborgare behöver inte betala studieavgifter för att studera på universitet i Finland. Tredjelandsmedborgare måste betala årlig studieavgift för studier på kandidat- och master-nivå. Studieavgiften varierar mellan 4 000 och 20 000 euro per år (läsåret 2016/2017). För doktorandstudier betalas inga studieavgifter.⁹³

Tyskland

2014 beslutades att varken EU-medborgare eller tredjelandsmedborgare behöver betala studieavgifter för studier på kandidat- eller masternivå vid offentliga universitet i Tyskland. De nya reglerna är nu gällande i alla förbundsländer förutom Baden-Württemberg, där studieavgifter återigen har införts.⁹⁴ Vid studier på privata universitet betalas studieavgifter som kan uppgå till 20 000 euro per år. Studenter i alla förbundsländer måste betala en administrativ terminsavgift på cirka 250 euro per termin.⁹⁵

Nederländerna

Internationella studenter som studerar i Nederländerna betalar studieavgifter för heltids- och deltidstudier på både kandidat- och masternivå. Studieavgifterna för EU-medborgare uppgår till cirka 2 000 euro per år (läsåret 2016/2017). Tredjelandsmedborgare betalar högre studieavgifter än EU/EES-medborgare. Den genomsnittliga studieavgiften för tredjelandsmedborgare är 6 000–15 000 euro per år på kandidatnivå, och 8 000–20 000 euro per år på masternivå.⁹⁶

Kanada

Internationella studenter betalar studieavgifter för studier på kandidat- och masternivå i Kanada. Studieavgifterna varierar mellan program, universitet och provins.⁹⁷ Den genomsnittliga studieavgiften är 17 300 kanadensiska dollar per år på kandidatnivå, och 14 000 kanadensiska dollar per år på masternivå (motsvarar ungefär 95 000 svenska kronor).⁹⁸

Nya Zeeland

I Nya Zeeland betalar internationella studenter studieavgifter för studier på både kandidat- och masternivå. Studieavgifterna uppgår till cirka 22 000–32 000 nyzeeländska dollar per år på kandidatnivå, och 26 000–37 000 nyzeeländska dollar per år på masternivå (motsvarar 157 000–224 000 svenska kronor). Avgifterna för medicin- och veterinärsstudier är

⁹² Senter for internasjonisering av utdanning. *Study in Norway – Tuition*.

<https://www.studyinnorway.no/study-in-norway/tuition>

⁹³ Utbildningsstyrelsen: *Study in Finland - Non-EU tuition fees and scholarships*.

http://www.studyinfinland.fi/tuition_fees_and_scholarships/non_eu_tuition_fees_and_scholarships

⁹⁴ Studieavgifter har införts i Baden-Württemberg för studier på kandidat- och masternivå fr.o.m. läsåret 2017/18.

⁹⁵ DAAD: *Study in Germany – Cost of living*. https://www.study-in.de/en/plan-your-stay/money-and-costs/cost-of-living_28220.php

⁹⁶ Nuffic: *Study in Holland - Tuition fees and cost of living*. <https://www.studyinholland.nl/education-system/tuition-fees-and-cost-of-living>

⁹⁷ Universities Canada: *Tuition fees by Canadian university*. <http://www.universitystudy.ca/plan-for-university/tuition-fees-by-canadian-university/>

⁹⁸ Universities Canada: *Cost of study in Canada – International students*. <http://www.universitystudy.ca/plan-for-university/what-does-it-cost-to-study-in-canada/>

ännu högre. Internationella doktorander betalar samma studieavgifter som inhemska medborgare, vilket oftast motsvarar 5 900–9 000 nyzeeländska dollar per år.⁹⁹

4.2.2 Stipendier

I studerade länderna finns stipendieprogram för att attrahera internationella studenter. Sverige, Finland och Danmark erbjuder särskilda stipendier för tredjelandsmedborgare med goda studieresultat. Både Kanada och Nya Zeeland har uttryckt behov av att utöka utbudet av stipendier för att kunna konkurrera med andra anglosaxiska länder med mer omfattande stipendiesystem för internationella studenter.

Sverige

I samband med den svenska studieavgiftsreformen infördes två nationella stipendieprogram: ett program för särskilt kvalificerade studenter från hela världen och ett program för studenter från utvecklingsländer (DAC-länder) och Sveriges långsiktiga samarbetsländer. Svenska institutet förmedlar olika typer av stipendier till internationella studenter (kandidat, master och doktorand) samt forskare, som utgår från nationalitet och studienivå, till exempel stipendier till masterstudenter från västra Balkan. Universitet och högskolor kan även ha egna stipendieprogram för internationella studenter.¹⁰⁰

Danmark

I Danmark finns flera offentliga stipendieprogram för internationella studenter. De flesta stipendier är riktade till studenter från EU/EES, men det finns också särskilda stipendier för studenter från länder utanför EU/EES. Det finns bland annat ett nationellt stipendieprogram för högkvalificerade studenter från länder utanför EU/EES.¹⁰¹

Norge

Den norska utbildningslånefonden beviljade tidigare ekonomiskt stöd till studenter från vissa länder och universitet/högskolor enligt den så kallade kvotordningen. Detta upphörde läsåret 2016/2017 och avvecklas gradvis. Internationella studenter kan ansöka om stipendier genom flera program, till exempel YGGDRASIL för högkvalificerade internationella studenter (inkl. doktorander) från 25 utvalda länder. Norska högskolor och universitet förmedlar även egna stipendier till nationella studenter.¹⁰²

Finland

Finska lärosäten ger stipendier till tredjelandsmedborgare som går avgiftsbelagda utbildningar. Stipendier tilldelas framförallt studenter med särskilt goda studieresultat. Varje universitet har även egna stipendier till internationella studenter.¹⁰³

⁹⁹ Education New Zealand: *Cost of living- Fees*. <https://www.studyinnewzealand.govt.nz/live-work/cost-of-living/>

¹⁰⁰ Svenska Institutet: *Study in Sweden – Swedish Institute scholarships*.

<https://studyinsweden.se/scholarships/swedish-institute-scholarships/>

¹⁰¹ Uddannelses- og Forskningsministeriet: *Study in Denmark- Tuition Fees & Scholarships*.

<http://studyindenmark.dk/study-options/tuition-fees-scholarships>

¹⁰² Senter for internasjonisering av utdanning: *Study in Norway – Scholarships*.

<https://www.studyinnorway.no/study-in-norway/scholarships>

¹⁰³ Utbildningsstyrelsen. *Study in Finland - Non-EU tuition fees and scholarships*.

http://www.studyinfinland.fi/tuition_fees_and_scholarships/non_eu_tuition_fees_and_scholarships

Tyskland

I Tyskland finns flera typer av stipendier för internationella studenter och forskare, båda på federal- och delstatsnivå.¹⁰⁴ Akademiska utbytestjänsten *Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD)*¹⁰⁵ förmedlar stipendier till framförallt master- och doktorandstudenter, utifrån studieresultat.¹⁰⁶

Nederländerna

I Nederländerna finns flera nationella stipendieprogram för olika målgrupper. 2015 lanserades *Holland Scholarship*, vilket är ett nationellt och offentligt finansierat stipendieprogram för kandidat- och masterstudenter som kommer från länder utanför EU/EES. Syftet med programmet är att attrahera fler internationella studenter till Nederländerna.¹⁰⁷

Kanada

I Kanada finns flera federala stipendieprogram som syftar till att locka fler internationella studenter och forskare till Kanada.¹⁰⁸ Ett exempel är *Vanier Canada Graduate Scholarship (Vanier CGS)*, som är ett stipendieprogram för högkvalificerade doktorandstudenter.¹⁰⁹

Nya Zeeland

Nya Zeeland har ett flertal offentligt finansierade stipendieprogram för internationella studenter. Det finns särskilda stipendieprogram för studenter från till exempel USA, Indien och Sydkorea. Studieresultat är ett viktigt urvalskriterium i de flesta stipendieprogrammen för internationella studenter. Utöver nationella stipendieprogram finns även stipendier som hanteras och förmedlas av universitet, ideella organisationer etcetera.¹¹⁰

Den nyzeeländska myndigheten för internationell utbildning administrerar bland annat The New Zealand International Doctoral Research Scholarship (NZIDRS), vilket är ett offentligt finansierat stipendieprogram för doktorander. Syftet med programmet är att attrahera och behålla de bästa internationella forskarna till Nya Zeeland.¹¹¹

I Nya Zeeland finns planer på att utöka stipendierna för att locka utländska studenter och forskare. Under de närmaste fyra åren kommer Nya Zeeland att granska och eventuellt förändra utbudet av stipendier. De planerade förändringarna syftar till att säkerställa att stipendierna används effektivt för att uppmuntra studentmobilitet.¹¹²

¹⁰⁴ DAAD: Study in Germany – Numerous scholarship programmes for foreign students. https://www.study-in.de/en/plan-your-studies/financing-and-scholarships_27633.php

¹⁰⁵ DAAD är en sammanslutning av tyska högskolor, universitet och studentorganisationer. DAAD främjar internationellt utbyt genom bl.a. information till internationella studenter och stöd till samarbeten.

¹⁰⁶ DAAD: *Scholarships for the best*. <https://www.daad.de/der-daad/ueber-den-daad/foerderprogramme/en/29149-scholarships-for-the-best/>

¹⁰⁷ Nuffic: *Study in Holland – Holland Scholarship*. <https://www.studyinholland.nl/scholarships/highlighted-scholarships/holland-scholarship>

¹⁰⁸ Global Affairs Canada: *International Scholarship Opportunities for Non-Canadians*. http://www.scholarships-bourses.gc.ca/scholarships-bourses/non_can/opportunities-opportunitites.aspx?lang=eng

¹⁰⁹ Government Canada: *Vanier Canada – Graduate Scholarships*. <http://vanier.gc.ca/en/home-accueil.html>

¹¹⁰ Education New Zealand: *Find a scholarship*. <https://www.studyinnewzealand.govt.nz/how-to-apply/scholarships>

¹¹¹ New Zealand Education: *New Zealand International Doctoral Research Scholarships*. <https://enz.govt.nz/support/funding/scholarships/new-zealand-international-doctoral-research-scholarships/>

¹¹² New Zealand Education (2016) *Statement of Intent 2016–20*. s. 16. <https://enz.govt.nz/assets/Uploads/Statement-of-Intent-2016-2020.pdf>

4.2.3 Regler för arbete under studierna

De studerade länderna tillämpar delvis olika regler för tredjelandsstudenter som vill arbeta under universitetsstudierna. Länderna medger arbete för studenter i 10–25 veckor beroende på land. Sverige utmärker sig genom att låta studenter från både EU/EES och tredjeland arbeta obegränsat antal timmar under studierna.

I EU-länder har studenter från andra länder inom EU¹¹³ samma rättigheter att arbeta under studierna som inhemska studenter. Studenter från ett EU-land behöver heller inget arbetstillstånd i enlighet med reglerna om likabehandling inom EU. Tredjelands-medborgare som studerar i ett EU-land har rätt att arbeta minst tio timmar per vecka enligt rådets direktiv 2005/71/EG.¹¹⁴ Direktivet är infört i alla EU-länder som ingår i kartläggningen, med undantag för Danmark.

Nu gällande regler kommer att ersättas av rådets direktiv 2016/801¹¹⁵, som anger studenter från tredjeland har rätt att arbeta minst 15 timmar per vecka under studierna. Det nya direktivet ska vara införlivat i nationell lagstiftning senast maj 2018, men vid tidpunkten för denna studie hade det ännu inte införts i de studerade EU-länderna.¹¹⁶

Tabell 5 nedan redovisar hur många timmar som internationella studenter får arbeta under studierna. Om inget annat anges avser tidsbegränsningarna arbete utan krav på arbetstillstånd.

---

¹¹³ För kroatiska medborgare gäller temporära restriktioner.

¹¹⁴ Rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete.

¹¹⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete.

¹¹⁶ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2016_132_R_0002

Tabell 5 Antal veckor som internationella studenter får arbeta under studierna utan arbetstillstånd

Land	EU/EES-medborgare	Tredjelandssmedborgare
Sverige	Obegränsat	Obegränsat
Danmark	Obegränsat	20 tim per vecka*
Norge	20 tim per vecka under 3 månader	20 tim per vecka*
Finland	Obegränsat	25 timmar per vecka
Tyskland	20 tim per vecka	120 heldagar eller 240 halvdagar per år
Nederländerna	Obegränsat	10 timmar per vecka*
Kanada	Obegränsat antal timmar inom campus 20 timmar per vecka utanför campus	
Nya Zeeland	20 timmar per vecka	

*Arbetstillstånd krävs.

Sverige

I Sverige finns inga restriktioner om hur många timmar eller veckor som internationella studenter får arbeta under tiden som de studerar på svenska högskolor och universitet. Det enda förbehållet är att studenter förväntas prioritera studierna i första hand och ägna 40 timmar per vecka åt studier.¹¹⁷

Danmark

Studenter från EU/EES får arbeta obegränsat antal timmar under tiden som de studerar i Danmark. Tredjelandssmedborgare som studerar i Danmark får arbeta högst 20 timmar per vecka och heltid under juni–augusti. Det krävs även arbetstillstånd för att få arbeta under studierna.¹¹⁸

Finland

Studenter från EU/EES får arbeta obegränsat antal timmar under tiden som de studerar i Finland. Tredjelandssmedborgare som har uppehållstillstånd för studier får arbeta max 25 timmar per vecka eller om arbetet innebär praktik inom ramen för studierna. Under sommar- och vinterlov får studenten arbeta obegränsat antal timmar.¹¹⁹

Norge

Studenter från EU/EES får arbeta deltid upp till 20 timmar per veckor under tre månader utan arbetstillstånd. Studenterna får ett arbetstillstånd för att arbeta deltid under studierna när de får sitt uppehållstillstånd för studier. Vanligtvis är studenter från EU/EES även tillåtna att arbeta heltid under lov. Tredjelandssmedborgare får arbeta deltid i upp till

¹¹⁷ Svenska Institutet: *Study in Sweden – Work during your studies*. <https://studyinsweden.se/life-in-sweden/working-in-sweden/>

¹¹⁸ Uddannelses- og Forskningsministeriet: *Study in Denmark - Working hours & legalities* <http://studyindenmark.dk/live-in-denmark/working-in-denmark/hours-and-legalities>

¹¹⁹ Utbildningsstyrelsen. *Study in Finland – During studies*. http://www.studyinfinland.fi/practical_matters/working/during_studies

20 timmar per vecka förutsatt att studenten har ett arbetstillstånd. För att få arbetstillstånd som student krävs bland annat att högskolan/universitetet intygar att arbetet inte kommer att påverka studierna, och att arbetsgivaren styrker att studenten har fått ett jobberbjudande. Studenter från länder utanför EU/EES får normalt sett arbeta heltid under lov om de har arbetstillstånd.¹²⁰

Tyskland

Studenter från EU/EES får arbeta max 20 timmar per vecka i Tyskland under studierna. Tredjelandssmedborgare som har uppehållstillstånd för studier i Tyskland får arbeta max 120 heldagar eller 240 halvdagar per år utan arbetstillstånd. För att arbeta fler dagar krävs arbetstillstånd. Om studenten arbetar som studentassistent eller forskningsassistent är det möjligt göra undantag från 120-dagarsregeln.¹²¹

Nederländerna

Studenter från EU/EES får arbeta utan begränsningar under tiden som de studerar i Nederländerna. Tredjelandssmedborgare som studerar i Nederländerna får arbeta högst 10 timmar per vecka förutsatt att de har arbetstillstånd. Under juni–augusti får studenterna arbeta heltid. Sedan april 2017 är det tillåtet för internationella studenter att arbeta obegränsat antal timmar i sitt eget företag utan arbetstillstånd.¹²²

Kanada

Internationella studenter med studentvisum i Kanada får arbeta utanför campus högst 20 timmar per vecka utan arbetstillstånd under tiden som kurserna pågår. Under övrig tid får studenten arbeta obegränsat antal timmar.¹²³ Internationella studenter som arbetar på campus för till exempel universitetet eller en studentorganisation kan arbeta obegränsat antal timmar.¹²⁴

Nya Zeeland

Internationella studenter med studentvisum som studerar på heltid i Nya Zeeland får arbeta max 20 timmar per vecka utan att söka arbetstillstånd. Det krävs dock att studenten ansöker om särskilda villkor i studentvisumet. Under lov får studenterna arbeta obegränsat antal timmar. Doktorander får arbeta obegränsat antal timmar utan arbetstillstånd under hela året.¹²⁵

4.2.4 Tid att stanna och söka arbete

I samtliga studerade länder har internationella studenter möjlighet att stanna kvar i landet efter studierna för att söka arbete. De internationella studenterna får stanna i 3–18 månader beroende på land. Det kan även finnas särskilda villkor för att få uppehållstillstånd för att

¹²⁰ Senter for internasjonalisering av utdanning; *Study in Norway – Working permit for students*.

<https://www.studyinnorway.no/study-in-norway/student-residence-permit/Working-permit-for-students>

¹²¹ Deutsches Studentenwerk; *Information for International Students – Working during studies*.

http://www.internationale-studierende.de/en/prepare_your_studies/financing/jobbing/

¹²² Nuffic; *Study in Holland – Working while studying*. <https://www.studyinholland.nl/practical-matters/working-while-studying>

¹²³ Government of Canada; *Work off-campus*. <http://www.cic.gc.ca/english/study/work-offcampus.asp>

¹²⁴ Government of Canada; *Work on campus*. <http://www.cic.gc.ca/english/study/work-oncampus.asp>

¹²⁵ Ministry of Business, Innovation, and Employment; *Working on a student visa*.

<https://www.immigration.govt.nz/new-zealand-visas/options/study/working-during-after-your-study/working-on-a-student-visa>

söka arbete efter studierna, till exempel krav på att kunna försörja sig. Jämfört med flera andra länder i studien har internationella studenter kortare tid på sig att hitta ett jobb i Sverige.

Internationella studenter kan ansöka om arbetstillstånd, utan att lämna landet, om de uppfyller följande krav:

- Har uppehållstillstånd för studier på universitet eller högskola, eller uppehållstillstånd för att söka arbete i Sverige.
- Ansöker om arbetstillstånd innan uppehållstillståndet går ut.
- Har klarat minst 30 högskolepoäng eller genomfört en termins forskarutbildning i Sverige.

EU/EES-medborgare som studerar i ett annat EU/EES-land får stanna kvar efter examen förutsatt att de arbetar eller att de kan försörja sig. Om så inte är fallet förlorar EU/EES-medborgaren sin uppehållsrätt i landet.¹²⁶

Idag är det upp till varje EU-land att bestämma hur länge studenter från tredjeland får stanna kvar efter examen.¹²⁷ Enligt rådets direktiv 2016/801¹²⁸ har studenter och forskare från tredjeland rätt att stanna kvar i 9 månader efter avslutade studier för att söka jobb eller starta företag. Direktivet har ännu inte införts i de studerade EU-länderna, men ska vara införlivat i nationell lagstiftning senast maj 2018.¹²⁹

Tabell 6 nedan redovisas nu gällande regler i för hur länge internationella studenter får stanna kvar efter examen för att söka arbeta i de studerade länderna.

¹²⁶ Rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

¹²⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete.

¹²⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete.

¹²⁹ EUR-Lex: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete <http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-directive-on-students-and-researchers>

Tabell 6 Antal månader som internationella studenter får stanna efter examen för att söka arbete

Land	EU/EES-medborgare	Tredjelandsmedborgare
Sverige	*	6 mån
Danmark	*	6 mån
Norge	*	12 mån
Finland	*	12 mån
Tyskland	*	18 mån
Nederländerna	*	3 mån
Kanada		3 mån
Nya Zeeland		12 mån

*Fortsatt möjlighet att stanna i landet förutsatt att studenten arbetar eller kan försörja sig.

Källa: Migrationsverket (SE)¹³⁰, Uddannelses- og Forskningsministeriet (DK)¹³¹, Intervju med handläggare på Utlendingsdirektoratet. (NO), Utdanningsstyrelsen (FI)¹³², Federala ministeriet för arbete och sociala frågor (DE)¹³³, Nuffic (NL)¹³⁴, Government of Canada (CA)¹³⁵, och Immigration New Zealand (NZ)¹³⁶.

4.2.5 Snabbspår till arbetstillstånd och uppehållstillstånd

De flesta av de studerade länderna har någon form av snabbspår till arbetstillstånd för internationella studenter som avlagt examen, men inte till permanenta uppehållstillstånd. I flera fall ges dock fleråriga uppehålls- och arbetstillstånd med möjlighet till förlängning. Sverige har inget generellt snabbspår för internationella studenter som avlagt examen. Tabell 7 ger en överblick över olika länders regler.

¹³⁰ Migrationsverket: *Upphållstillstånd efter studierna*.

<https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Studera-i-Sverige/Universitet-och-hogskola/Efter-studierna.html>

¹³¹ Uddannelses- og Forskningsministeriet: *Study in Denmark – Work after graduation*.

<http://studyindenmark.dk/live-in-denmark/working-in-denmark/after-graduation>

¹³² Utdanningsstyrelsen: *Study in Finland – After studies*.

http://www.studyinfinland.fi/practical_matters/working/after_studies

¹³³ Federala ministeriet för arbete och sociala frågor: *Make it in Germany – Studying in Germany – And after?*

<http://www.make-it-in-germany.com/en/for-qualified-professionals/training-learning/study/studying-in-germany-and-after/residence-permits-for-postgraduates>

¹³⁴ Nuffic: *Study in Holland – After your studies*. <https://www.studyinholland.nl/after-your-studies>

¹³⁵ Government of Canada: *Find out if you're eligible – Post-graduation work permit*.

<http://www.cic.gc.ca/english/study/work-postgrad-who.asp>

¹³⁶ Immigration New Zealand: *Staying to work after study*. <http://nzstudywork.immigration.govt.nz/work-rules-for-students/staying-to-work-after-study/>

Tabell 7 Snabbspår för internationella studenter som söker permanent uppehållstillstånd eller arbetstillstånd efter avlagd examen

Land	Beskrivning
Sverige	Inget generellt snabbspår för internationella studenter. Internationella studenter kan dock ansöka om arbetstillstånd, utan att lämna landet, om de uppfyller följande krav: <ul style="list-style-type: none"> • Har uppehållstillstånd för studier på universitet eller högskola, eller uppehållstillstånd för att söka arbete i Sverige • Ansöker om arbetstillstånd innan uppehållstillståndet går ut • Har klarat minst 30 högskolepoäng eller genomfört en termins forskarutbildning i Sverige.
Danmark	Internationella studenter har möjlighet att söka etableringskort, som gör det möjligt att arbeta utan arbetstillstånd, byta arbete utan att ansöka om nytt uppehållstillstånd, samt starta företag under 2 år.
Norge	Inget generellt snabbspår för internationella studenter.
Finland	Inget generellt snabbspår för internationella studenter.
Tyskland	Inget generellt snabbspår för internationella studenter.
Nederländerna	Internationella studenter kan ansöka om uppehållstillstånd för ett s.k. orienteringsår för högutbildade personer (<i>Orientation Year for Highly Educated Persons</i>). Uppehållstillståndet ger rätt att arbeta eller starta företag i Nederländerna under ett år, utan arbetstillstånd eller andra begränsningar.
Kanada	Internationella studenter kan ansöka om arbetstillstånd efter examen genom <i>Post-Graduation Work Permit Program (PGWPP)</i> . Arbetstillståndet varar i 8 mån-3 år beroende på universitetsprogrammets längd.
Nya Zeeland	Internationella studenter kan ansöka om <i>Post Study Work Visa (Open)</i> för att söka arbete under 1 år, och <i>Post Study Work Visa (Employer Assisted)</i> för att arbeta hos en viss arbetsgivare under 2 år.

Anm: för EU/EES-länder i tabellen gäller regelverket tredjelandsmedborgare.

Sverige

Internationella studenter som har haft uppehållstillstånd för högskolestudier i Sverige kan ansöka om uppehållstillstånd för att leta arbete eller starta företag efter avslutade studier. Uppehållstillståndet ges för maximalt sex månader. Internationella studenter som har avlagt doktorsexamen i Sverige kan ansöka om permanent uppehållstillstånd under förutsättning att doktorandstudierna har varat i totalt fyra år (under de senaste sju åren), och att migranten planerar att stanna i Sverige.

Danmark

Internationella studenter som avlagt master- eller doktorsexamen i Danmark kan ansöka om det så kallade etableringskortet, vilket är ett uppehållstillstånd för att etablera sig i Danmark efter avslutad utbildning. Examinerade studenter med etableringskort behöver inte ha arbetstillstånd för att få arbeta i Danmark. Etableringskortet gör det möjligt att byta arbete utan att ansöka om nytt uppehållstillstånd, samt rätt att starta företag. Etableringskort ges för två år och kan inte förlängas.¹³⁷

Finland

Internationella studenter som har avlagt examen i Finland och som hittar arbete i landet ska ansöka om nytt uppehållstillstånd på grund av arbete. Om studenten har arbetat under den tid som de haft uppehållstillstånd för studier, är det tillåtet att fortsätta med detta arbete eller ta en ny anställning fram till att ansökan om uppehållstillstånd för arbete har avgjorts.

¹³⁷ Styrelsen for International Rekruttering og Integration: *Ny i Danmark – Etableringskort*. <https://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/arbejde/Etableringskort/Etableringskort.htm>

Ansökan om uppehållstillstånd för arbete i Finland kan göras flera år efter avlagd examen, eftersom det inte finns någon tidsbegränsning. Den sökande måste dock visa att hon eller han kan försörja sig.¹³⁸

Tyskland

Internationella studenter kan ansöka om att förlänga sitt uppehållstillstånd i upp till 18 månader för att söka arbete efter avlagd examen. Under de 18 månaderna har migranten rätt att ta vilket arbete som helst för att försörja sig själv. När migranten har hittat ett arbete som relaterar till studierna ansöker migranten om ett EU-blåkort¹³⁹ eller permanent uppehållstillstånd.

Nederländerna

Internationella studenter, som har avlagt kandidat-, master- eller doktorexamen i Nederländerna eller vid något av de 200 högst rankade universiteten i världen, kan ansöka om uppehållstillstånd för ett så kallat orienteringsår för högutbildade personer (*Orientation Year for Highly Educated Persons*). Upphållstillståndet innebär att migranten har rätt att arbeta eller starta företag i Nederländerna under ett år, utan arbetstillstånd eller andra begränsningar. Det är möjligt att ansöka om ett uppehållstillstånd för orienteringsår under tre år efter avslutade studier, eller avlagd doktorexamen. Regelverket gör det möjligt för internationella studenter att först återvända till sina hemländer efter examen, och därefter komma tillbaka till Nederländerna.¹⁴⁰ Internationella studenter som får en anställning direkt efter avlagd examen ansöker om uppehållstillstånd som högkvalificerad migrant, utan att först ansöka om ett orienteringsår.¹⁴¹

Kanada

Internationella studenter som har studerat på heltid i Kanada och slutfört en universitetsutbildning¹⁴² har möjlighet att ansöka om arbetstillstånd efter examen genom *Post-Graduation Work Permit Program* (PGWPP). Arbetstillståndet varar i 8 mån–3 år beroende på universitetsprogrammets längd. Ansökan om arbetstillstånd genom PGWPP måste ske inom 90 dagar från att studenten mottagit någon form av skriftlig bekräftelse på att utbildningen är slutförd. Arbetsgivare som vill anställa migranter med arbetstillstånd genom PGWPP behöver inte ansöka om arbetsmarknadsprövning innan anställningen kan påbörjas. Arbetslivserfarenhet genom PGWPP ger internationella studenter större möjligheter att kvalificera sig för permanent uppehållstillstånd genom Express Entry.¹⁴³

Nya Zeeland

Internationella studenter som vill stanna och arbeta i Nya Zeeland efter avlagd examen kan ansöka om öppet arbetsvisum (*Post Study Work Visa – Open*) och/eller arbetsvisum knutet

¹³⁸ Finska Migrationsverket: *Personer som har avlagt examen i Finland*.

http://www.migri.fi/att_arbeta_i_finland/arbetstagare_och_arbet/har_avlagt_examen_i_finland

¹³⁹ EU-blåkort är ett arbetstillstånd som gäller kvalificerade gästarbetare i EU, sedan 2009. Den som är medborgare i ett land utanför EU, har en universitetsexamen eller 5 års yrkeserfarenhet och en lön som motsvarar minst en och en halv av en genomsnittlig bruttolön i Sverige, kan ansöka om ett EU-blåkort.

¹⁴⁰ Nuffic: *Holland Alumni Network – Orientation Year*. <https://www.hollandalumni.nl/career/work-in-holland/orientation-year>

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Endast studenter som slutfört program eller utbildningar som är minst 8 månader.

¹⁴³ Government of Canada: *Stay in Canada after graduation*. <http://www.cic.gc.ca/english/study/work-postgrad.asp>

till arbetsgivare (*Post Study Work Visa – Employer Assisted*). Studenter som får öppet arbetsvisum har möjlighet att stanna i Nya Zeeland för att söka arbete som är relaterat till utbildningen. Visumet ges för ett år och under det året har studenten rätt att arbeta för nästintill samtliga arbetsgivare i landet. När studenten har blivit erbjuden ett arbete som är relaterat till utbildningen ska studenten ansöka om *Post Study Work Visa – Employer Assisted*, som knyts till en viss arbetsgivare. Arbetsvisumet ger studenten rätt att arbeta hos arbetsgivaren i två år. För att kunna få den här typen av visum krävs öppet arbetsvisum eller att ansökan görs inom tre månader¹⁴⁴ efter att studentvisumet löper ut.¹⁴⁵

Efter *Post Study Work Visa* kan migranten ansöka om visum för högkvalificerade migranter. Om det finns brist på arbetskraft i migrantens yrkeskategori ökar chanserna att få stanna.¹⁴⁶

4.2.6 Ekonomiska incitament

Inom ramen för projektet har ett fåtal direkta exempel, där staten skapar ekonomiska incitament för lärosätena att verka för att internationella studenter och doktorander ska stanna och arbeta i landet, identifierats.

- *Finland*: Tidigare baserades en procent av basersättning till universitet på hur många utländska studenter som avlade masterexamen. Denna regel har avskaffats, och istället ersatts av att universiteten får ta ut studieavgifter från utländska studenter. En arbetsgrupp har tagit fram förslag på nya incitament för att locka utländska personer att stanna kvar i Finland efter examen. Arbetsgruppen har till exempel föreslagit att två procent av basersättningen till universiteten ska baseras på hur många utländska forskare och lärare som är knutna till respektive universitet.¹⁴⁷
- *Nya Zeeland*: 2016 lanserade den nyzeeländska regeringen en fyraårig fond för landets universitet, benämnt *Entrepreneurial Universities*. I fonden finns 35 miljoner nyzeeländska dollar som avsatts till universiteten i Nya Zeeland. Universiteten kan söka medel ur fonden för att finansiera samarbeten med näringslivet och andra aktörer inom innovation och entreprenörskap. Syftet med satsningen är att locka entreprenöriella forskare i världsklass till nyzeeländska universitet för att därigenom stärka universitetet och Nya Zeeland som innovationsland.¹⁴⁸

Det finns även exempel på länder som skapar ekonomiska incitament för den enskilda studenten/doktoranden att stanna och arbeta i landet.

- *Nederländerna*: Nederländerna har en så kallad expertskatt där lönekriteriet är lägre (28 125 euro per år) för personer från andra länder som är under 30 år och som har tagit en master- eller doktorsexamen i landet.

¹⁴⁴ Tidsfrist på sex månader för internationella studenter som avlagt doktorsexamen.

¹⁴⁵ Immigration New Zealand: *Staying to work after study*. <https://www.immigration.govt.nz/new-zealand-visas/options/study/working-during-after-your-study/staying-to-work-after-study>

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Intervju, Inrikesministeriet, samt Ehdotus yliopistojen rahoitusmalliksi 2017 alkaen – Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:19 (Draft for the finance framework of the universities) <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75157/tr19.pdf>

¹⁴⁸ Tertiary Education Commission: *Entrepreneurial Universities*. <http://www.tec.govt.nz/funding/funding-and-performance/funding/fund-finder/entrepreneurial-universities/>

5 Intervjustudie med svenska lärosäten

I det här kapitlet presenteras resultaten från intervjustudien med nio lärosäten. Studien syftade till att förstå lärosätenas arbete med att attrahera internationella studenter och doktorander samt att få dem att stanna och arbeta i Sverige. Vidare syftade intervjuerna till att förstå hur lärosätena uppfattar förutsättningarna för att bedriva denna verksamhet och identifiera potentiella förbättringsområden. I bilaga 1 beskrivs närmare vilken typ av lärosäten som intervjuades och i bilaga 2 presenteras den intervjuguide som användes. Det sista stycket sammanfattar företagets syn på förutsättningarna att rekrytera internationella studenter från svenska lärosäten.

Är det viktigt för lärosätet att attrahera internationella studenter/doktorander?

Alla de intervjuade lärosätena svarade att det var viktigt för dem att attrahera internationella studenter och doktorander. Flera lärosäten beskrev hur det blivit viktigare efter införandet av studieavgifterna 2011 i den meningen att det tvingade lärosätena att professionalisera sitt attraktionsarbete för att kunna konkurrera om de betalade studenterna. Flera lärosäten beskrev förmågan att attrahera internationella studenter som en central del i verksamhetsstrategin och att man under flera år arbetat målmedvetet med att förbättra lärosätets attraktionsförmåga och att etablera en ”internationell profil”. Lärosäte F menade att förmågan att attrahera duktiga internationella studenter kommit att bli nära sammanlänkad med förmågan att locka duktig undervisande personal och högpresterande svenska studenter. Lärosäte A, som arbetat med frågan under många år, beskrev hur de tänker internationellt från början när de utvecklar nya utbildningar och även forskningsområden. Det lyftes även fram att det är ett sätt att höja utbildningarnas kvalitet genom mångfald och att det är bra att nationella studenter får samarbeta med internationella studenter på hemmaplan för att förbereda sig för en ”global marknad”.

Sammantaget tyckte alla de intervjuade personerna att det är viktigt att deras lärosäte attraherar internationella studenter och doktorander.

Är det viktigt för lärosätet att internationella studenter/doktorander stannar och arbetar i Sverige?

De intervjuade vid lärosätena A, D, E och F svarade att det är viktigt för lärosätet att internationella studenter och doktorander stannar och arbetar i Sverige efter examen.

Lärosätena A, D och E menade att det är viktigt för att på så sätt bidra till den regionala och nationella kompetensförsörjningen samt att lärosätena blir attraktiva genom att kunna visa upp att tidigare studenter fått arbete i Sverige. Lärosätena D och F resonerade mer i termer av att de utbildar sina studenter för en global arbetsmarknad men att de gärna ser att de arbetar i svenska företag. En av de intervjuade vid lärosäte D beskrev det som att ”Det bästa för oss som lärosäte är om våra studenter får fantastiska karriärer världen över, därför då är de goda ambassadörer och ser till att gynna får studentrekrytering hit sen. Det är viktigt att alla ser möjligheten att stanna och verka här”.

Lärosätena A, E och F beskrev att det finns ett uttryckt behov hos många internationella studenter att kunna stanna och arbeta i Sverige efter examen. En av de intervjuade vid lärosäte E beskrev det på följande sätt: ”Många av de studenter som kommer ser sina studier i Sverige som ett sätt att förändra sina liv i den meningen att de aktivt söker sig till ett land för att etablera sig, tillfälligt eller permanent. Vår ambition är att studenterna redan

första dagen ska få frågan om de vill stanna kvar i Sverige”. Lärosätena D och E uppgav att de relativt nyligen börjat arbeta på ett mer systematiskt sätt med arbetslivsanknytning för internationella studenter medan lärosätena A och F uppgav att de arbetat med dessa frågor i många år.

De intervjuade vid lärosätena B, C, G, H och I uppfattade det inte som viktigt för lärosätet att internationella studenter och doktorander stannade och arbetade i Sverige.

En av de intervjuade vid lärosäte B beskrev det som att ”Jag tror inte att det är ett fokus. Man är så fokuserad på utbildningen och kvaliteten på den. Vad de gör med utbildningen, om de stannar här, eller inte, är det mindre fokus på”. Lärosäte C beskrev det som att ”Det är inte nödvändigtvis (viktigt) för själva universitetet. Det är naturligtvis bra för Sverige men det är inget självändamål (för lärosätet)”. Den intervjuade vid lärosäte G beskrev det på följande sätt: ”Jag upplever inte att vi reflekterar mycket kring hur vi ska behålla internationella studenter (i landet) efter avslutade studier. Det sker väldigt lite uppföljning. Det är inte en prioriterad fråga”. Lärosäte H beskrev det som att ”Vi jobbar inte aktivt med den frågan idag men vi försöker stötta internationella studenter som är intresserade av att stanna”. Lärosäte I beskrev det som att ”Det är oklart om det är viktigt att internationella studenter stannar i Sverige men eftersom vi är ett statligt universitet är det naturligtvis bra om de stannar”.

Sammantaget hade de intervjuade vid olika lärosäten olika syn på hur viktigt det var för lärosätet att internationella studenter och doktorander stannar och arbetar i Sverige. Bland de lärosäten som uppgav att det inte var lika viktigt fanns det i flera fall en insikt om att det kan vara bra för Sverige men man upplevde samtidigt att det inte var ett uttalat mål eller prioriterad fråga för lärosätet.

Hur upplever ni Migrationsverkets arbete?

De intervjuade pekade på flera områden där de upplevt att Migrationsverkets arbete försvårat lärosätenas arbete att attrahera internationella studenter och doktorander samt att få dem att stanna och arbeta i Sverige. Mer specifikt hade de intervjuade upplevt problem med handläggningstiderna, myndighetens kommunikation med studenter och lärosäten samt brister i samverkan. Vidare pekade flera av de intervjuade på ett behov av kompetensutveckling både hos lärosätena och Migrationsverket.

Handläggningstider: Sex av de nio intervjuade lärosätena (B, C, D, G, H och I) beskrev hur de upplevt problem med Migrationsverkets handläggningstider för internationella studenter och doktorander. En av de intervjuade vid lärosäte B beskrev det på följande sätt: ”Det tar väldigt lång tid när det exempelvis vill förlänga visum”. En av de intervjuade vid lärosäte C delade med sig av sina erfarenheter: ”Vi har haft konkreta saker som har stört processen. Ett exempel är studenter som har blivit antagna och till och med börjat betala studieavgift men som inte har kunnat fortsätta på grund av att handläggningstiden varit för lång”. En av de intervjuade vid lärosäte D beskrev ”Jag har en del egna erfarenheter, men även mina kollegor. I många fall finns det en frustration över att det går trögt”. En annan av de intervjuade på lärosäte D beskrev det som att ”Många är frustrerade. Vi kan ha ett projekt som är beviljat och behöver ha en (internationell) doktorand men vi får inte hit vederbörande. När de som beviljat projektet börjar ropa efter resultat så sitter man i en taskig situation. Man skulle vilja få den här personen prövad i och med tillsättningen men istället fastnar det i Migrationsverkets hantering”. Den intervjuade vid lärosäte I lyfte fram en liknande problematik: ”Doktorander (från tredjeland) som har fått jobb och som har europeisk utbildning kan inte få arbetstillstånd förens Migrationsverket fått detaljerade

uppgifter om individens studieplan, saker de inte kan bedöma. Det borde göras en mer smidig bedömning”. Vid lärosäte G beskrev en av de intervjuade ”Det jag har sett är att det finns en administrativ tröghet (hos Migrationsverket). Även den intervjuade vid lärosäte H hade liknande erfarenheter och beskrev det som att ”Jag har hört kritik från International Relations Office att det (Migrationsverkets handläggning) inte alltid fungerar så smidigt som det borde, för att studenterna ska kunna komma i tid, börja i tid, stanna kvar så länge de vill efteråt”. Flera lärosäten förde fram förslaget att Migrationsverket skulle ha en separat handläggning av internationella studenter, doktorander och forskare och pekade bland annat på att den finska motsvarigheten har en sådan hantering. Ytterligare förslag var att Migrationsverket några gånger per år skulle avsätta personal som enbart arbetar med internationella studenters, doktoranders och forskares ansökningar. En av de intervjuade vid lärosäte F resonerade på följande sätt: ”Jag vet inte om Migrationsverket gör special-satsningar men kollar vi på Skatteverket finns det. Skatteverket finns på plats under en dag och ser till att de handlägger ett ärende på en vecka. De sätter undan resurser för detta inte för att vara snälla utan för att de kortar ner handläggningstiderna markant. Även mängden ansökningar som är inkorrekta minskar markant genom den här typen av insatser”.

Kommunikation: De intervjuade vid lärosätena B, E och I upplevde att kommunikationen mellan framförallt Migrationsverket och de internationella studenterna ibland var problematisk och att lärosätena var tvungna att lägga resurser på att bistå studenterna i kommunikationen med myndigheten. Lärosäte B beskrev det på följande sätt: ”Studenterna är ofta väldigt förvirrade och vänder sig till oss med frågor. Vi vet oftast inte hur vi ska besvara frågorna och måste själva gå in på Migrationsverkets hemsida för att kunna hjälpa dem”. De intervjuade vid lärosäte B lyfte problemet med att ha svenska som myndighets-språk: ”Jag tror det handlar om ett myndighetsspråk som är komplicerat. Samtidigt är vi stressade och hinner inte sätta oss in i studentens fall ordentligt. Jag tror att det skulle kunna underlätta med bättre informationen på Migrationsverkets hemsida så att fler förstår”. Även lärosäte E hade liknande erfarenheter ”Det de (Migrationsverket) däremot kan jobba på är myndighetsspråket. Studenterna bör kunna få beslut på engelska, idag får de beslut enbart på svenska”. Lärosäte I beskrev hur de ”alltid försöker hjälpa studenterna med intyg, ta samtal med Migrationsverket etcetera men det har blivit allt svårare”.

Samverkan och kompetensutveckling: Lärosätena C, E och F uttryckte att det fanns ett behov av kompetensutveckling vid både lärosätena och hos Migrationsverket samt nya former för samverkan. Lärosäte C beskrev ett fall där en internationell student fått avslag för att de inte kunnat motivera sina studier tillräckligt starkt. De beskrev det som att ”Jag tror inte att handläggarna på Migrationsverket är utbildade i vad högre studier innebär, vilket man kan genomskåda genom att studera de avslag som har kommit. Vi har kontakt med Migrationsverket för att föra fram konstruktiva alternativ, vi vill inte skälla på dem utan behöver förbättra dialogen mellan oss”. Lärosäte I var, som redan nämnts även inne på samma spår då den intervjuade tyckte det var märkligt att handläggare på Migrationsverket ska behöva ta del av utländska doktoranders studieplaner (som de inte har kompetens att bedöma). Lärosäte E beskrev behovet av samverkan på följande sätt: ”Som enskilda spelare händer inte mycket så vi behöver samverka. Det finns samverkansarenor där det bland annat förs en dialog med Migrationsverket kring sådana frågor om uppehålls-tillstånd”. Lärosäte F upplevde det på följande sätt ”Vi har vissa hos oss som har bra kontakt med handläggare (på Migrationsverket) men vi är en liten skola och har egentligen inte de resurserna.

Sammantaget visar intervjuerna hur flera lärosäten har upplevt problem med Migrationsverkets handläggningstider samt att kommunikationen mellan Migrationsverket och

studenterna/doktoranderna inte alltid fungerat. Det lyfts fram flera förbättringsförslag som bland annat omfattar att Migrationsverket ska ha en separat kö för studenter, doktorander och forskare, särskilda dagar som Migrationsverket sätter av för att hantera ärenden från ett visst lärosäte samt kompetensutveckling och förbättrad samverkan.

Hur upplever ni svensk migrationslagstiftning?

Lärosätena B, D, F och G beskrev problem som de upplevt med svensk migrationslagstiftning. Lärosäte B upplevde att det varit problem i och med införandet av studieavgifterna 2011. De beskrev det som ”Ett exempel är (internationella) studenter som började studera innan studieavgiften infördes men som gjorde uppehåll i studierna. Där var Migrationsverket lite griniga när de här studenterna kom tillbaka för att avsluta sina studier. Jag tyckte att det var en självklarhet att de ska kunna fullfölja studierna man påbörjade innan 2011. Migrationsverket ville ha ett tydligt skäl till varför studenterna avbröt studierna”. Lärosäte D uttryckte följande syn på regelverken ”Det har varit mycket förändringar i migrationslagstiftningen vilket i och för sig har gjort att vi har tagit fram rutiner och satt oss in i hur vi ska hantera ändringarna”. Lärosäte F efterfrågade visum som varar hela studieperioden så att de internationella studenterna kan åka på internationella praktiker och återkomma till Sverige med minimalt pappersarbete. Lärosäte G uttryckte sig mer generell och menade att ”Något jag hoppas se en förändring i är det vi kallar för kompetensutvisningar där vi har hört flera historier där många inte fått stanna på grund av administrativa petitesser”.

Sammantaget finns det vissa frågetecken kring regelverken och kanske framförallt hur visum kan utformas för att underlätta för internationella studenter.

Hur arbetar lärosätet med att attrahera internationella studenter och doktorander samt att få dem att stanna och arbeta i Sverige efter examen?

Lärosätena fick här en rad frågor kring deras arbete med att attrahera internationella studenter och doktorander samt att få dessa att stanna och arbeta i Sverige. Frågorna berörde hur ansvaret för dessa frågor är fördelat vid lärosätet, om lärosätet har någon strategi, vilka aktiviteter lärosätena genomfört, hur de följer upp arbetet samt hur de integrerar jämställdhetsfrågor i arbetet med att rekrytera internationella studenter.

Ansvarsfördelning: Vid samtliga lärosäten låg, inte helt förvånande, det ytterst ansvaret för lärosätenas verksamhet hos rektor. Samtidigt beskriver flera av de intervjuade hur ansvaret för genomförandet är fördelat mellan ledningsstaben, de internationella kontoren och fakulteterna. Vid några av lärosätena hade man instiftat särskilda organ för att koordinera dessa delar av organisationen. Vid lärosäte A hade man exempelvis skapat en internationaliseringsgrupp där alla prefekter och dekaner deltar tillsammans med administrativ personal från *International Office* och representanter från institutionerna. Rektor är ordförande och syftet är att diskutera strategin och att snabbt kunna komma till beslut om det behövs. Vid lärosäte A låg ett stort ansvar även på de lärare som var utsedda att ansvara för specifika samverkansavtal med internationella partners. Överlag upplevde de intervjuade att det var mer tydligt hur ansvaret var fördelat när det kommer till attrahera internationella studenter och doktorander jämfört med ansvaret för att de ska stanna och arbeta i Sverige.

Strategi: Det var endast lärosäte A och F som beskrev att de hade en strategi som syftade till att både attrahera internationella studenter samt att få dem att stanna och arbeta i Sverige efter examen. Övriga lärosäten beskrev att de hade, eller höll på att utveckla, en

strategi för att attrahera internationella studenter. Dessa strategier innefattade dock inte att få internationella studenter att stanna och arbeta i Sverige.

Alla lärosäten utom lärosäte B, D, G och H pekade ut speciella länder eller regioner som särskilt viktiga för att rekrytera studenter och doktorander. Vid lärosäte B resonerade man i termer av att man inte ville ha för många studenter från ett visst land då man upplevde att det skulle få en negativ inverkan på mångfalden. Samtidigt deltog lärosätet i flera internationella nätverk genom vilka de etablerat kontakter med en rad lärosäten i bland annat Afrika och Asien. Lärosäte D och G fokuserade primärt på de etablerade utbytesprogrammen med andra europeiska länder. Lärosäte H hade inga speciellt utpekade länder men höll på att utveckla en strategi inriktad mot Kina.

Övriga lärosäten pekade särskilt ut specifika länder. Lärosäte A beskrev hur de har nära samarbeten med specifika lärosäten i framförallt Kina och Indien men även i Polen, Ryssland, Japan och Singapore. Lärosäte C upplever att de internationella samarbeten styr mycket av vilka samarbeten forskare och lärare har men upplever samtidigt att lärosätet börjat arbeta med geografiska strategier, först mot Afrika och därefter Asien. Lärosäte E hade etablerade samarbeten med lärosäten i bland annat Kina, Indien, USA, Brasilien, Mexiko och Nigeria. Lärosäte F har framförallt riktat in sig på att attrahera studenter från Storbritannien, Tyskland, Ryssland, USA och Singapore. Lärosäte I beskriver att de gör särskilda insatser mot bland annat Kina, Indien och Pakistan.

Arbetsätt och metoder för att attrahera: I intervjuerna framkom det stora likheter i hur lärosätena arbetar med att attrahera internationella studenter men även vissa skillnader. Samtliga lärosäten tog emot internationella studenter inom ramen för olika utbytesprogram som exempelvis Erasmus.

Det fanns även likheter i hur de större universiteten arbetade när det kom till att rekrytera freemover-studenter från tredjeland. Flera lärosäten angav att de på centralnivå arrangerar deltagande i mässor där de marknadsför sig mot blivande studenter. Bland dessa lärosäten är det även vanligt att bjuda in blivande studenter tillsammans med tidigare studenter från samma land eller region för att på så sätt förmedla erfarenheter och visa vilka karriärmöjligheter en utbildning vid lärosätet innebär. Vissa lärosäten hade även bilaterala avtal med lärosäten i andra länder och engagerar sig i internationella nätverk som syftar till att främja studentrekrytering. Flera lärosäten beskrev hur den här typen av internationella samarbeten ofta etableras på fakultetsnivå och ofta baseras på lärarnas internationella kontaktnät.

Ett mindre lärosäte stack ut i den meningen att de etablerat samverkansavtal med lärosäten i framförallt Kina och Indien. Det här samarbetet innebar bland annat att de internationella studenterna började förberedas för sina studier i Sverige redan året innan de kommer till Sverige. Även andra lärosäten beskriver hur de gjort insatser för att förbereda studenter från tredjeland för studierna i Sverige. Ett exempel är ett lärosäte som jobbar tillsammans med ett privat företag som erbjuder förberedande kurser. Flera lärosäten beskriver även att webben och sociala medier blivit allt viktigare kanaler för att komma i kontakt med framtida studenter i andra länder. Ett lärosäte beskrev att de är väldigt måna om att få högpresterande studenter till sin utbildning och att det förekommer att rektor själv åker ut och träffar dessa studenter för att övertyga dem om att välja lärosätet.

Flera lärosäten uppger att införandet av studieavgifter 2011 hade stor påverkan på hur de arbetade med studentrekrytering och i flera fall har införandet av studieavgifter bidragit till att lärosätena ”professionaliserat” sitt arbete med att attrahera internationella studenter. Lärosäte E beskriver det på följande sätt: ”Där stod vi och skulle lära oss att agera på en

marknad där lärosäten i andra länder har varit på 20–30 år. Att vi tappade studenter var ofrånkomligt. Eftersom statliga medel inte får användas i marknadsföringssyfte var det flera lärosäten som hade en minusbudget de första åren men efterhand har intäkterna från freemover-studenter ökat”.

Arbetsätt och metoder för att behålla: Lärosätena gav även exempel på hur de arbetar för att internationella studenter ska stanna och arbeta i Sverige. Som redan nämnts var dock detta arbete, vid en majoritet av lärosätena, inte lika prioriterat som att attrahera studenter och doktorander. De flesta lärosätena hade någon form av karriärrådgivning men flera upplevde att det var förhållandevis få internationella studenter som använde denna tjänst. En av de intervjuade vid lärosäte B sa självkritiskt: ”Vi gör ingenting aktivt för att de ska stanna här (i Sverige). det finns hjälp att få med CV-granskning men inte mer än det”.

Samtidigt framkommer det i flera intervjuer en insikt om betydelsen av att ge internationella studenter karriärvägledning. En av de intervjuade vid lärosäte B beskrev det som att ”Jag tror att karriärvägledningen och alumnverksamheten kommer att öka. Det är jätteviktigt i arbetet (med att attrahera internationella studenter)”. Lärosäte D var inne på samma spår och beskrev det som att ”Jag ska inte påstå att vi jobbar systematiskt med det (arbetslivsanknytning). Jag tror dock att det kommer att behövas i allt större omfattning eftersom vi har så pass många utländska studenter och doktorander”.

Lärosäte A stack ut i den mening att de hade ett särskilt praktikprogram för internationella studenter som gav studenterna möjlighet att få konkreta arbetslivserfarenheter från företag relevanta för deras utbildning. En stor del av de internationella studenter som gått praktikprogrammet hade fått arbete i Sverige. Lärosäte F använde sig av en konsult som hjälpte internationella studenter att förbereda sig för den svenska arbetsmarknaden. De beskrev även hur de hade en aktiv alumniförening med mentorprogram och uppfattade att detta hjälpte de internationella studenterna att etablera relevanta nätverk i Sverige. Vid övriga lärosäten var det mer upp till fakulteterna att skapa praktikmöjligheter och det beskrevs skilja mycket mellan olika utbildningar.

Ytterligare en viktig del i att skapa förutsättningar för de internationella studenterna är språkundervisning. Alla lärosätena erbjöd kurser både i engelska och svenska. Flera beskriver att många internationella studenter saknar tillräckliga kunskaper i engelska och några av de intervjuade upplevde att det var ett större intresse för engelskakurserna än kurserna i svenska. En av de intervjuade vid lärosäte E beskrev det på följande sätt: ”Vi erbjuder kurser i både svenska och engelska till internationella studenter men upplever ett ökat intresse framförallt för engelskakurserna”. Kurserna i svenska var i regel frivilliga för de internationella studenterna men ingick däremot, vid flera lärosäten, i de internationella doktorandernas studieplan. Den intervjuade vid lärosäte A menade att det skulle underlätta integreringen av internationella doktorander om engelska blev det officiella språket vid lärosätet.

Uppföljning: I intervjuerna framkom det att uppföljningen av internationella studenter och doktoranders karriärer skiljer sig mellan lärosätena. Det var även något som flera lärosäten beskrev som något de håller på att, eller skulle vilja, utveckla.

Lärosäte A som genom åren tagit emot många studenter från framförallt Indien och Kina beskriver hur de försöker hålla kontakt med de ”communities” som dessa studenter bildat i de större svenska städerna. Samtidigt upplever de att de ofta tappar kontakten med studenterna efter en tid. Lärosäte A gjorde ingen systematisk uppföljning av hur det går för de internationella studenterna. Lärosäte B genomförde årligen en enkät för att följa upp var

tidigare studenter tagit vägen. Lärosäte C beskriver hur de har kontakt med internationella alumner men att de inte har någon statistik på hur många som stannar i Sverige. Vid lärosätet pågick det dock ett arbete att utveckla ett nytt verktyg för att mer systematiskt följa upp hur det går för studenterna (båda nationella och internationella). Lärosäte D gjorde en alumnuppföljning vartannat år men upplever att de har haft problem att få upp svarsfrekvensen. Lärosäte E gjorde utvärderingar av studentrekryteringen och mottagandet. De beskriver hur de har försökt att utvärdera studenternas benägenhet att stanna kvar men upplever att det varit svårt att få fram ett verktyg som fungerar bra.

Lärosäte F gjorde kontinuerliga uppföljningar av alla sina studenter. Lärosäte G genomförde inte någon utvärdering inriktad på hur det går för de internationella studenterna efter examen. Den intervjuade menade att ” Jag tror inte att det finns ett genuint intresse att ställa frågan om vad som händer med studenterna efter att de avslutat sina studier hos oss”. Vidare påpekade den intervjuade vid lärosäte G att ”det finns mycket lite forskning på det här området, mötet mellan internationella studenter och högre utbildning i Sverige och arbetsmarknaden. Vi behöver belysa det mer”. Den intervjuade vid lärosäte H kände inte till att det gjordes någon uppföljning av de internationella studenterna och de hade ingen aktiv alumniverksamhet för internationella studenter. Vid lärosäte I gjordes relativt omfattande satsningar på att hålla kontakt med alumner både i Sverige och utomlands. Dels för att få återkoppling på utbildningen men även för att få hjälp i rekryteringen av nya studenter. Den intervjuade vid lärosäte I argumenterar att utifrån ett rekryteringsperspektiv gör tidigare studenter mer nytta i sitt hemland än om de stannar i Sverige. Samtidigt upplever den intervjuade att lärosätet saknar bra statistik på hur det går för de internationella studenterna och det är ett utvecklingsområde.

Jämställdhet: Överlag så upplevde de intervjuade en viss osäkerhet kring vad det innebär att arbeta med jämställdhet kopplat till att attrahera internationella studenter och doktorander.

Lärosäte A beskriver hur de över tid kommit att rekrytera allt mer kvinnliga studenter från andra länder och en anledning är att de upplever att de presterar bättre än manliga studenter och har större sannolikhet att få arbete efter examen. De har till och med etablerat samverkansavtal med universitet, i andra länder, som utbildar enbart kvinnor. Lärosäte B beskriver att de inte gör några särskilda insatser kopplat till jämställdhet utöver att det ingår i språkkurserna att lära sig om svensk kultur och samhälle. En av de intervjuade vid lärosäte B uttrycker dock att vore en bra idé att arbeta mer med jämställdhetsfrågor i rekrytering och mottagande. Lärosäte C beskriver att de arbetar med frågan men att de inte kan använda det som en urvals metod. När de träffar internationella studenter på exempelvis mässor brukar de dock prata om möjligheterna för kvinnor i Sverige att arbeta inom traditionella ”mansyrken”. Jämställdhet upplevs dock inte som något som genomsyrar lärosätets attraktionsarbete. Lärosäte D upplever att de framförallt arbetar med jämställdhet när det kommer till rekrytering av professorer. Då använder de sig av en särskild metod för att göra rekryteringsprocessen mer jämställd. Lärosäte E upplever inte att de arbetar med jämställdhet i rekryteringen av internationella studenter men beskrev att de under introduktionsveckan har en person som pratar om betydelsen av jämställdhet. För lärosäte F innebär jämställdhet i attraktionsarbetet att de strävar efter en jämn könsfördelning men de framhöll samtidigt att det alltid är de akademiska meriterna som styr. Den intervjuade vid lärosäte G uppgav att det inte fanns någon medveten strategi utifrån könsfördelning vid lärosätet. Lärosäte H förklarar att lärosätet jobbar för jämställdhet och att de ger information om betydelsen av jämställdhet till de internationella studenterna. Vid lärosäte I framhåller den intervjuade att jämställdhet är ett av lärosätens ledord men pekar samtidigt på

att det kan vara svårt att få en jämn könsfördelning i vissa tekniska utbildningar. Samtidigt menade den intervjuade att det är lättare att rekrytera kvinnor från andra länder, än svenska kvinnor, till vissa tekniktunga doktorandtjänster.

Sammantaget är det få lärosäten som har en strategi som syftar till att både attrahera internationella studenter/doktorander samt att få dem att stanna och arbeta i Sverige. Sett till arbetssätten har flera lärosäten tvingats att bli mer professionella i sitt arbete med att rekrytera internationella studenter efter att studieavgifterna infördes 2011. Samtidigt är det få lärosäten som på ett systematiskt sätt arbetar med arbetslivsanknytning för internationella studenter. Resultaten visar även att lärosätenas alumninätverk är av stort värde för lärosätena men att flera lärosäten har svårt att följa upp hur det går för sina internationella studenter efter examen. Slutligen visar resultaten att det finns en potential att attrahera kvinnliga studenter från andra länder men att få lärosäten arbetar med denna fråga på ett strategiskt vis. För de flesta lärosätena innebär jämställhetsarbete att de internationella studenterna informeras om vikten av jämställdhet.

En majoritet av lärosätena arbetade med strategier för att rekrytera studenter från särskilda länder eller regioner. Även sett till arbetssätt och metoder så hade lärosätena en större verktygslåda för att attrahera internationella studenter snarare än att få dem att stanna. Samtidigt fanns det en viss självkritik hos flera lärosäten att de borde förbättra sin arbetslivsanknytning för internationella studenter. Flera lärosäten uttryckte även att de skulle vilja förbättra sig när det kommer till att följa upp hur det går för deras internationella studenter. Lärosätena uttryckte en viss osäkerhet kring hur jämställdhet integreras i rekrytering och mottagande av internationella studenter men vissa menade att det fanns en potential i att rekrytera fler kvinnliga studenter.

Vad kan staten göra för att förbättra förutsättningarna för lärosäten att attrahera internationella studenter samt att de stannar och arbetar i Sverige?

De intervjuade upplevde att staten skulle kunna förbättra förutsättningarna för lärosätena att attrahera och behålla internationella studenter/doktorander genom att presentera en tydligare vision med mål, beakta den ekonomiska styrningen av lärosätena, förbättra tillgången på stipendier och bostäder samt öka satsningar på marknadsföring av Sverige globalt.

Visioner och mål: Flera av de intervjuade efterfrågade en tydligare vision och målsättningar, i synnerhet när det kom till arbetet med att få internationella studenter och doktorander att stanna i Sverige. Den intervjuade vid lärosäte A beskrev det på följande sätt ”Den starkaste signalen är att vi ska attrahera studenter, inte att vi ska behålla dem.”. En av de intervjuade vid lärosäte C var inne på samma spår och menade att ”Jag upplever att vi får signalerna att det är positivt att vi attraherar internationella studenter men inte att de stannar kvar och får jobb i Sverige”. Personen som intervjuades vid lärosäte H önskade tydligare direktiv om vad som förväntas av lärosäten och vad som är viktigt. En av de intervjuade vid lärosäte D uttryckte det på följande sätt ”Det beror på vad Sverige vill med tredjelandsstudenterna? Vill man utbilda dem för att åka hem igen? Vill man utbilda dem för att de ska stanna kvar? Vad är syftet?”.

Ekonomisk styrning: Flera lärosäten lyfte fram förbättringsområden kopplade till lärosätenas ekonomiska styrning för att kunna attrahera och behålla fler internationella studenter och doktorander. Lärosäte A önskade att staten skulle möjliggöra en mer flexibel prissättningsmodell för svenska lärosäten. Problemet de upplevt var att alla studenter som sitter på samma kurs ska ha betalat lika mycket. Den intervjuade var av meningen att

denna reglering försvårar rekryteringen av studenter med sämre betalningsförmåga. Det innebär även att svenska lärosätena inte kan erbjuda ”mängdrabatter” till studenter som kommer från ett visst lärosäte som svenska lärosäten har samarbete med. Regleringen upplevdes även som problematiskt i ljuset av att Sverige inte har så omfattande stipendieprogram.

Den intervjuade vid lärosäte B menade att ”Överlag tror jag att det behövs mer statligt stöd för den här typen av verksamhet (att attrahera och behålla internationella studenter). För min del får man gärna styra sådana saker i regleringsbrev så man vet att man har markerade pengar till vissa saker”.

De intervjuade vid lärosäte C resonerade att de internationella studenter som stannar kvar ofta är de som har fått en bra relation med en arbetsplats, antingen genom sitt exjobb eller genom praktik. De upplevde att det skapar en drivkraft för studenten att stanna kvar. De skulle därför gärna se ett statligt program som skapar förutsättningar för fler internationella studenter att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

En av de intervjuade vid lärosäte D upplevde att takbeloppen för antalet studenter är utformade på ett sätt som tar bort en viss drivkraft för lärosätet att attrahera tredjelandsstudenter. Den intervjuade beskrev det på följande sätt: ”Utländska studenter från tredjeland går ju inte in i den gängse kvoten av sökande. Så länge vi har ett takbelopp som begränsar oss har vi inte sett någon anledning till varför vi skulle öka upp för fler tredjelandsstudenter”. Ett höjt takbelopp skulle enligt den intervjuade skapa incitament för lärosätet att öka antalet utbildningsplatser och, i den mån dessa plaster inte fylls av svenska eller europeiska studenter, skulle lärosätet behöva rekrytera fler studenter från tredjeland. Vid lärosäte E menade man att en höjning av takbeloppet inte skulle påverka rekryteringen av studenter från tredjeland. De menade att det höga söktrycket från svenska studenter skapar låga ekonomiska incitament för lärosätet att rekrytera studenter från andra europeiska länder, eftersom det inte ger mer ersättning.

Lärosäte I lyfte fram att de flest svenska lärosätena saknar ekonomiska incitament, genom anslagstilldelningen, att arbeta för att fler internationella studenter ska stanna och arbeta i Sverige. Den intervjuade menade att lärosätenas anslagstilldelning är kopplad till antalet studenter som tar examen inte antalet som kommer ut på arbetsmarknaden och etablerar sig där.

Stipendier: Flera av de intervjuade uttryckte synpunkter kring tillgången till stipendier för internationella studenter och doktorander. Lärosäte A beskrev det på följande sätt: ”Jag har tidigare tyckt att stipendiesystemet varit alldeles för dåligt, men jag har nog faktiskt tänkt om där. Jag har förstått att studenter från Kina och Indien ofta kan betala våra studieavgifter, utan stipendier, om det är så att man kan få ett jobb i Sverige. Så det är det viktigaste”. Lärosäte B upplever att det behövs mer stipendier, framförallt för att få en bättre mix av studenter. Den intervjuade vid lärosätet uttryckte sig på följande sätt: ”Först och främst behöver vi stipendier till internationella studenter för att få bättre balans mellan studenter som kommer från rika och fattiga länder”. Vid lärosäte E upplever man det som problematiskt att inte kunna ta emot stipendiefinansierade doktorander även om lärosätet ”fyller upp” så de har lika lön som andra doktorander. Det har alltså blivit svårare att ta emot doktorander som har stipendier från hemlandet. Den intervjuade påpekar att de doktorander som får den här typen av stipendier från sitt hemland ofta är väldigt duktiga och att Sverige går miste om talanger med gällande regelverk. Den intervjuade vid lärosäte I menade att det generellt sett behövs mer stipendier.

Bostäder: Lärosäte A beskrev bostadssituationen på följande sätt: ”Vi har ett generellt bostadsproblem i [i staden] för internationella studenter, inte för internationella forskare. Dels finns det en främlingsfientlighet och dels så sköter sig vissa internationella studenter inte vilket gör det svårt att hitta bostad för dem. De privata fastighetsägarna är väldigt skeptiska; kommunen försöker med det går väldigt trögt och långsamt. Det hade underlättat att ha studentboenden för internationella studenter inne i staden”. Den intervjuade vid lärosäte B beskrev hur de försöker hjälpa internationella studenter att hitta boende men att det är en ständig utmaning och att situationen får negativa konsekvenser. Den intervjuade beskrev det på följande sätt: ”Jag gissar att mellan 5–10 studenter åker tillbaka varje år eftersom de inte hittat någon bostad. Sen går det även sämre för många internationella studenter i början av terminen för att de inte har bra bostadsförhållanden. Den intervjuade vid lärosäte F upplevde att fler bostäder till internationella doktorander och studenter var något som ytterligare skulle underlätta rekryteringen. Även den intervjuade vid lärosäte I beskrev att det är en ”mindre bra sak” att det är svårt för de internationella studenterna att hitta boende centralt men beskriver hur lärosätet tagit det i egna händer och byggt nya studentbostäder på campus.

Marknadsföring: Några lärosäten framförde att Sverige generellt sett måste bli bättre på att marknadsföra svensk utbildning och svenska lärosäten. Den intervjuade vid lärosäte E resonerade på följande sätt: ”Vi måste marknadsföra Sverige mer för att fler ska få upp ögonen för Sverige som ett land man kan åka till för att studera. Vi upplever att en stor andel av studenterna söker sig hit på grund av att de har en positiv bild av Sverige”.

Sammantaget ser lärosätena att staten kan skapa bättre förutsättningar genom att presentera en tydligare vision för om lärosätena ska arbeta för att internationella studenter ska stanna i Sverige. Vidare upplever lärosätena att det finns möjligheter för staten att skapa bättre förutsättningar genom den ekonomiska styrningen. Flera av de intervjuade, men inte alla, ansåg även att det behövdes fler stipendier. Staten har även en roll att spela i att skapa en bättre bostadssituation för internationella studenter. Slutligen kan staten bli bättre på att marknadsföra svenska lärosäten och utbildningar utomlands.

6 Diskussion och slutsatser

Den här rapporten undersöker i vilken utsträckning och på vilket sätt svenska lärosäten bidrar till att attrahera högkvalificerad arbetskraft till Sverige i form av antalet internationella studenter och doktorander som stannar och arbetar i landet. Litteraturstudien slår fast att det finns ekonomiska fördelar för både näringslivet och staten att internationella studenter stannar och arbetar i Sverige efter examen. Även lärosätena har incitament att attrahera studenter från andra länder, dels för att vissa av studenterna betalar studieavgift men även för att internationella studenter och doktorander bidrar till en kvalitetsutveckling vid lärosätena.

Den här undersökningen indikerar att lärosätenas bidrag till att attrahera högkvalificerad arbetskraft från andra länder är relativt stort och att lärosätena spelar en särskilt viktig roll när det kommer till att attrahera högkvalificerad arbetskraft från Asien. Omkring 20 procent av de inresande studenterna stannar i Sverige efter avslutade studier. Andelen som stannar är densamma för de studenter som började studera efter att studieavgifterna infördes. I absoluta tal skedde det dock en 60 procentig minskning av antalet som stannar och arbetar i Sverige efter att studieavgifterna infördes 2011.

I jämförelse med andra OECD-länder tenderar Sverige att ha en något mindre andel inresande studenter som stannar i landet efter avslutade studier. Givet kompetensbristen i delar av svenskt näringsliv samt att många lärosäten upplever att arbetslivsanknytningen är bristfällig för internationella studenter, borde andelen som stannar kunna öka. Det är troligt att betydelsen av att attrahera och behålla inresande studenter och doktorander kommer att öka då Sverige går mot ett underskott av bland annat ingenjörer. Samtidigt är det viktigt att antalet inresande studenter inte ökar på ett sätt så att de ”tränger ut” svenska studenter. I exempelvis Nederländerna, som haft en kraftig ökning av inresande studenter det senaste decenniet, finns det nu en sådan debatt och flera nederländska lärosäten minskar nu intaget av studenter från andra länder.

Sett till antalet nya inresande studenter så har det skett en återhämtning efter nedgången till följd av införandet av studieavgifter, framförallt har antalet inresande studenter från Asien ökat. Samtidigt tenderar ökningen av inresande studenter från just Asien ha avtagit något mellan läsåren 2014/15 och 2016/17. Den här utvecklingen är värd att hålla ögonen på, inte minst i ljuset av att länder som Kina och Indien bygger ut sina utbildningssystem vilket innebär att konkurrensen om de betalande studenterna kommer att öka från lärosäten i dessa länder.

Jämförelsen med andra OECD-länder visar att Sverige attraherar jämförelsevis få freemover-studenter. Trots återhämtningen i Sverige efter införandet av studieavgifter tenderar länder som Danmark och framförallt Nederländerna haft en bättre utveckling sett till antalet inresande studenter. Vad kan då Sverige göra för att svenska lärosäten ska bli ett mer effektivt verktyg för att attrahera högkvalificerad arbetskraft? Nedan presenteras några möjliga vägar framåt.

Engångssatsning för att få fler lärosäten att attrahera och behålla

Den här rapporten visar att 60 procent av de inresande studenter som stannar i Sverige har studerat vid fem stora lärosäten i stora städer. I intervjuerna framkommer det att flera lärosäten inte upplever det varit värt att satsa på rekrytering av studenter från tredje land. De satsar istället på att rekrytera svenska och europeiska studenter för att nå sina

takbelopp. Den här bilden bekräftas även av UKÄ:s genomgång av lärosätenas ekonomiska resultat som visar att studieavgifterna, för de allra flesta lärosäten, endast utgör någon procent av de totala intäkterna till utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Samtidigt framkommer det i intervjuerna att det pågår en förändring där mindre lärosäten, som tidigare inte fokuserat på betalande studenter, nu tar steg mot att börja rekrytera dessa studenter. Blekinge tekniska högskola är ett tydligt exempel att mindre lärosäten på en mindre ort genom profilering och ett strategiskt arbetssätt kan attrahera ett stort antal inresande studenter från tredjeländ. Från statens perspektiv är naturligtvis ett alternativ att låta rekryteringen av betalande studenter från tredjeländ växa organiskt. Den här studien visar dock att konkurrensen om dessa studenter ökar och att Sverige samtidigt går mot en ökad kompetensbrist inom vissa områden.

Därför skulle staten kunna ta en roll att snabba på och förstärka lärosätenas utveckling mot att rekrytera fler betalande studenter från tredjeländ. Ett alternativ skulle vara att genom lämplig myndighet göra en utlysning som syftar till att stärka lärosätenas rekryteringsverksamhet. Här vore det önskvärt att lärosätena, för att få bidrag, uppvisar en ”affärsplan” som beskriver hur de ska lyckas öka antalet betalande studenter från tredjeländ. Vidare bör sådan plan innehålla någon form av profileringsområde där kompetensbehovet tros komma vara stort i Sverige de kommande åren, exempelvis inom digitalisering. Planen bör även innehålla en väl avvägd prissättningsmodell, en marknadsföringsplan samt en plan för att få de inresande studenterna att stanna och arbeta i Sverige. Det bör även uppmuntras att de sökande lärosätena kan visa att de har samverkan med näringslivet.

Målsättningen från statens sida skulle vara att fler lärosäten lyckas etablera en lönsam verksamhet för att rekrytera tredjeländsstudenter. På sikt är det här troligtvis en mer lönsam investering för staten än exempelvis ökade satsningar på stipendier eftersom det innebär en engångskostnad istället för en löpande utgift. Vidare räcker det troligtvis att endast några procent av dessa tredjeländsstudenter stannar och arbetar i Sverige för att staten ska få sin investering återbetald. Att fler lärosäten skulle professionaliseras i sitt arbete mot tredjeländsstudenter skulle även kunna motiveras av det rättsligt prövade fallet där utbildningar inte har hållit den förväntade kvalitetsnivån.¹⁴⁹ Samtidigt bör den här typen av satsning kombineras med satsningar på att ordna adekvat boende till inresande studenter samt att få fler inresande studenter att arbeta i samma region som de fått sin utbildning.

Ekonomisk styrning för att attrahera och behålla

Rapporten visar att det är av stor betydelse för lärosätenas attraktivitet att kunna visa att deras utbildningar leder till intressanta karriärer. Samtidigt uppger flera lärosäten i studien att de ser ett behov av att stärka sitt arbete med arbetslivsanknytning för internationella studenter samt att följa upp hur det går för studenterna efter examen. Staten kan ha en roll i att åstadkomma denna utveckling. Ett sätt skulle kunna vara att ange ett mål i respektive lärosätes regleringsbrev avseende hur stor andel av de internationella studenterna och doktoranderna som ska stanna kvar och arbeta i landet efter examen. I förlängningen skulle det även kunna vara aktuellt att koppla en del av lärosätenas ersättning till hur internationella studenter etablerar sig på arbetsmarknaden. Finland har haft ett sådant system som de

¹⁴⁹ <http://www.hogstodomstolen.se/Om-Hogsta-domstolen/Nyheter-fran-Hogsta-domstolen/En-hogskola-ska-betala-tillbaka-del-av-studieavgift-till-en-student-pa-grund-av-bristande-kvalitet-i-utbildningen/>

avvecklade men nu överväger att återinföra. Ytterligare ett sätt att öka antalet inkommande betalande studenter skulle vara att reglera så att lärosätena kan ge rabatt på studieavgiften.

Men staten kan även främja denna utveckling genom att skapa ekonomiska incitament för individen. Ett sätt är att, på samma sätt som i exempelvis Nederländerna, utforma särskilda regler i expertskatten för unga personer från andra länder som tagit en master- eller doktorsexamen från ett svenskt lärosäte. Generellt sett är program på engelska ett effektivt sätt att attrahera inresande studenter. Samtidigt framkommer det i intervjuerna att kunskaper i svenska är av betydelse för att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Därför skulle det kunna vara aktuellt att skapa incitament för internationella studenter att lära sig svenska. Exempelvis skulle alla internationella studenter som i slutet av sin utbildning klarar ett svenskaprov få tillbaks en del av sina studieavgifter. Ett mer direkt incitament skulle såklart vara att återbetala en del av studieavgiften till internationella studenter som arbetat i Sverige, inom ett relevant yrke, några år efter examen.

Nya stipendieprogram för attrahera både bredd och spets

Staten har även en roll när det kommer till att dela ut stipendier till studenter från tredje-land. Det finns relativt få utvärderingar kring hur det går för de internationella studenter som tilldelas statliga stipendier och i synnerhet hur det går för de studenter som fått UHR-stipendier. Dessa studenter torde vara de som är mest attraktiva för näringslivet. Utvärderingen av Svenska Institutets Visbyprogram visade att en tredjedel av stipendiemottagarna, som svarade på enkäten, hade sökt sig till ett annat land än deras hemland efter avslutade studier. Om staten betalar för att locka hit talangfulla individer bör det finnas policy som skapar förutsättningar för att dessa individer att stanna och bidra till den svenska ekonomin.

Resultaten visar hur andra länder, till skillnad från Sverige, har stipendier som är riktade mot särskilt talangfulla studenter. Samtidigt uppger lärosätena att det är svårt att konkurrera om de allra bästa internationella studenterna. Bland annat eftersom UHR-stipendierna ej täcker levnadsomkostnader. Vidare tilldelas störst andel stipendier till studenter från Indien och Kina trots att tillgången till stipendier verkar ha begränsad betydelse för att studenter från dessa länder väljer att komma till Sverige. Det finns även viss evidens att åtminstone studenter från Indien lägger stort värde vid karriärmöjligheter när de väljer utbildning.

Staten bör därför överväga att instifta ett nytt stipendieprogram inriktat mot särskilt talangfulla internationella studenter. Vidare bör statens stipendier i större utsträckning fokusera på studenter i länder som annars inte hade kommit till Sverige för att studera. Dessa stipendier bör även i större utsträckning kunna finansieras av näringslivsaktörer vilket skulle bidra till att, på ett tidigt stadium, föra ihop inresande studenter med potentiella arbetsgivare. Samtidigt är det viktigt att det även finns stipendier för mer ”vanliga” studenter.

Skapa förutsättningar för inresande studenter att stanna och starta företag

Ytterligare en reglering som eventuellt bör förändras är tiden som internationella studenter har på sig att hitta ett arbete i Sverige efter examen. I Sverige får internationella studenter stanna sex månader efter examen för att söka arbete. I flera andra länder är denna period 12 eller 18 månader. Eventuellt kommer det, i enlighet med det nya EU-direktivet, en förlängning till 9 månader i Sverige under 2018. En anledning att förlänga tiden ytterligare skulle vara att det skickar en tydlig signal till internationella studenter att Sverige vill att de

stannar och arbetar i landet. Samtidigt torde Sverige framförallt vara intresserade av att behålla duktiga studenter och givet kompetensbehovet i svenska företag borde det räcka med sex (eller nio) månader att hitta ett jobb.

En anledning att förlänga tiden, eller i åtminstone utforma någon form av undantag, är för de studenter från tredjeland som vill stanna och starta företag i Sverige. Att på mindre än ett år lyckas bygga ett lönsamt företag torde vara svårt. I exempelvis Danmark finns det ett så kallat ”etableringskort” som ger tidigare studenter möjlighet att stanna i landet under två år för att starta företag. Samtidigt ska det nämnas att Sverige har bättre förutsättningar än många andra länder sett till internationella studenters möjligheter att arbeta under studietiden. En fråga som ej besvaras i den här rapporten är i vilken utsträckning denna möjlighet utnyttjas.

Behov av ökad effektivitet i Migrationsverkets hantering

I intervjuerna med anställda vid lärosätena framkommer det att flera lärosäten har upplevt problem med Migrationsverkets handläggning av internationella studenter och doktoranders uppehållstillstånd vilket försvårar lärosätenas arbete. Framförallt verkar det handla om långa handläggningstider och problem i kommunikationen mellan Migrationsverket och studenterna. Det lyfts fram flera förbättringsförslag som bland annat omfattar att Migrationsverket ska ha en separat kö för studenter, doktorander och forskare, särskilda dagar som Migrationsverket sätter av för att hantera ärenden från ett visst lärosäte samt kompetensutveckling och förbättrad samverkan.

Samverkan med företag och incitament för att anställa

Resultaten visar att 84 procent av de inresande studenter som avslutade sina studier 2013 och hade sysselsättning i Sverige 2015 arbetade i företag. En stor del av de inresande studenter som stannar och arbetar inom ”Informations- och kommunikationsverksamhet”, ”Tillverkning” och ”Verksamhet inom juridik, ekonomi och vetenskap”. Av de inresande studenter som stannar och arbetar i företag arbetar 45 procent i stora företag. Det här indikerar att det finns en potential i stärkt samverkan mellan lärosätena och de stora företagen i Sverige kring inresande studenters arbetslivsanknytning. Till skillnad mot små- och medelstora företag torde de stora företagen ha mindre problem att hantera eventuella språkbarriärer och en större vana av att integrera anställda från olika länder. Vidare har de stora företagen troligtvis bättre möjligheter att avsätta resurser för samverkan med lärosätena kring studenternas arbetslivsanknytning.

Möjligheten att få jobb i ett stort svenskt företag borde även vara något som lyfts fram i marknadsföringen av svenska lärosäten då dessa företags varumärken ofta är kända globalt. För att öka antalet inresande studenter som stannar och arbetar i små- och medelstora företag skulle det även kunna vara aktuellt att utforma särskilda stöd riktat mot dessa företag. Inte minst i ljuset av att detta kan vara ett kostnadseffektivt sätt att utveckla företagets internationella handel. Samtidigt kan det vara svårt för inresande studenter att få kontakt med företag i Sverige och att få komma på en intervju. Här torde företagen ha ett ansvar att främja en kultur som värderar kompetens lika oavsett etniskt ursprung. Det är även viktigt att företagen är medvetna om att internationella studenter kan behöva extra stöd under exempelvis praktik.

Tillgång till bostäder är en förutsättning för att attrahera och behålla

Föga förvånande så upplevde flera lärosäten att bostadssituationen i vissa delar av Sverige är ett problem när det kommer till att attrahera internationella studenter. Några uppger till

och med att de varit med om att internationella studenter fått avbryta sina studier på grund av att de inte hittat ett adekvat boende. Den här rapporten kan bara slå fast att bostads-situationen bör förbättras för internationella studenter. I synnerhet om Sverige går mot att locka särskilt talangfulla studenter så kan det bli nödvändigt att kunna erbjuda dessa individer adekvat boende.

Behov av fler empiriska studier

Litteraturstudien som gjordes i den här studien indikerar att det görs jämförelsevis lite forskning i Sverige kring attraktion av internationella studenter och deras etablering på den svenska arbetsmarknaden. Här skulle det vara intressant att i ett första steg replikera studier som gjorts på området i andra länder. Framförallt skulle det vara intressant att veta mer om de ekonomiska effekterna av att inresande studenter stannar och arbetar i Sverige. Den här typen av studier skulle kunna användas för att ytterligare klargöra hur verkansfulla satsningar på lärosätena är i relation till andra satsningar för att attrahera högkvalificerad arbetskraft. En förutsättning för att kunna öka kunskapen om attraktionsfaktorer och lärosätenas betydelse för attraktion av högkvalificerad arbetskraft är tillgång till bra data. Här finns ett behov av att integrera data från flera myndigheter som exempelvis Statistiska centralbyrån, Universitetskanslersämbetet, Skatteverket och Migrationsverket.

Bilaga 1 Deltagare i intervjustudie

Intervjuperson	Lärosäte	Typ av lärosäte
Intervjuad 1	Lärosäte A	Högskola på mindre ort
Intervjuad 2	Lärosäte B	Traditionellt universitet i stor stad
Intervjuad 3	Lärosäte B	
Intervjuad 4	Lärosäte C	Traditionellt universitet på mindre ort
Intervjuad 5	Lärosäte C	
Intervjuad 6	Lärosäte D	Mindre universitet på mindre ort
Intervjuad 7	Lärosäte D	
Intervjuad 8	Lärosäte D	
Intervjuad 9	Lärosäte D	
Intervjuad 10	Lärosäte D	
Intervjuad 11	Lärosäte E	Traditionellt universitet i stor stad
Intervjuad 12	Lärosäte E	
Intervjuad 13	Lärosäte E	
Intervjuad 14	Lärosäte F	Mindre universitet i stor stad
Intervjuad 15	Lärosäte F	
Intervjuad 16	Lärosäte F	
Intervjuad 17	Lärosäte G	Högskola i stor stad
Intervjuad 18	Lärosäte H	Mindre universitet i stor stad
Intervjuad 19	Lärosäte I	Traditionellt universitet i stor stad

Anm: Mindre ort definieras som stad med färre än 100 000 invånare 2018.

Bilaga 2 Intervjuguide

Övergripande frågeställningar

Hur arbetar lärosätena för att attrahera internationella studenter och doktorander och för att få dem att stanna och arbeta i Sverige?

Vad upplever lärosätena att de själva och staten kan göra för att attrahera internationella studenter och doktorander och få dem att stanna och arbeta i Sverige?

Frågor

Är det viktigt för lärosätet att attrahera internationella studenter och doktorander?

Är det viktigt för lärosätet att internationella studenter och doktorander stannar och arbetar i Sverige?

Hur upplever lärosätet Migrationsverkets arbete relaterat till arbetet att attrahera och behålla internationella studenter och doktorander?

Hur upplever lärosätet svensk migrationslagstiftning relaterat till arbetet att attrahera och behålla internationella studenter och doktorander?

Hur arbetar lärosätet för att attrahera och behålla internationella studenter och doktorander?

- Vem är ansvarig för att attrahera internationella studenter och doktorander samt att de stannar och arbetar i Sverige?
- Finns det en strategi? Vad omfattar den? Omfattar den både att attrahera och behålla? Attrahera från särskilda länder? Hur har den utvecklats de senaste åren?
- Vilka aktiviteter genomförs för att attrahera respektive behålla? Hur bra funkar olika aktiviteter? Samarbetsavtal? Karriärvägledning? Språkundervisning?
- Hur balanserar lärosätet kvalitet och kvantitet på inkommande studenter och doktorander? Har det ändrats i och med införandet av avgifterna?
- Integreras jämställdhet i arbetet med att attrahera och behålla internationella studenter och doktorander?
- Hur följs arbetet upp? Vilka är målen och hur mäts de? Framgångskriterier? Alumnuppföljning?
- Hur påverkades ni av införandet av studieavgifter 2011?

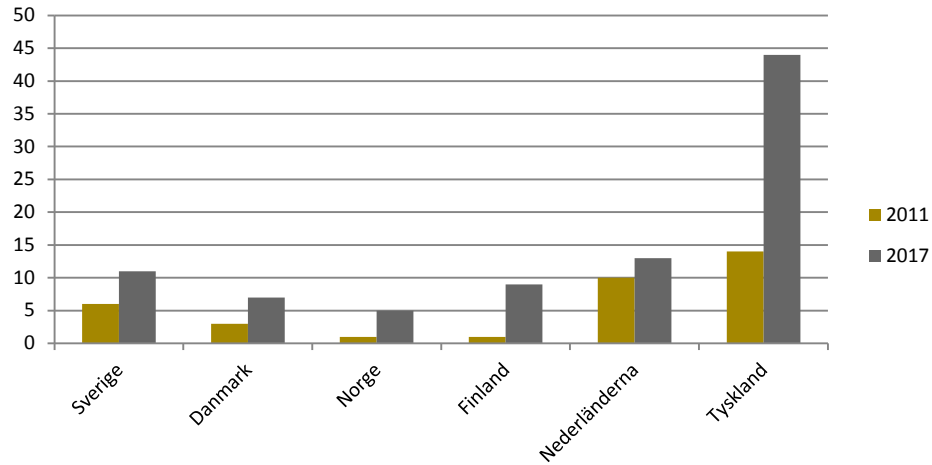
Vad upplever ni att ni själva kan göra för att attrahera fler och bättre studenter och doktorander från andra länder?

Vad kan staten göra för att ni ska kunna attrahera fler och bättre studenter och doktorander från andra länder?

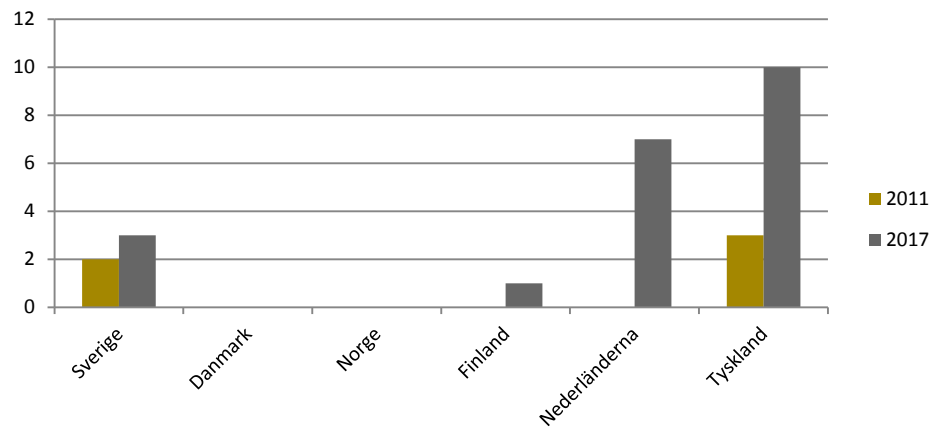
Bilaga 3 Svenska lärosäten på globala rankinglistor

THE World University ranking

Antal lärosäten på THE World University ranking för respektive land åren 2011 och 2017

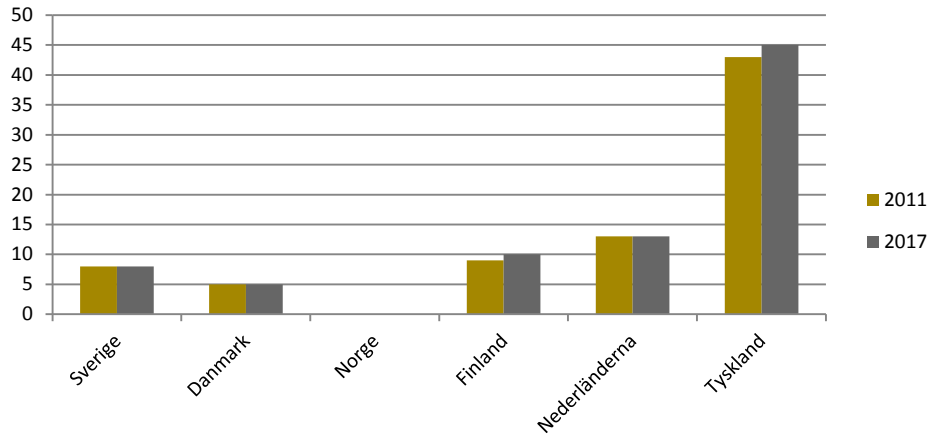

Antal lärosäten som placerade sig på topp 100 på THE World University ranking för respektive land åren 2011 och 2017

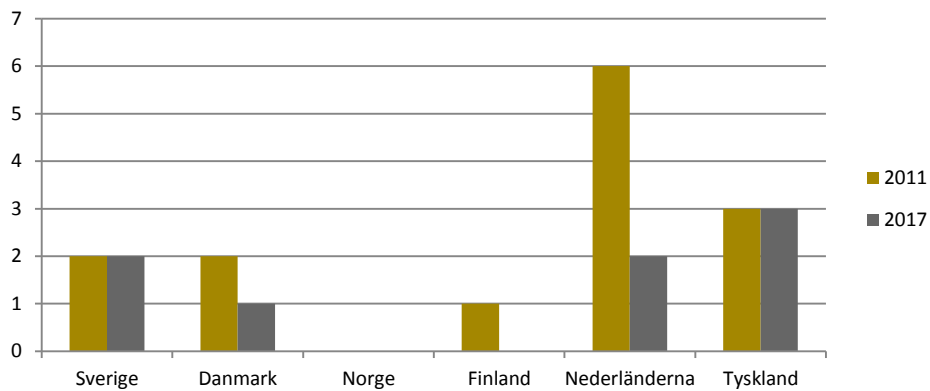

QS World University Rankings

Antal lärosäten på QS World University Rankings för respektive land åren 2011 och 2017

Antal lärosäten som placerade sig bland topp 100 på QS World University Rankings för respektive land åren 2011 och 2017

Bilaga 4 Utveckling inresande studenter

Antalet inresande studenter för första gången i svensk högskoleutbildning läsåren 2012/13–2016/17 efter universitet/högskola

	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	Förändring mellan 12/13 och 16/17
Lunds universitet	2 535	2 720	3 055	3 217	3 293	758
Uppsala universitet	1 775	1 880	2 006	2 025	2 180	405
Stockholms universitet	1 789	1 831	1 764	1 994	2 057	268
Kungl. Tekniska högskolan	1 852	1 659	1 720	1 974	2 068	216
Göteborgs universitet	1 347	1 423	1 356	1 391	1 517	170
Linköpings universitet	1 407	1 347	1 232	1 417	1 565	158
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	1 037	885	911	1 090	1 176	139
Handelshögskolan i Stockholm	266	272	299	304	361	95
Karolinska institutet	416	363	452	512	504	88
Umeå universitet	1 029	1 046	1 127	1 092	1 108	79
Chalmers tekniska högskola	912	910	948	989	980	68
Högskolan Väst	178	269	254	230	230	52
Linnéuniversitetet	1 220	1 258	1 203	1 380	1 271	51
Malmö högskola	682	721	597	643	722	40
Mittuniversitetet	311	265	323	309	344	33
Högskolan Dalarna	412	448	382	431	443	31
Högskolan i Halmstad	424	488	413	399	455	31
Örebro universitet	275	274	297	305	305	30
Blekinge tekniska högskola	313	266	419	420	343	30
Högskolan Kristianstad	228	258	182	231	253	25
Högskolan i Skövde	193	197	213	186	211	18
Södertörns högskola	203	176	174	194	202	-1
Högskolan i Borås	272	259	290	304	243	-29
Högskolan i Gävle	263	188	186	176	197	-66
Karlstads universitet	413	363	378	339	346	-67
Sveriges lantbruksuniversitet	382	350	326	282	292	-90
Luleå tekniska universitet	576	438	482	492	449	-127
Mälardalens högskola	564	514	432	248	248	-316

Källa: SCB, Internationell studentmobilitet i högskolan

Bilaga 5 Studieavgiftsskyldiga helårsstudenter

	Intäkter 2017 från studieavgif ter mkr	Studieavgifternas andel av totala intäkter till utbildning	Antal studieavgifts skyldiga helårsstuden ter 2017	Genomsnittlig studieavgift 2016 kkr
Kungl. Tekniska högskolan	83,1	8,9	856	147,5
Lunds universitet	92,5	4,5	732	129,5
Chalmers tekniska högskola	83,1	8,9	565	142,5
Uppsala universitet	59,5	3,4	469	135
Högskolan i Jönköping	51,2	8,9	456	125
Linnéuniversitetet	41,4	3,9	377	111
Blekinge tekniska högskola	22,3	8,5	281	100
Linköpings universitet	29,7	2	273	126
Göteborgs universitet	23,1	1,1	215	123,5
Stockholms universitet	26,5	1,6	207	117,5
Högskolan i Halmstad	25	6,2	184	122,5
Umeå universitet	23,3	1,7	149	121
Karolinska institutet	18,4	2,6	111	184
Malmö högskola	6,9	0,8	85	100,5
Högskolan Kristianstad	3,4	0,9	77	120
Sveriges lantbruksuni.	6,4	<i>Ingen uppgift</i>	56	115
Mälardalens högskola	6,2	1	48	135
Högskolan Dalarna	6,3	1,5	47	131
Högskolan i Skövde	4,7	1,6	47	130
Högskolan i Gävle	4,3	1	40	105
Högskolan i Borås	4,2	0,9	38	99,5
Högskolan Väst	4,7	1,3	38	109,5
Luleå tekniska universitet	1,2	0,2	25	109
Örebro universitet	2,7	0,3	24	131
Karlstads universitet	2,1	0,3	21	90
Mittuniversitetet	2,4	0,4	20	129,5
Södertörns högskola	1,2	0,3	8	102,5
Konstfack	1,8	1,1	6	265

Källa: Fortsatt fler betalande studenter 2017, Universitetskanslerämbetet, 2017 samt Kartläggning av studieavgifter, Rapport 2017:2, UKÄ

Bilaga 6 Inresande studenter som stannar

Tabellerna i denna bilaga baseras på Tillväxtanalys egna analyser.

Avslutade studier 2010 med sysselsättning 2012 respektive 2015

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på lärosäte

	Antal studenter som avslutade studier 2010	Lärosätets andel int. studenter	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Blekinge tekniska högskola	364	6,9%	45	12%	45	12%
Chalmers tekniska högsk.	453	8,6%	102	23%	92	20%
Göteborgs universitet	342	6,5%	69	20%	76	22%
Handelshögskolan i Sthlm	2	0,0%	0	0%	0	0%
Högskolan Dalarna	95	1,8%	26	27%	22	23%
Högskolan Kristianstad	38	0,7%	6	16%	6	16%
Högskolan Väst	23	0,4%	6	26%	2	9%
Högskolan i Borås	141	2,7%	30	21%	36	26%
Högskolan i Gävle	74	1,4%	10	14%	9	12%
Högskolan i Halmstad	88	1,7%	18	20%	17	19%
Högskolan i Jönköping	193	3,7%	29	15%	32	17%
Högskolan i Kalmar	10	0,2%	7	70%	6	60%
Högskolan i Skövde	54	1,0%	7	13%	5	9%
Högskolan på Gotland	6	0,1%	4	67%	4	67%
Karlstads universitet	61	1,2%	10	16%	8	13%
Karolinska institutet	45	0,9%	18	40%	19	42%
Kungl. Tekniska högskolan	768	14,5%	225	29%	221	29%
Linköpings universitet	274	5,2%	61	22%	56	20%
Linneuniversitetet	133	2,5%	22	17%	23	17%
Luleå tekniska universitet	61	1,2%	14	23%	15	25%
Lunds universitet	567	10,7%	71	13%	72	13%
Malmö högskola	181	3,4%	37	20%	36	20%
Mittuniversitetet	73	1,4%	18	25%	12	16%
Mälardalens högskola	126	2,4%	43	34%	41	33%
Stockholms universitet	291	5,5%	76	26%	74	25%
Sveriges lantbruksuni.	59	1,1%	5	8%	9	15%
Södertörns högskola	58	1,1%	25	43%	22	38%
Umeå universitet	234	4,4%	30	13%	38	16%
Uppsala universitet	339	6,4%	60	18%	60	18%
Växjö universitet	25	0,5%	6	24%	4	16%
Örebro universitet	80	1,5%	18	23%	15	19%
Total	5258	100%	1098	21%	1077	20%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i samma län som de studerade 2012 respektive 2015

	Antal sysselsatta i samma län som där de studerade 2012	Andel sysselsatta i samma län som där de studerade 2012	Antal sysselsatta i samma län som där de studerade 2015	Andel sysselsatta i samma län som där de studerade 2015
Blekinge tekniska högskola	3	7%	5	11%
Chalmers tekniska högskola	70	69%	62	67%
Göteborgs universitet	54	78%	53	70%
Handelshögskolan i Sthlm	0	0%	0	0%
Högskolan Dalarna	7	27%	7	32%
Högskolan Kristianstad	4	67%	4	67%
Högskolan Väst	3	50%	1	50%
Högskolan i Borås	16	53%	18	50%
Högskolan i Gävle	4	40%	2	22%
Högskolan i Halmstad	6	33%	5	29%
Högskolan i Jönköping	13	45%	14	44%
Högskolan i Kalmar	1	14%	1	17%
Högskolan i Skövde	4	57%	2	40%
Högskolan på Gotland	2	50%	2	50%
Karlstads universitet	3	30%	3	38%
Karolinska institutet	14	78%	16	84%
Kungl. Tekniska högskolan	192	85%	188	85%
Linköpings universitet	20	33%	15	27%
Linnéuniversitetet	3	14%	5	22%
Luleå tekniska universitet	5	36%	4	27%
Lunds universitet	48	68%	47	65%
Malmö högskola	23	62%	22	61%
Mittuniversitetet	3	17%	1	8%
Mälardalens högskola	12	28%	13	32%
Stockholms universitet	66	87%	63	85%
Sveriges lantbruksuniversitet	3	60%	2	22%
Södertörns högskola	21	84%	18	82%
Umeå universitet	12	40%	14	37%
Uppsala universitet	12	20%	12	20%
Växjö universitet	1	17%	0	0%
Örebro universitet	6	33%	4	27%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i ett annat län än det där de studerade, 2012 respektive 2015

	Antal sysselsatta 2012, i ett annat län än det där de studerade	Andel sysselsatta 2012, i ett annat län än det där de studerade	Antal sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade	Andel sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade
Stockholm	218	19,9%	238	22,1%
Västra Götaland	75	6,8%	76	7,1%
Skåne	28	2,6%	28	2,6%
Södermanland	17	1,5%	14	1,3%
Dalarna	15	1,4%	13	1,2%
Jönköping	14	1,3%	12	1,1%
Uppsala	12	1,1%	7	0,6%
Halland	12	1,1%	13	1,2%
Västmanland	10	0,9%	16	1,5%
Östergötland	8	0,7%	10	0,9%
Kronoberg	8	0,7%	5	0,5%
Gävleborg	8	0,7%	6	0,6%
Värmland	6	0,5%	5	0,5%
Örebro	6	0,5%	10	0,9%
Västerbotten	6	0,5%	3	0,3%
Kalmar	5	0,5%	4	0,4%
Jämtland	5	0,5%	2	0,2%
Blekinge	4	0,4%	3	0,3%
Norrbottn	4	0,4%	2	0,2%
Gotland	3	0,3%	3	0,3%
Västernorrland	3	0,3%	5	0,5%
Info saknas	1	0,1%	0	0,0%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på sektor

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Statlig förvaltning	45	4,1%	57	5,3%
Kommunal förvaltning	67	6,0%	84	7,7%
Landsting	38	3,4%	40	3,7%
Övriga offentliga institutioner	2	0,2%	1	0,1%
Aktiebolag, ej offentligt ägda	753	67,9%	721	66,5%
Övriga företag, ej offentligt ägda	147	13,3%	110	10,1%
Statligt ägda företag och org.	16	1,4%	24	2,2%
Kommunalt ägda företag och org.	9	0,8%	14	1,3%
Övriga organisationer	32	2,9%	34	3,1%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på bransch

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Annan serviceverksamhet	14	1,3%	14	1,3%
Byggverksamhet	6	0,5%	10	0,9%
Fastighetsverksamhet	5	0,5%	7	0,6%
Finans- och försäkringsverksamhet	24	2,2%	27	2,5%
Försörjning av el, gas, värme och kyla	2	0,2%	3	0,3%
Handel; reparation av motorfordon	102	9,2%	94	8,7%
Hotell- och restaurangverksamhet	88	8,0%	69	6,4%
Informations- och kommunikationsverks.	183	16,6%	183	16,9%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1	0,1%	3	0,3%
Kultur, nöje och fritid	10	0,9%	8	0,7%
Offentlig förvaltning och försvar	19	1,7%	21	1,9%
Tillverkning	156	14,1%	172	15,9%
Transport och magasinering	68	6,2%	60	5,5%
Utbildning	87	7,9%	98	9,1%
Uthyrning, fastighetservice, resetjänster	72	6,5%	46	4,3%
Utvinning av mineral	1	0,1%	1	0,1%
Vattenförsörjning; avloppsrening, avfall	1	0,1%	1	0,1%
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap	158	14,3%	151	14,0%
Verksamhet vid internationella org.	2	0,2%	3	0,3%
Vård och omsorg; sociala tjänster	104	9,4%	111	10,3%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på privata företag av olika storlek

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Mikroföretag 0–9 anställda	173	19,2%	139	16,7%
Små företag 10–49 anställda	152	16,9%	148	17,8%
Medelstora företag 50–249 anställda	172	19,1%	162	19,5%
Stora företag 250–999 anställda	152	16,9%	132	15,9%
Mycket stora företag > 1000 anställda	251	27,9%	250	30,1%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på län där de arbetar

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Stockholm	521	47,0%	530	48,8%
Uppsala	27	2,4%	21	1,9%
Södermanland	17	1,5%	14	1,3%
Östergötland	28	2,5%	25	2,3%
Jönköping	27	2,4%	26	2,4%
Kronoberg	12	1,1%	10	0,9%
Kalmar	6	0,5%	5	0,5%
Gotland	5	0,5%	5	0,5%
Blekinge	7	0,6%	8	0,7%
Skåne	103	9,3%	101	9,3%
Halland	18	1,6%	18	1,7%
Västra Götaland	222	20,0%	212	19,5%
Värmland	9	0,8%	8	0,7%
Örebro	12	1,1%	14	1,3%
Västmanland	22	2,0%	29	2,7%
Dalarna	22	2,0%	20	1,8%
Gävleborg	12	1,1%	8	0,7%
Västernorrland	6	0,5%	6	0,6%
Jämtland	5	0,5%	2	0,2%
Västerbotten	18	1,6%	17	1,6%
Norrbottnen	9	0,8%	6	0,6%
Info saknas	1	0,1%	1	0,1%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på ursprungsregion

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta år 2015	Andel sysselsatta 2015
Norden exkl. Sverige	131	31,5%	126	30,3%
EU exkl. Norden	196	24,2%	196	24,2%
Forna Sovjetunionen, exkl. Baltikum	67	33,5%	66	33,0%
Nordamerika	33	20,9%	33	20,9%
Sydamerika	41	22,7%	41	22,7%
Afrika	95	21,5%	87	19,7%
Asien	540	17,6%	530	17,2%
Oceanien	5	26,3%	5	26,3%
Uppgift saknas	1	14,3%	1	14,3%

Inresande studenter som avslutade sina studier 2013 med sysselsättning 2015

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på lärosäte

	Antal studenter som avslutade studier 2013	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Blekinge tekniska högskola	111	20	18%
Chalmers tekniska högskola	216	57	26%
Göteborgs universitet	155	24	15%
Handelshögskolan i Stockholm	88	11	13%
Högskolan Dalarna	12	3	25%
Högskolan Kristianstad	8	4	50%
Högskolan Väst	2	1	50%
Högskolan i Borås	17	3	18%
Högskolan i Gävle	22	7	32%
Högskolan i Halmstad	62	15	24%
Högskolan i Jönköping	84	11	13%
Högskolan i Skövde	15	6	40%
Högskolan på Gotland	2	1	50%
Karlstads universitet	11	5	45%
Karolinska institutet	40	8	18%
Konstfack	18	9	50%
Kungl. Tekniska högskolan	372	88	24%
Linköpings universitet	72	21	29%
Linnéuniversitetet	25	12	48%
Luleå tekniska universitet	14	2	14%
Lunds universitet	385	51	13%
Malmö högskola	83	15	18%
Mittuniversitetet	21	2	10%
Mälardalens högskola	13	4	31%
Stockholms universitet	182	51	28%
Sveriges lantbruksuniversitet	15	2	13%
Södertörns högskola	12	2	17%
Umeå universitet	67	5	7%
Uppsala universitet	174	23	13%
Örebro universitet	18	0	0%
Total	2316	462	20%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i samma län som de studerade 2015

	Antal sysselsatta i samma län som där de studerade 2015	Andel sysselsatta i samma län som där de studerade 2015
Blekinge tekniska högskola	3	15,0%
Chalmers tekniska högskola	42	73,7%
Göteborgs universitet	17	70,8%
Handelshögskolan i Stockholm	11	100,0%
Högskolan Kristianstad	2	50,0%
Högskolan Väst	1	100,0%
Högskolan i Borås	1	33,3%
Högskolan i Gävle	1	14,3%
Högskolan i Halmstad	4	26,7%
Högskolan i Jönköping	5	45,5%
Högskolan i Skövde	4	66,7%
Karolinska institutet	8	100,0%
Konstfack	9	100,0%
Kungl. Tekniska högskolan	68	77,3%
Linköpings universitet	9	42,9%
Linnéuniversitetet	3	25,0%
Lunds universitet	22	43,1%
Malmö högskola	12	80,0%
Mälardalens högskola	1	25,0%
Stockholms universitet	35	68,6%
Södertörns högskola	1	50,0%
Umeå universitet	1	20,0%
Uppsala universitet	6	26,1%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i ett annat län än det där de studerade 2015

	Antal sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade	Andel sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade
Stockholm	72	15,6%
Västra Götaland	27	5,8%
Skåne	11	2,4%
Västmanland	11	2,4%
Kronoberg	9	1,9%
Östergötland	8	1,7%
Uppsala	7	1,5%
Jönköping	7	1,5%
Södermanland	6	1,3%
Kalmar	5	1,1%
Örebro	4	0,9%
Halland	3	0,6%
Gotland	3	0,6%
Blekinge	3	0,6%
Värmland	3	0,6%
Dalarna	3	0,6%
Västernorrland	3	0,6%
Gävleborg	2	0,4%
Västerbotten	2	0,4%
Jämtland	2	0,4%
Norrbottn	2	0,4%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på sektor

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Statlig förvaltning	21	4,5%
Kommunal förvaltning	19	4,1%
Landsting	9	1,9%
Övriga offentliga institutioner	0	0,0%
Aktiebolag, ej offentligt ägda	349	74,9%
Övriga företag, ej offentligt ägda	43	9,2%
Statligt ägda företag och organisationer	9	1,9%
Kommunalt ägda företag och organisationer	4	0,9%
Övriga organisationer	12	2,6%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på bransch

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap	96	20,6%
Informations- och kommunikationsverksamhet	70	15,1%
Tillverkning	67	14,4%
Handel; reparation av motorfordon	42	9,0%
Hotell- och restaurangverksamhet	35	7,5%
Utbildning	34	7,3%
Vård och omsorg; sociala tjänster	34	7,3%
Transport och magasinering	21	4,5%
Uthyrning, fastighetservice, resetjänster	20	4,3%
Finans- och försäkringsverksamhet	11	2,4%
Kultur, nöje och fritid	10	2,2%
Annan serviceverksamhet	9	1,9%
Byggverksamhet	7	1,5%
Offentlig förvaltning och försvar	3	0,6%
Försörjning av el, gas, värme och kyla	2	0,4%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	2	0,4%
Fastighetsverksamhet	1	0,2%
Vattenförsörjning; avloppsrening, avfall	1	0,2%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på företagsstorlek

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Mikroföretag 0–9 anställda	66	16,8%
Små företag 10–49 anställda	81	20,7%
Medelstora företag 50–249 anställda	82	20,9%
Stora företag 250–999 anställda	70	17,9%
Mycket stora företag > 1000 anställda	93	23,7%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på län där de arbetade

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Stockholm	215	46,1%
Västra Götaland	92	19,7%
Skåne	47	10,1%
Östergötland	17	3,6%
Uppsala	13	2,8%
Jönköping	12	2,6%
Kronoberg	12	2,6%
Västmanland	11	2,4%
Halland	7	1,5%
Södermanland	6	1,3%
Kalmar	5	1,1%
Örebro	4	0,9%
Gotland	3	0,6%
Blekinge	3	0,6%
Värmland	3	0,6%
Dalarna	3	0,6%
Gävleborg	3	0,6%
Västernorrland	3	0,6%
Västerbotten	3	0,6%
Jämtland	2	0,4%
Norrbottn	2	0,4%

Antal/andel inresande studenter som avslutade sina studier 2013, och som påbörjade studierna tidigast 2011, som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på ursprungsregion

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Norden exkl. Sverige	36	14,1%
EU exkl. Norden	175	19,0%
Forna Sovjetunionen, exkl. Baltikum	29	32,2%
Nordamerika	23	24,7%
Sydamerika	26	35,6%
Afrika	23	18,3%
Asien	152	20,3%
Oceanien	2	16,7%
Uppgift saknas	0	0,0%

Bilaga 7 Inresande doktorander som stannar

Tabellerna i denna bilaga baseras på Tillväxtanalys egna analyser.

Avslutade studier 2010 med sysselsättning 2012 respektive 2015

Antal/andel inresande doktorander för första gången i svensk högskoleutbildning läsåren 2012/13–2016/17 efter universitet/högskola

	Antal doktorander som avslutade studier 2010	Lärosätets andel int. studenter	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Blekinge tekniska högskola	6	1,2%	3	50%	2	33%
Chalmers tekniska högstsk.	43	8,5%	22	51%	21	49%
Göteborgs universitet	27	5,3%	9	33%	8	30%
Handelshögskolan i Sthlm	2	0,4%	1	50%	1	50%
Högskolan i Jönköping	1	0,2%	1	100%	1	100%
Högskolan i Kalmar	1	0,2%	1	100%	1	100%
Karlstads universitet	1	0,2%	1	100%	1	100%
Karolinska institutet	76	15,0%	32	42%	34	45%
Kungl Tekniska högskolan	96	18,9%	49	51%	47	49%
Linköpings universitet	17	3,4%	7	41%	7	41%
Linneuniversitetet	4	0,8%	2	50%	1	25%
Luleå tekniska universitet	6	1,2%	4	67%	4	67%
Lunds universitet	56	11,0%	13	23%	13	23%
Mittuniversitetet	3	0,6%	0	0%	1	33%
Mälardalens högskola	6	1,2%	4	67%	3	50%
Stockholms universitet	57	11,2%	14	25%	17	30%
Sveriges lantbruksuni.	19	3,7%	7	37%	6	32%
Umeå universitet	19	3,7%	9	47%	10	53%
Uppsala universitet	60	11,8%	23	38%	23	38%
Växjö universitet	1	0,2%	1	100%	1	100%
Örebro universitet	6	1,2%	4	67%	3	50%
Total	507	100,0%	207	41%	205	40%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i samma län som de studerade 2012 respektive 2015

	Antal sysselsatta i samma län där de studerade, 2012	Andel sysselsatta i samma län där de studerade, 2012	Antal sysselsatta i samma län där de studerade, 2015	Andel sysselsatta i samma län där de studerade, 2015
Blekinge tekniska högskola	0	0%	0	0%
Chalmers tekniska högskola	16	73%	17	81%
Göteborgs universitet	8	89%	6	75%
Handelshögskolan i Sthlm	1	100%	1	100%
Högskolan i Jönköping	0	0%	0	0%
Karlstads universitet	1	100%	1	100%
Karolinska institutet	24	75%	24	71%
Kungl. Tekniska högskolan	33	67%	35	74%
Linköpings universitet	4	57%	2	29%
Linneuniversitetet	0	0%	0	0%
Luleå tekniska universitet	3	75%	3	75%
Lunds universitet	9	69%	7	54%
Mittuniversitetet	0	0%	0	0%
Mälardalens högskola	1	25%	1	33%
Stockholms universitet	9	64%	13	76%
Sveriges lantbruksuniversitet	5	71%	4	67%
Umeå universitet	5	56%	4	40%
Uppsala universitet	10	43%	14	58%
Örebro universitet	1	25%	0	0%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i ett annat län än det där de studerade, 2012 respektive 2015

	Antal sysselsatta 2012, i ett annat län än det där de studerade	Andel sysselsatta 2012, i ett annat län än det där de studerade	Antal sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade	Andel sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade
Stockholms län	20	9,7%	17	8,3%
Västra Götalands län	10	4,8%	13	6,3%
Skåne län	9	4,3%	9	4,4%
Uppsala län	8	3,9%	7	3,4%
Östergötlands län	6	2,9%	5	2,4%
Västmanlands län	6	2,9%	6	2,9%
Hallands län	4	1,9%	3	1,5%
Södermanlands län	3	1,4%	3	1,5%
Norrbottnens län	2	1,0%	1	0,5%
Jönköpings län	1	0,5%	1	0,5%
Blekinge län	1	0,5%	1	0,5%
Värmlands län	1	0,5%	1	0,5%
Örebro län	1	0,5%	1	0,5%
Västerbottens län	1	0,5%	2	1,0%
Gävleborgs län	1	0,5%	0	0,0%
Västernorrlands län	1	0,5%	0	0,0%
Kronobergs län	0	0,0%	2	1,0%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på bransch

	Antal Sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal med sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Annan serviceverksamhet	0	0,0%	1	0,5%
Finans- och försäkringsverksamhet	2	1,0%	2	1,0%
Försörjning av el, gas, värme och kyla	2	1,0%	3	1,5%
Handel; reparation av motorfordon	5	2,4%	4	2,0%
Informations- och kommunikationsverks.	7	3,4%	4	2,0%
Kultur, nöje och fritid	1	0,5%	0	0,0%
Offentlig förvaltning och försvar	5	2,4%	6	3,0%
Tillverkning	21	10,1%	33	16,4%
Utbildning	104	50,2%	102	50,7%
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap	36	17,4%	23	11,4%
Vård och omsorg; sociala tjänster	24	11,6%	23	11,4%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på privata företag av olika storlek

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Mikroföretag 0–9 anställda	12	18,8%	7	11,1%
Små företag 10–49 anställda	11	17,2%	8	12,7%
Medelstora företag 50–249 anställda	9	14,1%	11	17,5%
Stora företag 250–999 anställda	11	17,2%	8	12,7%
Mycket stora företag > 1000 anställda	21	32,8%	29	46,0%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på sektor

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Statlig förvaltning	105	50,7%	101	49,3%
Kommunal förvaltning	1	0,5%	2	1,0%
Landsting	21	10,1%	21	10,2%
Övriga offentliga institutioner	0	0,0%	0	0,0%
Aktiebolag, ej offentligt ägda	57	27,5%	58	28,3%
Övriga företag, ej offentligt ägda	7	3,4%	5	2,4%
Statligt ägda företag och organisationer	11	5,3%	16	7,8%
Kommunalt ägda företag och org.	2	1,0%	0	0,0%
Övriga organisationer	3	1,4%	2	1,0%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på län där de arbetar

	Antal sysselsatta 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Stockholm	87	42,0%	90	43,9%
Uppsala	23	11,1%	25	12,2%
Södermanland	3	1,4%	3	1,5%
Östergötland	10	4,8%	7	3,4%
Jönköping	1	0,5%	1	0,5%
Kronoberg	1	0,5%	3	1,5%
Kalmar	1	0,5%	0	0,0%
Gotland	0	0,0%	0	0,0%
Blekinge	1	0,5%	1	0,5%
Skåne	18	8,7%	16	7,8%
Halland	4	1,9%	3	1,5%
Västra Götaland	34	16,4%	36	17,6%
Värmland	2	1,0%	2	1,0%
Örebro	2	1,0%	1	0,5%
Västmanland	7	3,4%	7	3,4%
Dalarna	0	0,0%	0	0,0%
Gävleborg	1	0,5%	0	0,0%
Västernorrland	1	0,5%	0	0,0%
Jämtland	0	0,0%	0	0,0%
Västerbotten	6	2,9%	6	2,9%
Norrbottnen	5	2,4%	4	2,0%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2010 som hade sysselsättning i Sverige 2012 respektive 2015, uppdelat på ursprungsregion

	Antal sysselsatta år 2012	Andel sysselsatta 2012	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Norden exkl. Sverige	17	51,5%	16	48,5%
EU exkl. Norden	90	47,9%	88	46,8%
Forna Sovjetunionen, exkl. Baltikum	11	52,4%	9	42,9%
Nordamerika	5	26,3%	7	36,8%
Sydamerika	9	32,1%	10	35,7%
Afrika	11	35,5%	8	25,8%
Asien	64	34,8%	66	35,9%
Oceanien	0	0,0%	1	33,3%

Inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 med sysselsättning 2015

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på lärosäte

	Antal doktorander som avslutade studier 2013	Lärosätets andel int. studenter	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Blekinge tekniska högskola	10	1,1%	4	40,0%
Chalmers tekniska högsk.	77	8,3%	35	45,5%
Göteborgs universitet	50	5,4%	16	32,0%
Handelshögskolan i Sthlm	10	1,1%	2	20,0%
Högskolan Dalarna	1	0,1%	0	0,0%
Högskolan Väst	1	0,1%	1	100,0%
Högskolan i Borås	3	0,3%	1	33,3%
Högskolan i Gävle	0	0,0%	0	0,0%
Högskolan i Halmstad	0	0,0%	0	0,0%
Högskolan i Jönköping	5	0,5%	3	60,0%
Karlstads universitet	3	0,3%	2	66,7%
Karolinska institutet	98	10,6%	33	33,7%
Kungl Tekniska högskolan	186	20,1%	71	38,2%
Linköpings universitet	46	5,0%	22	47,8%
Linneuniversitetet	15	1,6%	4	26,7%
Luleå tekniska universitet	34	3,7%	18	52,9%
Lunds universitet	102	11,0%	40	39,2%
Malmö högskola	2	0,2%	1	50,0%
Mittuniversitetet	17	1,8%	5	29,4%
Mälardalens högskola	5	0,5%	5	100,0%
Stockholms universitet	86	9,3%	29	33,7%
Sveriges lantbruksuni.	38	4,1%	15	39,5%
Umeå universitet	30	3,2%	8	26,7%
Uppsala universitet	91	9,8%	41	45,1%
Växjö universitet	1	0,1%	1	100,0%
Örebro universitet	13	1,4%	7	53,8%
Total	924	100%	364	39,4%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i samma län som de studerade 2015

	Antal sysselsatta i samma län där de studerade, 2015	Andel sysselsatta i samma län där de studerade, 2015
Blekinge tekniska högskola	2	50,0%
Chalmers tekniska högskola	27	77,1%
Göteborgs universitet	15	93,8%
Handelshögskolan i Sthlm	2	100,0%
Högskolan Väst	1	100,0%
Högskolan i Borås	1	100,0%
Högskolan i Jönköping	1	25,0%
Karlstads universitet	1	50,0%
Karolinska institutet	27	81,8%
Kungl. Tekniska högskolan	50	70,4%
Linköpings universitet	11	50,0%
Linneuniversitetet	1	25,0%
Luleå tekniska universitet	5	27,8%
Lunds universitet	30	75,0%
Malmö högskola	1	100,0%
Mittuniversitetet	3	60,0%
Mälardalens högskola	3	60,0%
Stockholms universitet	26	89,7%
Sveriges lantbruksuniversitet	11	73,3%
Umeå universitet	4	50,0%
Uppsala universitet	28	68,3%
Örebro universitet	1	14,3%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i ett annat län än det där de studerade 2015

	Antal sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade	Andel sysselsatta 2015, i ett annat län än det där de studerade
Stockholm	26	7,1%
Uppsala	12	3,3%
Skåne	12	3,3%
Västra Götaland	12	3,3%
Västmanland	9	2,5%
Södermanland	7	1,9%
Östergötland	7	1,9%
Gävleborg	6	1,6%
Dalarna	5	1,4%
Västerbotten	5	1,4%
Örebro	4	1,1%
Jönköping	3	0,8%
Norrbottn	3	0,8%
Kronoberg	2	0,5%
Kalmar	1	0,3%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på sektor 2015

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Statlig förvaltning	171	46,8%
Aktiebolag, ej offentligt ägda	111	30,4%
Statligt ägda företag och organisationer	28	7,7%
Landsting	26	7,1%
Övriga företag, ej offentligt ägda	12	3,3%
Övriga organisationer	9	2,5%
Kommunalt ägda företag och organisationer	5	1,4%
Kommunal förvaltning	3	0,8%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på bransch

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Utbildning	188	51,5%
Tillverkning	47	12,9%
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap	45	12,3%
Vård och omsorg; sociala tjänster	33	9,0%
Informations- och kommunikationsverksamhet	21	5,8%
Handel; reparation av motorfordon	6	1,6%
Finans- och försäkringsverksamhet	5	1,4%
Försörjning av el, gas, värme och kyla	4	1,1%
Offentlig förvaltning och försvar	3	0,8%
Annan serviceverksamhet	2	0,5%
Kultur, nöje och fritid	2	0,5%
Transport och magasinering	2	0,5%
Uthyrning; fastighetsservice; resetjänster	2	0,5%
Utvinning av mineraler	2	0,5%
Fastighetsverksamhet	1	0,3%
Hotell- och restaurangverksamhet	1	0,3%
Vattenförsörjning; avloppsrening	1	0,3%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på företagsstorlek

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Mikroföretag 0–9 anställda	23	18,7%
Små företag 10–49 anställda	30	24,4%
Medelstora företag 50–249 anställda	15	12,2%
Stora företag 250–999 anställda	9	7,3%
Mycket stora företag > 1000 anställda	46	37,4%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på län där de arbetade

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Stockholm	131	35,9%
Västra Götaland	56	15,3%
Uppsala	51	14,0%
Skåne	43	11,8%
Östergötland	18	4,9%
Västmanland	12	3,3%
Västerbotten	9	2,5%
Norrbottnen	8	2,2%
Södermanland	7	1,9%
Gävleborg	6	1,6%
Örebro	5	1,4%
Dalarna	5	1,4%
Jönköping	4	1,1%
Kronoberg	3	0,8%
Västernorrland	3	0,8%
Blekinge	2	0,5%
Kalmar	1	0,3%
Värmland	1	0,3%

Antal/andel inresande doktorander som avslutade sina studier 2013 som hade sysselsättning i Sverige 2015, uppdelat på ursprungsregion

	Antal sysselsatta 2015	Andel sysselsatta 2015
Norden exkl. Sverige	14	33,3%
EU exkl. Norden	144	46,5%
Forna Sovjetunionen, exkl. Baltikum	17	41,5%
Nordamerika	12	54,5%
Sydamerika	12	30,8%
Afrika	16	34,0%
Asien	149	35,4%
Oceanien	0	0,0%
Uppgift saknas	1	100,0%

Bilaga 8 Överblick över länders regelverk

Överblick av de regelverk som styr övergången från studier till arbete för inkommande studenter (Gäller enbart för inkommande studenter utanför EU, EEA samt Schweiz)

	Schema efter examen	Längd på schema (månader)	Giltighetstid	Målgrupp	Särskilda privilegier för inkommande studenter
Sverige	Uppehållstillstånd för att söka arbete efter studier	6	Innan studentuppehållstillståndet gått ut	Alla inkommande studenter som har studerat minst två terminer vid ett svenskt lärosäte	För doktorander räknas deras doktorandperiod när det ansöker om permanent uppehållstillstånd
Danmark		6			
Norge		12			
Finland		12			
Nederländerna	Orienteringsår (Zoekjaar afgestudeerde)	3	Senast 4 veckor innan examen. Doktorander kan söka upp till tre år efter examen	Alla inkommande studenter med examen från ett nederländskt lärosäte	Lägre lönekrav för att få arbetstillstånd
Tyskland	Sektion 16 subs. 4, Residence Act	18	Minst fyra veckor innan studentuppehållstillståndet gått ut	Alla inkommande studenter med examen från ett nederländskt lärosäte	Snabbspår till permanent uppehållstillstånd efter två år i kvalificerat arbete eller som egenföretagare
Kanada		3			
Nya Zeeland		12			

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtanalys, utvärderar och analyserar svensk tillväxtpolitik. Vi ger regeringen och andra aktörer inom tillväxtpolitiken kvalificerade kunskapsunderlag och rekommendationer för att effektivisera och utveckla statens arbete för hållbar tillväxt och näringslivsutveckling.

I vårt arbete fokuserar vi särskilt på hur staten kan främja Sveriges innovationsförmåga, på investeringar som stärker innovationsförmågan och på landets förmåga till strukturomvandling. Dessa faktorer är avgörande för tillväxten i en öppen och kunskapsbaserad ekonomi som Sverige. Våra analyser och utvärderingar är framåtblickande och systemutvecklande. De är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Sakkunniga medarbetare, unika databaser och utvecklade samarbeten på nationell och internationell nivå är viktiga tillgångar i vårt arbete. Genom en bred dialog blir vårt arbete relevant och förankras hos de som berörs.

Tillväxtanalys finns i Östersund (huvudkontor) och Stockholm.

Du kan läsa alla våra publikationer på www.tillvaxtanalys.se. Där kan du också läsa mer om pågående och planerade projekt samt prenumerera på våra nyheter. Vi finns även på LinkedIn och Twitter.

